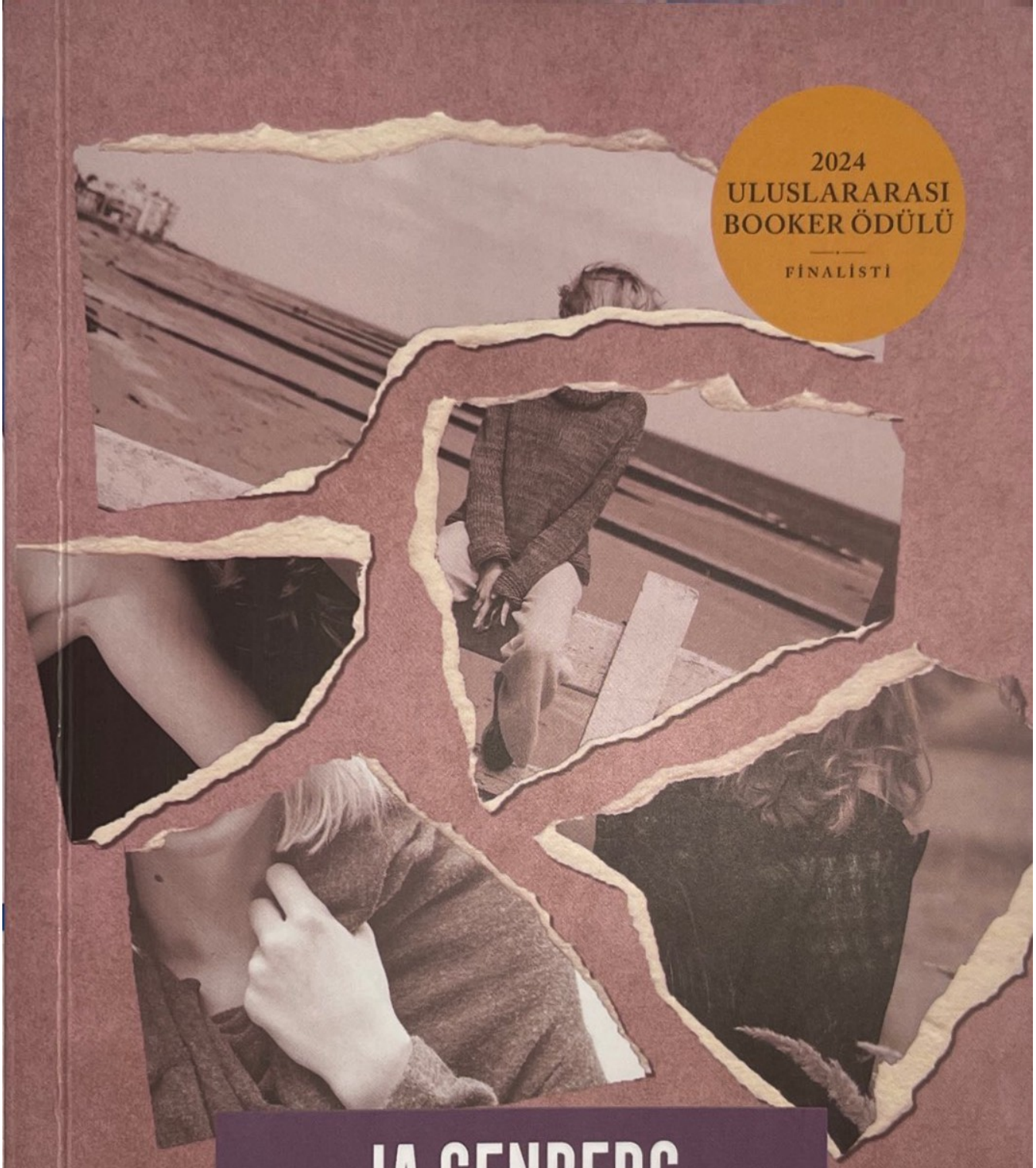

2024
ULUSLARARASI
BOOKER ÖDÜLÜ
FİNALİSTİ

IA GENBERG

DETAYLAR

ÇEVİREN: ZEYNEP TAMER

İTHAKİ MODERN

Ia Genberg, 5 Kasım 1967'de Stockholm'de doğdu. Gazeteci ve romancı olan yazar aynı zamanda liselerde yaratıcı yazarlık dersleri vermektedir. İlk kitabı *Söta Fredag* 2012'de, ikincisi *Sent Farväl* 2013'te, üçüncüsü *Klen tröst* 2019'da yayımlandı. 2022'deki dördüncü kitabı *Detaylar* ile August Ödülü'ne layık görüldü, ayrıca yetişmekte olan yazarlara verilen Aftenbladet Edebiyat Ödülü'nü aynı yıl kazandı. Pek çok dile çevrilen bu yapıtıyla Genberg 2024 Uluslararası Booker Ödülü'nde kısa listeye kaldı, 2025 Uluslararası Dublin Edebiyat Ödülü'nde de ilk listede yer aldı. Genellikle dostluk ve sosyal ilişkiler üzerine yazan Genberg, evli ve üç çocukludur.

Detaylar
Ia Genberg

Özgün Adı
Detaljarna

İthaki Yayınları - 2758
İthaki Modern - 127

Dizi Editörü: *Mert Tanaydın*
Yayıma Hazırlayan: *Mert Tanaydın*
Düzelti: *Oya Özaltın*
Kapak Tasarımı: *Hamdi Akçay*
Kapak Uygulama: *Mehmet Büyükturna*
Sayfa Tasarımı ve Baskıya Hazırlık: *B. Elif Balkın*
5. Baskı, Ağustos 2025, İstanbul
ISBN: 978-605-265-565-8
Sertifika No: 63989

Türkçe Çeviri © Zeynep Tamer, 2025
© Ia Genberg, 2022
© İthaki, 2025

Bu kitap, Salomonsson Agency ile yapılan anlaşmaya göre yayımlanmıştır.

SWEDISH ARTSCOUNCIL

Swedish Artcouncil'in çeviri desteğiyle yayımlanmıştır.

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ İthaki Yayıncılık Basın Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin tescilli markasıdır.
Osmanağa Mah. General Asım Gündüz Cad. Ün Er Tan İş Merkezi 35/1 38
Kadıköy-İstanbul Tel: (0216) 541 03 26
editor@ithaki.com.tr – www.ithakiyayingrubu.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com
Sertifika No: 77699

IA GENBERG

DETAYLAR

İSVEÇÇE ASLINDAN ÇEVİREN: ZEYNEP TAMER

ithaki

1
Johanna

Virüsün vücuduma girmesinden birkaç gün sonra ateşimin çıkmasıyla söz konusu romanı yeniden okuma isteği duyuyorum, bunun nedenini ancak, yatağımda doğrulup kitabı açtığımda anlayabiliyorum. İlk sayfada mavi tükenmez bir kalem ve kusursuz bir elyazısıyla şöyle yazıyor:

29 Mayıs 1996,
Bir an önce iyileş.
Fyra Knop'un Fransız krepleri ve elma şarabı seni bekliyor.
Tekrar oraya gidebilmek için sabırsızlanıyorum.
Öpücükler (tercihen dudaklarından),
Johanna

O sırada sıtma ile cebelleşiyordum, virüsü birkaç hafta önce Serengeti yakınlarındaki bir çadırda, bir Doğu Afrika sineğinin ısırığından kapmıştım ve dönüşte hastalanınca Hudiksvall Hastanesi'ne kaldırıldım, değerlerimdeki yükselişin nedenini kimse anlamadı, sonunda teşhis konulduğunda hastanedeki tüm doktorlar bu egzotik rahatsızlıktan mustarip kadını gör-

mek için sıraya girdiler. Alnım ateş gibi yanıyordu, hastanede her şafak vakti daha önce hiç hissetmediğim bir baş ağrısıyla kendi nefesimin sesine uyanıyordum. Doğu Afrika seyahatinden sonra, ölüm döşeğindeki büyükbabamı ziyaret etmek amacıyla doğruca Hälsingland'a gitmiştim, ancak hastalanarak bizzat ben neredeyse ölümle burun buruna geldim. Hastanede bir haftadan uzun bir süre kaldım, Johanna bana kitabı verdiğinde Hägersten'deki evimizin yatak odasında iki büklüm olmuş yatıyordum, karaciğer biyopsisi için ambulansla Uppsala üzerinden Stockholm'e getirilmiştim. Biyopsi sonucunda ne yazdığını hatırlamıyorum – o yazdan hatırlayabildiğim fazla bir şey yok ama evimizi, kitabı ya da onu asla unutamam. Romanın, ateşimin ve baş ağrımın arasında kaybolup onlarla bütünleştiğini, oradan da bugüne uzanan bir bağın oluştuğunu söyleyebilirim, bu öğleden sonra beni bu romanı bulmak için kitaplığa sürükleyen hastalık ve korku yüklü duygusal bir damar. Amansız bir ateş ve baş ağrısı, gözlerimin ardındaki endişeli düşünceler güruhu, yaklaşan sıkıntının telaşı – bunların hepsini tanıyorum çünkü daha önce de yaşamıştım, yatağın yanında yerde duran işe yaramaz ağrı kesici kutuları, susuzluğumu bastırmasa da tükettiğim maden suyu şişeleri. Gözlerimi kapattığım anda beliren görüntüler: Kurak bir çölde at toynakları, dilsiz hayaletlerle dolu rutubetli bir mahzen karanlığı, şekli şemali olmayan bedenler, durmadan bana seslenen büyük ünlü harfler, yani küçüklüğümden beri gördüğüm kâbusların standart menüsü, ancak hastalığın etkisiyle menüye ölüm ve yok oluş da ekleniyor.

Edebiyat, Johanna'yla benim en sevdiğimiz oyundu, birbirimiz için yazarlar keşfeder, birbirimize çeşitli temalar, dönemler ve coğrafyalardan klasik, modern, bağımsız veya bazen de farklı bir türden kitaplar önerirdik. Zevklerimiz benzer olsa da fikirlerimiz konuşmalarımızı ilginç kılacak kadar farklıydı. Bazı isimlerde hemfikir değildik (Oates, Bukowski), bazısına ikimiz de ilgisizdik (Gordimer, fantastik roman) ama kimi de vardı ki

ikimiz de bayılıyorduk (Östergren, Krilon, Lessing). Onun bir kitap hakkındaki fikrini okuma hızından anlayabilirdim. Eğer hızlı okuyorsa (Kundera, tüm polisiye romanlar) sıkıldığını ve bitirmek için acele ettiğini bilirdim, eğer çok yavaşsa (*Teneke Trampet* ve tüm bilim kurgular) bu da aynı şekilde sıkıldığı anlamına gelirdi, bitirmek için çabalaması gerekirdi. Tıpkı tüm dersleri, ödevleri ve projeleri bitirdiği gibi başladığı kitapları bitirmeyi de bir görev olarak görürdü. İçinde köklü bir itaat duygusu, ne kadar imkânsız görünse de üstlendiği göreve karşı bir tür saygı vardı. Sanırım bu, evden, yaratıcı ve kararlı anne babasından getirmiş olduğu bir özellikti. Ona göre, üstlendiği görevi tamamlama sorumluluğu, geleceğe kısıtlanmadan adım atmasını sağlıyordu, kendi deyimiyle "clean sheet"* dediği şeyi sürdürmenin bir yoluydu. Johanna için hayat tek bir yönde yaşanıyordu, ileriye, sadece ileriye doğru. Birbirimizden işte bu noktada ayrışıyorduk, ben nerdeyse hiçbir büyük görevi tamamlamayı başaramazdım. Çeşitli Pressbyrån** marketlerinde bir yıl çalıştıktan sonra ciddi bir şekilde yazmaya başlayana kadar, birkaç üniversite programına kaydolmuş ama ya onları yarım bırakmış ya da süresiz olarak ertelemiştim. Hatta yazarlığa tam zamanlı olarak geçmeye karar verdiğimde bile kendime çizdiğim yolu izlemeyi başaramadım, bunun yerine günlerimi Asppuden, Mälarhöjden, Midsommarkransen ve Axelsberg'de dolaşarak geçirdim. Motorcu kulüpleri, dövme stüdyoları ve solaryum odalı loş video dükkânlarıyla, kent merkezine yakın mahallelerin hâlâ belli bir kalitesizlik koktuğu zamanlardı. Metro istasyonları rutubetli ve kirliydi. Her tür insan yan yana yaşıyordu; ellerinde evrak çantalarıyla işe giden beyaz yakalılar, sanayi bölgelerinde ucuz stüdyolar kiralayan sanatçılar, batakhaneleri sık sık polisler tarafından basılan uyuşturucu bağımlıları, meydanda bira şişeleriyle

* (İng.) Temiz bir sayfa. –*çn*

** İsveç'teki bir marketler zinciri. –*çn*

oturan bronz tenli yaşlı adamlar, hepsi dolambaçlı anacaddelerde sıralanan üç katlı binalarda bir aradaydı; bu binaların altında ise yabancı baharatların satıldığı alçak tavanlı dükkânlar ile bir kenarda, önümde plastik bir tepsideki boş bir tabakla oturup light biramın son damlalarını yudumlarken benim gibi erkenci öğle müşterilerini izlediğim kahverengi dekorlu sade restoranlar vardı. Masada bir not defteri ile özenle seçilmiş bir kalem olurdu ama onları neredeyse hiç kullanmazdım. Kendimi işime kaptırmış gibi görünebilirdim ama hakikat öyle değildi, yatağımın başucundaki komidinin üzerindeki kitap yığınında daima yarıda bıraktığım birkaç kitap olurdu. Beni tam anlamıyla içine çeken kitapları okumayı tercih ediyordum. Hayattaki çoğu şey için de durum böyleydi, bu yüzden aldığım sorumluluklar azdı, belki de çok az. Aslında bir şeyin zorunluluk olduğunu hissettiğimde, onu neredeyse hemen elimin tersiyle bir kenara itiyordum. Bu da genel anlamda "clean sheets" yaratmayan bir başlangıç noktasıydı ve sanırım Johanna, bendeki doğuştan gelen bu ataleti sadece bir meydan okuma olarak görüyordu. Onun temposu ve coşkusunda bana ivme kazandıran, bir şeylerin olmasını sağlayan bir taraf vardı. Belki de ilişkimizde kendimi bu denli güvende hissetmemi sağlayan, onun bu yönüydü. İlk adımı o atmıştı ve pes etmeye niyeti yoktu. Hiçbir yere gitmeyecek, beni terk etme isteğine kapılmayacaktı. Rahatlamış, kendimi bırakmıştım. O kadar düşünceli, sadık ve vefalıydı ki. Benden ayrılmak hiç aklına gelir miydi? Hayır, diye düşünmüştüm. Hayır, asla.

Elimdeki kitap *New York Üçlemesi*. Auster kapalı ama kıvrak, çok sade ama bir o kadar da karmaşık, aynı anda hem paranoyak hem de berrak ve her kelimenin arasında açık bir gökyüzü uzanıyor. Johanna ve ben bu noktada hemfikirdik; birkaç hafta sonra ateşim düştüğünde kitabı tekrar okumuştum, amacım sadece bir kusur aramaktı, bir şeyler yakalayıp yakalayamayacağımı ya da sıkılıp sıkılmayacağımı görmek istemiştim, ama rahatsız edici

tek bir şey bile yoktu, kısa bir süre sonra *Ay Sarayı*'nı da okuyarak yine aynı şekilde büyülendim. Auster hem okuma hem de yazma konusunda en önemli pusulalarımdan biri hâline geldi – hatta onu unuttuğum ve yeni kitapları çıktığında almayı bıraktığım zamanlarda bile. Keskin sadeliği, önce onunla ilişkilendirdiğim, sonra ise ondan ayrı da etkisini sürdüren bir ideal olarak kaldı bende. Bazı kitaplar, ayrıntılar ve isimler unutulduktan çok sonra bile zihinde kalmaya devam eder; daha sonra Brooklyn'e ilk kez gittiğimde, sanki bu doğal bir şeymiş gibi Auster'ın adresine bakındım. Milenyuma girdikten birkaç yıl sonraydı, Johanna beni bir başkası için çoktan terk etmişti – ani ve acımasız bir ayrılış, buz gibi soğuk. Paul Auster ve Siri Hustvedt'in yaşayıp kitaplarını yazdığı kahverengi tuğlalı evin merdivenlerine bakarken, o sırada yakındaki bir kafede kızımla krep yiyen bir adamla bir süredir ciddi bir ilişki içindeydim. Zamanın çok katmanlılığı, Park Slope'ta Johanna hemen yanımdaymış gibi hissettirdi; şans hakkında çok sonra anlayacağım bir şeyler söylediğini duyabiliyordum, ikimiz de üst kattaki perdelerden birinin arkasında bir kıpırtı gördüğümüzü zannettik.

Şu anki ateşim gibi, sıtma virüsü de bedenimde bir kalıcılık hissi yaratmıştı, hastalık ebediyen kalacak gibi görünüyordu. Johanna'nın, İnsani Yardım Kuruluşu'nda –o zamanlar öyle adlandırılıyordu ve neredeyse her şeyi kapsayan bir ifadeydi– çalışan iki arkadaşını ziyarete gitmiştik. Onlarla iki hafta geçirdikten sonra bile, ne iş yaptıklarını anlamamıştım, biri olası bir organizasyon için film çekiyordu, organizasyon gerçekleşir ve film de tamamlanırsa bir konferansta gösterilecekti; diğeri ise kamera tripodlarını taşımaktan başka bir şey yapmıyor gibiydi. Üç ay orada kaldıktan sonra daha güneye gideceklerdi. Ayrılmadan önceki son geceyi Serengeti yakınlarında bir çadırda geçirdik, aynı cibinlik altında uyumamıza rağmen, ikimiz de beni ısıran sineği fark etmedik, ancak eve dönerken uçakta dirseğimde üç kaşıntılı ısırık olduğunu fark ettim. Johanna'da

bir şey yoktu. Ateşim iki ya da üç haftadan fazla sürmedi, belki dört hafta, ama bana sanki aylarca yatalak kalmışım gibi geldi. Johanna alnımı sildi, meydandaki pastaneden az olan iştahıma uygun tek lokmalık tatlılar getirdi. Kalça kemiklerimin belirginleşmesinden endişelendiğini söylüyordu, ancak gizliden gizliye onlardan hoşlandığını fark ediyordum. Bana kremalı çorbalar pişirdi, fırında ekmek kızarttı; ekmeklerin üzerine büyük kalıplar hâlinde yağ eritip öyle yedirirdi. Tüm bunlar için ona minnettardım, yemekler ve hediyeler için, şiirsel ithaflar yazdığı kitaplar için. Täby'de sevgi dolu, üst-orta sınıf bir aileden geliyordu, ailesinde hediyeler bu şekilde veriliyordu: Rasgele zamanlarda ve hep zarif paketlerde, kurdelelerin altına yerleştirilmiş güzel kartlarla. Hediye bir öğlen yemeğinde masaya konulan küçük bir şey dahi olsa, sunumda daima bir kutlama havası söz konusuydu. Onun dünyasında mesele sadece içerik ve paketlemeyle ilgili değil, aynı zamanda sürprizin derecesi, zamanlama, geçmişe ve olası bir geleceğe yapılan göndermelerle de ilgiliydi. Her hediye, referanslar, göz kırpmalar ve ima edilen bilgiler ağının bir parçasıydı. Zamanla biriken hediyelerin sayısı bir yük hâline gelmeye başladı, çünkü artık onlara yetişemiyordum. Hediyeleri çok fazla, çok pahalı ve çok vaat doluydu, dahası Johanna, bende olmayan bir güzellik anlayışına da sahipti, bir müze mağazasında mükemmel bir saat bulmuş, kapanma tehdidi altındaki bir sinemadan bir film afişinin basılı olduğu bir tepsi satın almıştı. İkisi de hâlâ bende, çocuklarım ara sıra Monika'nın kim olduğunu ve o siyah beyaz yazı kiminle geçirdiğini soruyor bana ve artık kullanılmayan kordonsuz bozulmuş saat de bir makyaj çantasında; sonradan hiç o kadar güzelini bulamadım. Johanna'nın acımasız gidişiyle, hediyelerinin bir kısmını attım, geri kalanını da duygularım soğudukça ortaya çıkarmak üzere tavan arasındaki bir çalışma odasına kaldırdım. Para, hediye alımında hiçbir zaman söz konusu olmamıştı. Konuştuğumuz bir şey değildi para. Johanna, bizler gibi öğrenci

bursu almıyordu (üniversitede bir gazetecilik dersinde tanışmıştık); onun yerine ailesi tarafından düzenli şekilde ödemesi yapılan bir banka kartı vardı. On altı yaşında evden ayrılarak o zamandan beri kendi başının çaresine bakmaya çalışan ve üniversiteyi birkaç kez bırakmış biri olarak her harcama, bütçenin başka bir kaleminden feragat etmemi gerektiriyordu. Birlikte olduğumuz dönemde ona verdiğim herhangi bir şeyi, kitaplar dışında, sakladığından şüpheliyim; kompakt fotoğraf makinesi, suni ipekten bir sabahlık, o zamanlar moda olan ama artık çoktan unutulmuş bir karikatüristin çerçeveli çizimleri. Ona verdiğim hediyeler, verme eyleminin bizzat kendisi bile beni yetersiz hissettiriyordu, çünkü istemesem de hediyelerin maliyetlerini ve sayıca az olduklarını düşünmeden edemiyordum. Onunla kıyaslandığımda acemiydim, birdenbire paranın ve doğuştan gelen zevksizliğimin ne anlama gelebileceğinin farkına vardım. Yoksa bu tür şeyler ortak yaşamımızın alt katmanlarında kalıyordu, bunlar hakkında konuşmazdık. Belki de hediye verme biçiminde bir parça zalimlik vardı; dikdörtgen bir kutuyu (asimetrik gümüş uçlu bir kolye) masanın üzerinden kaydırdığında, oturma odasının ortasına büyük bir sürpriz bıraktığında (kayak botları ve dişli kar pençeleriyle uzun kulvar sürat pateni), yastığımın üzerine bir paketin içinde yeni yayımlanmış bir kitap koyduğunda (Tranströmer'in *Hüzün Gondolu*) ya da eve Gunnarsons Pastanesi'nden bir kutuyla gelip çay fincanlarımızın arasına bırakmadan onu yüzümün önünde sallandığında, her seferinde ezici bir üstünlük sergiliyordu. Tüm bunlar onun için hiçbir maddi önem arz etmeyen ama benim onunla asla boy ölçüşemeyeceğimi bildiği, bu nedenle de ona gizli bir üstünlük sağlayan bir tür cömertlikti. Param bittiğinde buzdolabı ve kileri de o dolduruyordu ve bunu, yiyecek halinden aldığı iyi bir peynirle, taze sıkılmış meyve sularıyla ve Linnégatan'daki bir kahveciden satın aldığı, kahverengi bir kesekâğıdı içinde gelen taze çekilmiş bir kahveyle yapıyordu. Bir keresinde,

muhtemelen ayrıldıktan hemen sonra söyle düşündüm: Yapısal şiddet böyle bir şey olabilir mi? Farkında olmadan bir başkasına hediyenin ne olduğunu, nereden alınması ve nasıl verilmesi gerektiğini öğreterek mesela. Benim alışageldiğim üzere en ucuz pantolonu, hazır pestoyu, bilgisayarı ya da kızartma tavasını değil de her şeyin en iyisini almayı göstermek suretiyle. Fakat birkaç yıl sonra, hediyelerin gizli şiddetine ilişkin aklımdan geçen tüm düşüncelerin, terk edilmem gerçeğinden doğan ve daha sonra öfke dolu bir bilinç tarafından kurgulanan kendi hayal gücümün bir ürünü olduğunu fark ettim. Johanna *New York Üçlemesi*'ni bana sadece iyi bir niyetle vermişti ve ithaf yazısındaki öpücükleri (dudaklarımdan olmasını tercih eden), bir kitabın giriş sayfasına mavi bir mürekkeple kondurulmuş bir öpücük ne kadar samimi olabilirse o kadar samimiydi.

Ateşliyken okumak piyango oynamak gibidir, metnin içeriği ya buharlaşıp kaybolur ya da kontrolsüz vücut ısısının kazara açtığı çatlakların derinlerine nüfuz eder. İşte bu nedenle *New York Üçlemesi* beni hiç anlamadığım bir şekilde etkiledi, bugün, neredeyse yirmi beş yıl sonra, gözlerimin arkasında yanan bambaşka bir ateşle ona geri dönüyorum. Bambaşka bir ateş, diye yazıyorum, oysa tüm ateşler aynıdır. Aynı kâbuslar, aynı sıkıntılar. Zamanın katmanları ateşin etkisi altında sık sık yaptığı gibi iç içe geçiyor ve kendimi aniden yirmi dört yıl önceki benle yan yana dururken bulabiliyorum. Deliliğin sınırı otuz dokuz derecede ortaya çıkıyor, belki biraz daha altında; otuz sekiz civarında, günlerimi geçirmeyi umursamayacağım, açıkça fark edilir bir boşluk yer alıyor. Burası gardın düştüğü, geçmişten gelen karakterlerin birer hayalet gibi görünmeden girişine izin verildiği bir aralık. Otuz sekiz derece uyanık ve sosyal bir varlık olmaya yönelik dürtünün azaldığı ama vücudun hayatta kalma becerisinin bozulmadan kaldığı bir sıcaklık; geçmişin, bir köpek sürüsü gibi bacaklarının arasında dolaşmasına katlanabilenler için bu boşluk, hoş bir rehavet sunar. Çocukluk ateşlerimi hatır-

lıyorum, dijital termometrelerin olmadığı, tüm o ölçümlerin vazelin ve sabır gerektirdiği, annemin mavi cıva çubuğuna bakarak, vücudumun zaten uzun süredir hissettiği şeyi doğruladığı zamanlar: otuz sekiz derece, dünyayla aramdaki duvarların inceldiği, miskin bir kayboluş günü. Otuz sekiz derecede, içimde artık "ileri" diye fısıldayan hiçbir şey yok. Bu dünyanın özü de bu değil mi, her şeyi harekete geçiren komutu? İleriye, ileriye.

Bizi bir araya getiren üniversite programından dönem bitmeden ayrılmıştım. Johanna'dan aldığım cesaret ve heyecanla yazmayı denemeye karar vererek bir süredir aklımda olan bir öykü projesine başladım. Ortak bir temaya sahip öykülerden oluşan bir koleksiyon ortaya koymaktı hedefim, daha fazlasını tamamlayabilseydim başarılı olabilirdi. Her öykünün yarısına ya da biraz daha ilerisine kadar geliyor fakat sonra cesaretimi kaybediyordum. İleri, hızlı gidenler için bir yöndür, ben ise günlerimi, sonunda karalayacağım cümleleri cilalamakla geçiriyordum. Johanna, hâliyle mezun oldu ve babasının bağlantıları sayesinde yerel bir radyoda iş buldu. Akşam altı ya da yedi gibi eve geldiğinde büyük masada arkamda durur, izin verdiğim sürece, ki genellikle izin verirdim, ekrana bakardı, sonra başını sallayıp gülümserdi. Ekranda bir gün öncekiyle hemen hemen aynı cümleler görse bile beni cesaretlendirirdi. Daha önce yazdıklarımı kimsenin okumasına izin vermemiştim, ama onun yanında bu tamamen doğal görünüyordu – muhtemelen yazdığım her şeyi tüm dikkatiyle analiz ettiği için. Her ne kadar dudaklarıma kondurduğu öpücüklerin, yazdığım metni değerlendirişi üzerinde doğrudan etkili olduğunu fark etsem de şefkati, beni devam etmem konusunda cesaretlendiriyordu. Derken bu bir oyuna dönüştü, tavsiyelerinin ekranıma koyduğu parmak kadar somut olabildiği bir oyun; "sonunda bırak birbirlerine kavuşsunlar" ya da "kadını daha çılgın yap" diyebiliyordu ve ertesi gün eve geldiğinde isteği yerine gelmiş oluyordu. Sanki aklımdakileri benden daha iyi okumakla kalmıyor, aynı

zamanda onların nereye varacağını da tek başına görüyordu; öykülerin tamamlanması için onun dokunuşuna duyduğum ihtiyaç gün yüzüne çıktı. İçimde çalışma arzusuna benzer bir şey belirdi, yazılarımda günlük belli bir üretime ulaşmayı içeren bir rutin oluşturmayı başardım. Çabalamanın beraberinde getirdiği zorlukların üstesinden gelmenin bir keyfi vardı ve bir gün ortaya koyduğum çalışmanın ertesi gün ve sonraki günlerde sürme eğiliminde olduğunu fark ettim. Önceleri beni kamçılamış olsa da tek seferde birkaç sayfadan fazlasını veremeyen, üstelik dikkatli bir incelemenin ardından, sadece bir iki paragrafın işe yarar olduğu, ara sıra gelen ilham perileri yerini, birkaç hafta içinde bir yazma alışkanlığına bırakmıştı. Kendimi toparlayıp korkumun üstesinden gelerek düzenli ve istikrarlı bir şekilde çalışmaya başladım, Johanna'nın övgü ve yorumlarını dinledim, yeniden yazdım, daha iyisini yazdım, yazmaya devam ettim. Eskiden beni rahatsız eden cesaretsizlik, mucizevi bir şekilde yok olmuştu. Şimdi Johanna'nın odasında, sıcak ve üretken bir kucağın içindeydim. Üst üste övgüler yağdırıyordu, sanki bir kampanya yürütüyor gibiydi, sözleri doğru yolu seçtiğimin bir tür kabulüydü. Daha sonra kitapları ve kıyafetleriyle ortadan kaybolarak beni parasızlıktan kirasını karşılayamadığım tozlu bir daire ve istemediğim bir mobilya takımıyla baş başa bıraktığında fark ettim ki takdirleri beni bağlıyordu ona, daha doğrusu yeteneklerim onun varlığına bağlıydı. Johanna'nın gidişiyle, tek okurum, en iyi okurum, en dikkatli ve yüreklendirici okurum da gitmiş oldu ve masaya oturup bir şeyi bitirmenin önündeki engeller aşılamaz hâle geldi. Yıllar boyunca bilinçli ya da bilinçsiz olarak ve sayamayacağım kadar çok kez aynı tabloyu farklı insanlarla yeniden yaratmaya çalıştım. Johanna'dan sonra, edebiyata düşkün ama yazdıklarımı okumak istemeyen veya okumak istemesine rağmen bir şey anlamayan ya da anlasa da söyleyecek akıllıca bir şeyi olmayan ve hatta neden yazmaya çabaladığımı bile kavramayan kadın ve erkeklerle beraber oldum, kötü ede-

biyat seven (sadece polise kitaplar) ya da iyi edebiyattan yanlış nedenlerle hoşlanan (Ellroy, çünkü o sert biri) veya benimle aynı kitapları, hatta aynı gerekçelerle tercih eden fakat konuşmak için bir neden görmeyen veyahut da basılı metnin sanatsal bir ifade olarak modasının geçtiğini düşünen erkek ve kadınlarla. Hiçbiri dudaklarıma kondurdukları öpücükleri başka bir şeyle karıştırmayı başaramadı. Öpücükler her zaman olması gerektiği yerde (dudaklarımda) kaldı ve hayatımın başka hiçbir yerinde ya da bir şeyler yaratma girişimlerimde yer almadı.

Belki de *New York Üçlemesi*'ni yeniden okumak için duyduğum bu ani dürtü bir tesadüftür ama daha büyük olasılıkla, boyun omurlarım üzerinden şişmiş bademciğimi geçerek kâbusların ve ürpertilerin başladığı bir uzama açılan siniri çekiştiren ateşten kaynaklı. Bir bakıma hayat her gün ve her saniye yenilense de bir yandan da aynı yerlere dönüp dururken buluyorum kendimi. Johanna ve ben, tanışmaları şansa bağlı tüm çiftler gibi şansa inanmaya başlamıştık, Auster'ın romanları bu yüzden bizi büyülüyordu. Olan biten her şeye şans unsurunu bu derece bilinçli bir şekilde karıştıran başka bir yazar yoktur herhalde. Tanıştığımızda ikimizin de bir ilişkisi vardı; o bir kadınla, ben ise, bana daha yeni evlenme teklifi etmiş bir adamla birlikteydim, ne var ki işte tesadüfler bizi üniversitede aynı bölüme yöneltmişti. Oryantasyon haftasından önce bile okulu bırakacağımı biliyordum aslında ama yine de derslere katılarak ilk sınava girmiştim, sınavdan sonra bara geçtim, içeride oturacak tek bir yer vardı. Bir gün önce kalabalık bir amfide göz göze gelmiştik. Barda büyükçe bir masanın kısa kenarında oturuyordu. Yakasız siyah bir gömlek ve kot pantolon giymişti, bileklerimiz masanın üzerinde birbiriyle ilk orada kaynaşmaya başladı ve sabahın erken saatlerine kadar sadece bizim olduğumuz eğlenceye heyecan kattı. Ertesi pazartesi, iki ayrı fakat birbiriyle bağlantılı sahnede sevgililerimizden ayrıldık; bir hafta sonra da bir sınıf arkadaşımıza bir akrabasından miras kalan

ve kiraya vermek istediği Hägersten'deki bir daireye taşındık. Ben yirmi yedi yaşındaydım, Johanna ise yirmi dört. Ancak birlikte uzun yıllar yaşayacağından emin olan insanların yaptığı şekilde, sanki ölümden başka bizi hiçbir şeyin ayıramayacağına dair bir garantimiz varmışçasına birbirimize sığındık. Kitaplarımızla diğer tüm eşyalarımızı hiçbir ayrım gözetmeden ve herhangi bir işaretleme yapmadan birleştirdik, satın aldığımız her şeyin (mikser, balkon mobilyaları, *De Döda Pjäserna**) ortak kullanım için olduğunu belirtmemize gerek yoktu. İkimizin de içinde bulunmadığı hiçbir gelecek planı, hiçbir tiyatro oyunu, hiçbir gezi, hiçbir eğlence veya hiçbir taşınma söz konusu değildi, ortak referanslarımız ve paylaşılan deneyimlerimiz zamanla çoğalarak hayatlarımızı sonunda büsbütün doldurdu. O, hayatımın baş kahramanıydı. Benim hayatım Johanna'ydı; yaptığımız sohbetlerdi, yeryüzünde paylaştığımız yerdi. Bir daha ona güvendiğim kadar kimseye güvenmeyecek, birine gerçekten sahip olduğumdan hiç bu kadar emin olmayacaktım. Çok sonraları, yeni doğan kızımın kara gözlerine ilk kez baktığımda bile, birine gerçekten sahip olduğumdan bu kadar emin olmayacaktım.

O zamanlar, doksanların ortalarında, Fyra Knop gibi yerler nadirdi. Üzerlerinde örtü olmayan ahşap masalarda, girişteki merdivenlerin yanında yuvarlak krep tavalarına hamur döken adamda ve sert elma şarabının sağlam litrelik şişelerinde hâlâ toy bir şeyler vardı. Mekân küçük ve dumanlı, masalar ise birbirine yakındı ve biz oradan ayrılırken saat genelde epey ilerlemiş olurdu, sanki zaman burada daha farklı, daha uluslararası bir hızda ilerliyordu. Garsonun önlüğünün kuşağında katlı duran bir kurulama bezi vardı, siparişleri yazmadan Fransızca tekrarlıyordu, ara sıra bezi alıp masalardan birinin üzerindeki görünmez bir lekeyi temizliyordu – bu, tamamen teatral bir hareket olsa da onu kusurlu kılmıyordu. Saat akşam altı ile on

* *Ölü Oyunlar* anlamına gelen dört ciltlik Lars Norén kitabı. *–çn*

bir arasında giriş kapısının zili durmadan çalar, insanlar boş bir masa bulma umuduyla başlarını uzatırdı, eğer kış mevsimi ise kapı her açıldığında kaldırıma sıcak buhar ile sigara dumanı yayılırdı. Buraya, sınıf arkadaşlarımızla, –onun veya benim ya da her ikimizin– en iyi arkadaşım Sally ile, diğer arkadaşlarla, Johanna'nın kardeşleriyle veya yerel radyodaki yeni iş arkadaşlarından biriyle gelirdik. İşin püf noktası, büyük masalardan birini kapmak için oraya erken gitmekti, sonrasında tabaklar ve şişeler bir görünür bir kaybolurdu; keçi peynirli, ballı ve ıspanaklı galetalar ile çikolatalı, fıstıklı ve kesme şekerli krepler eşliğinde akşamı akışına bırakırdık; Johanna ile ben kardeşler gibi, karşılıklı birbirimizin tabağından yerdik – bunu ne daha önce ne de sonra başkasıyla yaptım. Bazen saat altı civarında geldiğimizde bir galeta sipariş eder, bir sonraki sipariş için iki saat beklerdik. Bu süre zarfında hem insanlar hem de masadaki yerler değişirdi, kül tablaları dolar boşalır, bazı sohbet konuları açılıp kapansa da sonra onlara yine dönülürdü. Derken saat sekiz gibi bir tur daha galeta ya da krep sipariş edilir, tüm oyun yeniden başlardı. Kurulama bezli adam içeri girerek lekeleri siler, bardak ve sürahileri taşır, Johanna ve kendisini anlayan diğer kişilerle Fransızca konuşurdu. Gecenin sonunda da Johanna'yla Slussen İstasyonu'ndan eve giden kırmızı hatlı metroya biner, karşılıklı otururduk, sohbetimiz kaldığı yerden devam ederdi. Tıpkı ayrı kutladığımız ilk Noel'de olduğu gibi, birlikte olmadığımız zamanlarda bile, sanki hiç bitmeyen tek bir sohbetti. Benim açımdan sohbetlerimiz o gittikten sonra da devam etti. Belki de gerçekten hiç susmadı.

Fyra Knop'ta geçirdiğimiz bir akşamın ardından havadaki o değişikliğe, daha sonra *soğuk* olarak adlandıracağım o manzaraya ilk kez tanık oluyordum. Elbette yalan söylüyorum, çünkü bunu en başından beri fark ediyordum; bir an tüm dikkati benim üzerimdeyken, hemen sonrasında, sanki bir ofiste oturuyormuş gibi dönüp telefona cevap vermesi ya da tam tersi:

Eve girer girmez montunu askıya fırlatıp gün içinde olan bir şey hakkında küfürler yağdırırken aniden bana bakıp cümlenin ortasında gülümsemesi, hepsi bir nefeslik süre içinde olup biten şeyler. Sakin ve soğukkanlı kalabilme yeteneğine sahipti, isteğinde ruh hâlini bir komutla değiştirmenin bir yolunu bulabiliyordu. Bu, onun diğer yetenekleriyle ilgisi olmayan özel bir yetenekti. Bana göre, kendini açıp kapama özelliği hem takdire şayan hem de rahatsız ediciydi, onun *tam kontrol* denen şeye sahip olduğunu gösteriyordu ki, bu belki olgun bir hareket gibi görünüyor olsa da ona insanlık dışı bir nitelik, insanlık dışı bir hava veriyordu. Bense bütün bir akşamı tek bir diyalog üzerine düşünerek geçirebilirdim, duygularımı bir tuşla kapayıp açmam mümkün değildi. Geçmiş beni bir türlü rahat bırakmıyordu, Johanna'nın bunu acınası bulduğunun farkındaydım. "Boş ver gitsin," diyordu ama bunu nasıl yapacağımı bilemiyordum. Duygularımı yönlendirmekte başarısızdım; ne onları bırakabiliyor ne de onlara tutunabiliyordum, sonunda pes edip beni salıveren duygular oluyordu.

O gece yine Slussen'den metroya binmiş eve dönerken Zinkensdamm'dan sarhoş ve pis kokulu bir adam bindi, koridorun diğer tarafındaki koltuğa oturup sarhoş insanların zaman zaman yaptığı gibi bizimle konuşmaya başladı. Konuşmamızı bölmek istemediğimizden onu görmezden geldik; kibar ve biraz da umursamaz bir gülümsemeyle ona karşılık verdim, ancak adam kendi kendine gevezelik etmeyi sürdürüyordu, bunun üzerine Johanna tüm gövdesiyle ona dönüp etkili ve son derece kaba bir üslupla azarlamaya başladı. Daha önce hiç kimseyle böyle konuştuğunu duymamıştım, "bok kafalı", "eblek suratlı" ve "sidikli domuz" gibi şeyler söylediğini hatırlıyorum, sözlerini bitirip de bana tekrar dönerken yüzündeki ifadeyi değiştirmişti. Dönmesi için geçen o birkaç saniye içinde sanki bir maske takıp çıkarmış gibiydi ama konuşmamıza geri döndüğünde mi

maske takıyordu, yoksa oraya döndüğünde mi, onu anlayamadım. Hassas ve gerginlikten rahatsız biri olarak, göz ucuyla adama bakıyordum, o ise her zamanki ses tonuyla tekrar konuşmaya daldı. Her an gülümsemeye başlayıp bunun sadece bir oyun olduğunu söylemesini ya da olayla ilgili yorum yapmasını bekledim ama istifini bozmadan konuşmayı sürdürdü, adam Liljeholmen İstasyonu'nda yalpalayarak indi, biz de yolumuza devam ettik. Daha sonra yatakta sordum: "Bu senin doğuştan bir özelliğin mi?" Ne demek istediğimi anlamadı, gerçekten şaşırmış görünüyordu. "Ruh hâlini apansız değiştirme yeteneğinden bahsediyorum. Metrodaki o ihtiyar adam. Hiç umursamıyor gibi görünüyordun." Güldü. "Yani *zaten* umursamıyordum." Bir şey söylememi beklerken gülümsemeye devam etti. "Çok kolay bir şekilde onu azarladın. Sanki ona saatin kaç olduğunu sormuştun, öyle rahat bir hâlin vardı." Omuz silkti. "Ne olmuş yani?" Sözlerimi yumuşatmak istercesine elini tuttum. "Sadece onunla bu şekilde konuştuktan sonra bana dönüp sohbete devam edebilmene şaşırdım. Hiçbir şey *hissetmiyor* gibiydin." Johanna başını salladı, elimi bırakarak, "Nereye varmaya çalışıyorsun?" diye sordu. Artık gülümsemiyordu. Aramızdaki hava soğumuştu, bu konuyu açtığıma pişman oldum. Metrodaki adamla yaşadığımız ve ikimizin de bir daha bahsetmediği bu kısa olayın ardından, *soğukluğun* onun yapısının bir parçası olduğunu anladım ama bir eksiklik olarak değil, bir araç, kullanışlı küçük bir buz parçası olarak.

Johanna'nın gidişinden birkaç yıl sonra, Sally'nin evinde soğan doğrarken birden, yazmayı bir daha asla denememeye karar verdim. O yaz, başladığım metinlerin hiçbirini bitiremediğim bir yaratıcı yazarlık kursuna daha katılmıştım. Diğer katılımcılar, eğitmenin akıcı yazmaya yönelik yaptığı vurguyu çabucak özümseyerek, evlerine tamamlanmış metinlerle dolu klasörlerle dönmüşlerdi. Yazma kursu herkese açıktı; enerjik ihtiyarlar ve hırslı gençlerin yanı sıra orada bulunmalarındaki asıl amaç,

akşamları kurs merkezinin büyük çim alanında oturup şarap içmek olanlardan oluşan karışık bir sınıf – ama herkes hâlinden memnundu ve herkes kursu tamamladı. Ben ise her iki açıdan da ayrıştım. İlk gün eğitmene yaklaşıp onun onayını ve övgüsünü kazanmaya çalışmıştım. Bana, yazılarımda "detaylara yönelik melankolik bir göz" ve "muğlak bir netlik" diye tanımladığı bir şey olduğunu söyledi; tüm öğrencilere aşağı yukarı aynı şeyi söylediğini fark edene kadar, bu soyut ifadelerle ne demek istediğini anlamaya çalışarak epey zaman harcadım, metinlerde genel olarak "incelikli bir mesafe" ya da "savunmasız bırakan bir vahşet" vardı veyahut da "aydınlık bir direniş" söz konusuydu. Ben hariç herkes bu anlamsız ifadelerde bir anlam buluyor gibiydi. Kendisinin de birkaç şiir koleksiyonu ve romanı yayımlanmış olan eğitmen, yazdıklarından "yaratmanın büyüsü", "bilinçaltı süreç" ve "mekânsal mevcudiyetin evcilleştirilmiş dürtüleri" terimleriyle bahsediyordu. Sally'ye ondan söz ettiğimde yüksek sesle güldü ama sonra ıspanak ve sarımsak tenceresini karıştırmak için kullandığı kaşığı havaya kaldırarak bana baktı: "Fakat detaylara yönelik melankolik bir göz, ifadesi tam isabet olmuş." Lazanya yapıyorduk, kızımsa salondaki bebek arabasında uyuyordu, gidip fırını açtım, kilerden büyük bir soğan çıkarıp onun kökünü ve de diğer ucundaki yeni yeşermiş filizleri kestim. Tam o sırada, her şeyin mutlak bir şekilde önüme serildiği o nadir anlardan birini yaşadım: Bunun, hiçbir şeyi harekete geçirmeyen üçüncü yazarlık kursum olduğu gerçeği, anlayışlı ama hayretler içerisindeki arkadaşlarım, başkalarının geçimimi sağlamalarına izin verişim, o sınıfa geri dönebilmek için aldığım öğrenci ve banka kredileri ile boşuna yaptığım ek işler. Soğanı soyup hışırtılı kabuklarını lavaboya attım, bir kesme tahtası çıkarıp soğanı ikiye böldükten sonra onu ince ince doğradım. Birden, içimdeki o odanın, geçen yüzyılın sonunda kapandığını fark ettim. Pencereden hava durumunu görmek gibi basit bir farkındalıktı bu: "Yağmur yağıyor." İlkinin hemen ardından, en

az onun kadar basit ve kristal berraklığında başka bir farkındalık geldi: Tüm yazma çabalarım, sonsuza dek kaybolmuş bir şeyi boşuna aramaktan ibaretti. Soğan yarı yarıya doğranmış, kararsa yarı yarıya verilmişti. Üçüncü farkındalık ise bir imge biçiminde gösterdi kendini – önümde baş belası hırsların, fikir beklentilerinin, planların ya da kibrin olmadığı bir düzlük suretinde çıktı karşıma. Sonsuz başarısızlığın olmadığı bir düzlem. Vazgeçip kendimi özgür bıraktım. "Bağışlama" ile "özgürlük" kelimeleri birçok dilde aynıdır; bu çok bariz bir tespit olabilir, ancak o sırada "bırakmanın" da aynı kefeye alınabileceğini fark ettim. Soğan dilimleri önümde mükemmel bir şekilde duruyordu. Sally bana baktı. "Soğandan mı?" Sonra doğrama tahtasını alarak üzerindekileri tencereye boşalttı. "Yoksa ağlıyor musun?"

Johanna geçmişimden bir karakter hâline gelmişti, pek çok karakterden biri, eğer kamusal bir şahsiyete dönüşmeseydi, muhtemelen onu unutmak daha kolay olurdu. O zaman hatıralarım soluklaşır ve sadece işte böyle ara sıra ateş nöbetlerinde ya da kendime acıma ve üzüntü anlarında aklıma gelirdi; kötü restore edilmiş bir tablo gibi, geriye sadece birkaç kopuk parça kalana kadar ufalanıp dağılırdı. Belki Fyra Knop'un yanından geçerken bir kokunun çağrışımıyla bir ses duyabilir, belki de Linnégatan'daki kafenin önünden geçerken bir an onu düşünürdüm ya da Thomas Tranströmer'in ölümü münasebetiyle yayınlanan, *Hüzün Gondolu*'nun zahmetli yaratım süreci hakkındaki bir makaleyi okurken belki de duraklardım. Terk edilen çoğu insan gibi, ben de onu bir daha asla görmemeye dair basit bir umut besliyordum, bunun, ayrılığın kendi doğasından kaynaklandığını düşündüm; eğer ona sonsuza dek sahip olmayacaksam onu hiç istemezdim; adını duymak, yüzünü görmek ya da bana öpücüklerini (dudaklarıma konan) hatırlatacak herhangi bir şey. Ayrılığın kendisi ani ve buz gibiydi; bir hafta bile sürmedi (montunun cebinde bulunan bir aşk notu, başkasının kapısının posta deliğinden içeriye bakma, gece geç saatlerde gelen telefonlar, yoğun

trafiklerde delice ağlamalar ve daracık bagajda taşınan koliler) ve sonrasında bütün akşamlarımı Sally'nin kanepesinde oturup şarap ve kahve içerek geçirdim, hiç olmadığım kadar hareketsiz, her zamankinden daha güçsüzdüm, gelecek hakkında bildiğim tek bir şey vardı: Johanna'yı bir daha görmek istemediğim.

Ancak ölümümüzün nasıl olacağını seçemediğimiz gibi, bitmiş bir ilişkinin nasıl bir yola gireceğini de seçemiyoruz. Johanna kariyerinde hızla ilerliyor ve görünüşe bakılırsa sınır tanımıyordu, ilişkimiz âdeta sıçrama tahtası işlevi görmüştü. Netice kimseyi şaşırtmadı; onda topluluk önünde başarılı olmaya elverişli bir şeyler vardı; iyi bir göz, bir tebessüm ve sınırsız bir perspektif. Kendini sadece bir dakika içinde herhangi bir konuya yönlendirip konu hakkında bir fikir geliştirebilirdi – ya da belki daha doğru bir ifadeyle "bir fikir" olarak kabul gören ve tıpkı bir oyun gibi göz açıp kapayıncaya kadar kolaylıkla karşıtına dönüşebilen bir şey, sanki konunun kendisi, konunun gölgesi altında sergilenebilecek sözel esnekliğin önemsiz bir uzantısıymış gibi. Bunu, tartışma becerisinin, tartışılacak konudan çok daha önemli görüldüğü aile evinde öğrenmişti; her akşam yemeği, evde yaşadığı yirmi küsur yıl boyunca süregelen ve anne babasını her ziyaret ettiğinde tekrarlanan retorik turnuvasının bir parçasıydı. Erkek ve kız kardeşleri de onun gibiydi, her konuyu bileşenlerine ayırmada aynı derecede hızlıydılar. Johanna'nın ailesinde kimse sesini yükseltmezdi, sadece hızlarını ve yan cümlelerin sayısını arttırırdı. Bu beni öyle cezbetmişti ki, onu derince içime çekerek kendimi Johanna'nın konuşma ve var olma biçimiyle yoğrulmaya bıraktım. Uyum sağlayıp kendime uyarladım, beni sonsuza dek değiştirmesine izin verdim. Benlik ya da sözde "benlik" de bundan başka bir şey değil aslında: Karşılaştığımız insanlardan kalanlar. Johanna'nın sözlerini ve jestlerini sevdim, bilerek ya da bilmeyerek onların benim bir parçam olmasına izin verdim. Galiba yaşadığımız ilişkilerin özü de bu, tam da bu nedenle, bir anlamda, hiç sonlanmıyorlar.

Aslında gerçek şu ki, en başından, yani yerel radyoda ilk işe başladığından beri zaten biliyordum: Göz önünde olacağı bir hayata adım atması an meselesiydi. Benden ayrıldıktan bir yıl sonra ulusal radyoda uzun söyleşiler yapmaya başlamıştı, o boğuk sesi her yerde duyuluyordu, hatta başka programlarda bile duyuyor gibi oluyordum ve sonunda herkesçe bilinen bir *isim* hâline geldi, bir süre dış haberler muhabirliği yaptı, galalarda fotoğrafları çekildi, gazetelerde röportajları yayınlandı ve çeşitli televizyon programlarında yer aldı. İnsanlar onu soğuk bulsa da çok yetkin bir sunucu olarak gördüler. İlişkimiz bu şekilde sona erdi – benim için hiçbir zaman tam olarak bitmeyerek. Belleğimin giderek silikleşen ufak bir bölgesinde yaşamını sürdüren ismi, artık radyo ve televizyonumda bambaşka bir tınıyla söylenen bir isim; yüzleri toplumun gözü önünde dolaşan, ünlü ve yarı ünlü isimler topluluğunun bir parçası olan bir isim. Etraftakiler bazen soruyor, "Şu sunucu, sen ve o... Birlikte değil miydiniz?" Ardından da cevabı zaten bildiklerini ve tek istediklerinin sadece biraz dedikodu olduğunu anladığım beklenti dolu bir gülümseme. Çoğu zaman inkâr ediyorum, bazen de "O kadar kısa sürdü ki, onu zar zor hatırlıyorum," gibi bir şey söylüyorum ve kimi zaman da "Evet, ama çok uzun zaman oldu," diyorum. Kötüleyici sözler söylemek aklımın ucundan bile geçmiyor, çünkü dedikodu beni de aşağı çeker. Bunun yerine, genellikle Johanna'nın aynı soruya nasıl bir cevap vereceğini tahmin etmeye çalışıyorum. "Onu pek hatırlamıyorum" ya da "Çok uzun zaman oldu"; şimdi biri ona benim hakkımda soracak olsa vereceği cevaplar aşağı yukarı bunlar olurdu.

Zamanla onun kamusal konumundan keyif almaya başladım, çünkü kendini ifade biçiminde bizden hâlâ bir şeyler yakalıyorum. Bazen konuştuğunda kelimeleri o kadar tanıdık geliyor ki kendi sesimi duyuyorum; *kavga* yerine *itiş kakış* demeyi tercih ettiğinde, *bebek* kelimesini uzun bir "e" ile telaffuz ettiğinde ya da kelime türetme oynarken bulduğumuz *hayhuy*,

keşmekeş ve *melül* gibi kelimeleri kullandığında. Sadece bir kez o konuşurken radyoyu kapattım. Tam olarak ne zaman olduğunu söyleyemem ama bir cuma akşamı olduğunu biliyorum. Olay, muhtemelen benden başka kimsenin fark etmediği önemsiz bir şeydi, tıpkı bir kaçığın gazete haberlerinden kişisel bir mesaj çıkarması gibi, ancak benim durumumda bu bir kaçıklık belirtisi sayılmaz, sağlam bir gözlem denebilir. Johanna her nedense güncel olayları kültür ve mizahla harmanlayan ama rencide edici hiçbir unsur barındırmayan bir radyo programının bir panelindeydi, bir panelist, Auster'ın son romanını önerdiğinde Johanna hiç beklenmedik şekilde birden haykırdı: "Paul Auster'ı hiç sevmemişimdir." Sanki elinde bir silahla oturuyormuş da ateş etmek için doğru anı bekliyormuş gibi, cümle aniden ve kendisine sorulmadan sarf edildi. Diğer panelistler bu açıklamayı muhtemelen fark etmedi bile, tartışma başka yönlere doğru ilerledi ve yorum yapılmadan geçildi. Ama benim açımdan öyle olmadı, sözleri beni etkilemişti. "Hägersten'de hiç yaşamadım" ya da "Fransız kreplerinden nefret ederim" de diyebilirdi. Bu cümlenin ardındaki mesajı bulmaya çalışmak, beni çoğu kişinin gözünde kaçık biri yapabilir, bu nedenle bundan kaçınıyorum. Yalnız bir kaçık, ne Auster'ın ne de bir başkasının detaylarıyla anlatmaya dayanabileceği kasvetli bir hayatı olan, kasıntı bir kaçık. Bu sebepten pas geçiyorum.

2
Niki

Bir zamanlar, hayatımızdan kaybolan insanları bulmak hayli zordu, öyle çok uzun zaman önce de değil. Şu an pek çok kişi, birinin izini kaybettiğinde telefon rehberinin bir sonraki başkısını dört gözle beklemenin, A-M ve N-Ö ciltlerinin yanı sıra, Altın Sayfalar'ın da içinde yer aldığı 6-7 kiloluk plastik ambalajlı yığını, bırakıldığı verandadan içeri taşımanın ve koridorda yere çöküp işaretparmağını sayfada gezdirerek izini kaybettiğiniz kişinin ismine o yılki baskıda rastlamayı ummanın nasıl bir şey olduğunu hatırlar. Listede sadece kendi telefon aboneliği olanların isimleri yer alırdı, ki bu da sabit bir adresi olmayan, sık sık taşınan, başkasından devren kiraladığı bir evde yaşayan, şehir ya da ülke değiştirmiş veyahut en basitinden adının herkese açık olmasını istemeyenlerin, kayıtsız bir insan selinde kaybolduğu anlamına geliyordu; bu topluluktan birini bulmak isteyen herkes kadere güvenmek zorundaydı. Ben de bu şekilde çok sayıda insanın izini kaybederek kısa ve uzun dönemli, saatler ve hayat boyu süren takiplerde bulundum, bazen bir-iki hafta yoğun ve umutsuzca aradım, bazen de onlarca yıl yorulmadan ve biraz da alışkanlıktan. Roskilde festival alanına

girer girmez Danne'yi gözden kaybettiğimden, ilk gece Simple Minds'ı kalabalığın içinde tek başına izlemiştim. Çadırımı yabancıların yanına kurmak zorunda kalmıştım ve sonunda, tuvalet kuyruğunda bizim gruptan birine rastlayana kadar bütün günü boş boş dolaşarak geçirmiştim. Bu karşılaşma unutulmazdı, o yaz yaşanan diğer her şey gibi bu da eğlenceli bir anekdot olarak kaldı, oysa hiçbir şey o avare ve tek başıma dolaştığım saatleri telafi edemezdi. Büyük bir festivalde arkadaşsız olmak kasvetlidir. Kısa bir süre sonra fark ettim ki arkadaşlarımdan hiçbiri, özellikle de Danne'nin kendisi, o klasik "burada bekle, hemen döneceğim" sözlerinin sahibi yani, beni bulmak için çok da çaba sarfetmemişti. Onların gözünde ortadan kaybolan bendim. Arkadaşlarını kaybedenlerin notlarıyla dolu birkaç metre genişliğindeki ilan panosunun girişe yakın bir yerine yapıştırdığım not fark edilmemişti bile. Şimdi, otuz yıldan fazla bir süre sonra, Danne'nin nereye gittiğini, benim neyi beklediğimi ya da neden sonunda beklemekten vazgeçip aramaya başladığımı hatırlamıyorum ama kafayı bulup da beni unuttuğunu söylediğini hatırlıyorum, o yıl kendimi o ekipten kurtarıp üniversitede yeni arkadaş grupları aradığım bir yıl olmuştu, daha az uyuşturucu kullanan, daha çok sohbet eden, kendilerini ve birbirlerini kolaçan eden insanlara yöneldim.

Bu yeni arkadaşlardan biri de sonraki zamanlarda kendisini aramak zorunda kalacağım, Niki'ydi. Johanna'yla tanışmamdan çok önceydi, temel İngilizce dersinde aynı seminer grubundaydık, ilk paydosta yanıma gelip konuşmaya başlamıştı. Sonradan fark ettiğim üzere, bu şekilde arkadaş ediniyordu, hoş bulduğu ya da ona çekici gelen bir detay yakaladığı insanlara yaklaşarak; benim durumumda da bu, onunkiler kadar yıpranmış bir çift Stan Smith ayakkabıydı. Niki ismini kendi seçmişti, çünkü ailesinin ona verdiği isimden nefret ediyordu, gerçek isminden nefret etmesinin asıl sebebi, ailesinden nefret etmesiydi. "Nefret" kelimesini ne zaman telaffuz etse, tutumunun sertliğini

vurgulamak istercesine burnunu kıvırıp gözlerini kocaman açıyordu. Bu öylesine gelip geçici bir nefret değildi, serseri gençlik yıllarından kalan bir şey de değildi, gece gündüz yanan bir ateşti. Yaptığımız uzun ve yoğun konuşmalara rağmen, bana ikisinin de "korkunç" olduğunu ve bu nedenle seksen kilometre uzağa taşınmak, adını değiştirmek ve gizli bir telefon numarası almak zorunda kaldığını söylemenin ötesinde, nefretini açıklayacak çok az somut gerçek paylaştı. İddialarında daha sonra açıklığa kavuşacağını düşündüğüm bir sır perdesi vardı, ancak Niki'nin ifadeleri, karanlık ve bulanık hâlleriyle doğru kabul edildi, öyle de kaldı. Böylece ben de birdenbire, Niki'nin çocukluğunun korkunç geçtiğini ve ailesinin cehennemde yanmayı hak ettiğini "bilen" pek çok kişi arasına katılmış oldum, kısa sürede en yakın arkadaşlarından biri sayıldığım için de bu doğrulanmamış, detaylardan yoksun gerçeğe sadık ve bağlı olmam beklendi. Belki aramızda belli bir bağ yaratan şey de buydu, ailesi hakkında neyin doğru olduğunu gerçekten umursamıyordum, bu benim için önem arz edebilecek türden bir gerçek değildi. Niki, Jakobsberg'de büyükannemin kanepesinde uyuduğumu öğrenince bana Atlas semtindeki tek odalı evini paylaşmayı teklif etti. Daireyi, o zamanlar özel ihtiyaç sahipleri için ayırdıkları kontenjan sayesinde konut idaresinden almıştı. Benim ve yüz binlerce kişinin onlarca yıldır beklediği standart bekleme listesinden bağımsız işleyen, farklı bir kategoriydi; şiddete maruz kalan çocuklu kadınlar, ağır hastalar ve çeşitli nedenlerle acilen oturacakları bir daireye ihtiyaç duyan diğer kişiler için ayrılmıştı. Niki bana, çocukluğu boyunca babası tarafından istismar edildiği konusunda onlara yalan söyleyerek, sürekli taşınmak zorunda kalmanın kendisini kötü hissettirdiğinden dem vurduğunu anlattı. Tek gereken bir sosyal hizmet görevlisiyle yapılacak bir görüşme, bir psikologdan alınacak bir sertifikaydı ve bir de benim asla yapamayacağım bir kurnazlık. Bu incelikli bir yalandı; ensest bin dokuz yüz seksenlerin sonu

ve bin dokuz yüz doksanların başında en çok konuşulan konulardan biriydi. Medyada tartışıldı, yemek sohbetlerinde ele alındı; ensestin, herkesin zannettiğinden çok daha büyük bir toplumsal sorun olduğunu iddia eden yeni bir uzman grubu ortaya çıktı. Terapistlerin koltukları, bastırılmış anılarını gün ışığına çıkarmak isteyen insanlarla doldu. "Babamın bunu gerçekten yaptığına eminim," demişti Niki, yüzümdeki şüpheci ifadeyi gördüğünde, "henüz hatırlayamıyor olsam bile." Niki pek çok farklı terapiste gitmiş ama sonunda onlarla hep bir biçimde anlaşmazlığa düşmüştü. Terapistlerin, kendisine hoşlanmadığı sorular sormaları, randevularını iptal etmeleri, tatile çıkmaları ya da terapiyi bitirmekten bahsetmeleri Niki'nin öfkeyle iletişimi kesmesi için yeterli oluyordu. Bir hafta terapistinin harika olduğunu düşünürken, hemen her ertesi hafta onu tamamen beceriksiz bulabiliyordu. En başından beri, onun diğer insanlarla ilişkilerinin de bu şekilde olduğunu fark etmiştim; her şey siyah ya da beyaz, sevgi ya da nefret, cennet ya da cehennemdi, ikisi arasında bir şey yoktu. Sınıftan, "yetenekli süper kadınlar", "dünyanın en hoş insanları", "*bodhisattva*lar* kadar iyiler" diye bahsettiği iki arkadaş edinmiş, ancak kızlardan birinin, ona birkaç hafta önce verdiği plakları iade etmesini hatırlatmasıyla işler değişmişti, hele de bunu bir kafede diğer arkadaşlarının önünde söylemiş olması Niki'yi öfkelendirmişti; o küçük sıçan herkesin önünde onu rezil etmişti, Niki bir daha onu görmek istemiyordu; o gün eve döndüğünde plakları plastik bir torbaya attı; plaklarla kılıflar ayrı ayrı, her biri karman çormandı, metroya binip plakların sahibinin evine gitti, poşeti kapının tokmağına asıp hemen ayrıldı; *ciao*. Aynı sürecin bir parçası olduğundan, diğer kız da uzaklaştırıldı. Ama ben kaldım, sanki her duygunun hemen bir eyleme dönüşmesi gerekiyormuş gibi, sevgisi ve nefretinin yoğunluğu ile insanlarla ilişkisini kesme

* Budist düşüncede başkalarına değer veren bilge ve şefkatli kişi. –*çn*

şeklinden ötürü biraz şaşkın ama daha çok etkilenmiş bir hâlde kalmaya devam ettim. Sebepler değişse de metot aynıydı. Bu kuralın bir istisnası olmayacağımın ayrımındaydım, ancak o yaştaki (yirmi üç yaşındaydım) arkadaşlıklar şimdikinden farklıydı. İki ay, iki yıl ya da iki saat sürebilirdi, bu fark etmezdi, önemli olan zaman değil, yaşananların büyüklüğü, ivmesi veya anlam yoğunluğuydu. Niki kalbime dokunmuştu. Zaman zaman yattığım ve nadiren âşık olduğum erkekler gibi değil, gerçekten de bir ruh eşi gibi –gerçi o zamanlar böyle bir ifade kullanmazdım– ve günün birinde bu arkadaşlığın biteceğini bilmek beni endişelendirmiyordu. Niki bir maceraydı, hiçbir şeyin durağan olmadığı, tahmin edilemediği birçok farklı türü bir araya getiren sonsuz bir dramaydı. Ergenlik çağında intihara teşebbüs etmişti ama artık her şeyin geride kaldığını söylüyordu, "temelde" yani; bu "temelde" tabirinin etrafındaki insanlarda küçük bir korku damarı açmanın, arkadaşlarının ilgisini garanti altına almanın bir yolu olduğunu fark ettim. Kendisini kestiğini hiç görmedim ama onda birkaç yara ve ize rastladığım oldu. Psikologlarından biri buna, "kaygıyı azaltma" diyordu; ruhun, deri yoluyla kendini boşalttığı bir hava boşluğu. Psikologlarına sık sık atıfta bulunurdu, bir keresinde, şehirdeki özel muayenehanelerinde ve farklı uzmanlık alanlarında çalışan onca psikoloğun ücretini nasıl karşılayabildiğini sordum, "Onlar ödüyor," dedi sadece, "yani en azından bunu yapabiliyorlar." "Onlar" derken, ailesini kastettiğini anlamam biraz zaman aldı. Bugünlerde olsa Niki'nin zihinsel dengesizliğine muhtemelen bir teşhis koyulurdu, ancak onu tanıdığım dönemde kimse teşhislerden söz etmiyordu. Semptomlar, kriterler ve ilaçlar hakkında konuşulmazdı. Kendini iyi hissetmeyen insanlar belirli bir tıbbi kategoriye dahil edilmezdi, hem kendini hem de başkalarını anlamaya çalışmak için iş başa düşüyordu. Eşyalarımın hepsi iki bavula sığmıştı; hatırladığım kadarıyla çoğu kitap ve kıyafetti, dairenin o tek ve son derece dağınık odasının köşesindeki şilteye yerleşerek,

çantalarımı yatağın ayakucuna, diş fırçamı banyo dolabına, bir şişe Bell's viskiyi de kilere koydum. Bu kadar basit. Daireye gelişim, genel dağınıklık içinde pek fark edilmedi, yatağımın etrafına küçük bir düzen vermeye çalıştım, büyükannemin evinde sağladığım gibi bir düzen, fakat daha sonra garip bularak kısa sürede bundan vazgeçtim. Büyükannem hayatı boyunca zenginlerin evinde temizlikçi olarak çalışmış ve aynı düzeni kendi evinde de gözetmişti; her hafta toz alıp süpürme, gıcır gıcır bir ocak, temiz çarşaflar. Seksen kilometre güneyde yaşasaydı, Niki'nin çocukluğunun geçtiği ev onun işyerlerinden biri olabilirdi. Niki'nin ailesi zengindi, anne babası iyi maaş alan akademisyenlerdi, Malmö yakınlarında, parka benzeyen bir bahçesi olan bir villada oturuyorlardı. Açıkçası evi hiç görmemiştim ama Niki çok ayrıntılı şekilde tarif etmişti; zemin kat, yüzyılın ortalarında, büyükbabasının doktor muayenehanesiydi ve bekleme odasındakilerin, doktor-hasta arasındaki konuşmaları duymamaları için yapılmış, kalın meşeden büyük sürgülü kapılar vardı. Bu alt kattaki bekleme odası şimdi bir mutfaktı, iki mutfaktan biri, hatta üst kattaki daha da büyüktü. Niki evi ürkütücü ve soğuk olarak anlatmıştı ama ben hayalimde, kocaman doğu halılarıyla kaplı geniş odalar, kitap raflarıyla döşeli duvarlar, çok sayıda banyo ve üst kata çıkan merdivenler canlandırıyordum. Muhtemelen son derece derli topluydu ve Niki'nin kendine bir hayat kurduğu dairenin dağınıklığıyla arasındaki tezat bundan daha fazla olamazdı. Büyükannemin dairesinin (eşyalarımı almaya gittiğimizde görmüştü) düzeninin, ailesininkiyle aynı olduğunu söylemişti, ona göre, tek bir düzen, tek bir temizlik şekli vardı; ben ise tersini savunuyordum: Farklı birçok düzen türü olabilirdi, bir zemini temizlemek için sonsuz neden, yeni temizlenmiş bir zeminde dolaşmanın sonsuz sayıda yolu. Temizlik temizliktir, diye düşünüyordu Niki; ben öyle düşünmüyordum. Kabul ediyorum, Niki evden yeni ayrılmış pek çok genç gibi, temizlik yapmama konusunda azimliydi, fakat

onun durumunda kir daha derin bir anlam taşıyor gibiydi. Çoğu insanın iğrenç bulduğu şeylerden zevk alıyor, ne kadar iğrenç olurlarsa o kadar hoşuna gidiyordu. Buzdolabında haftalarca bekleyen yemek artıkları onu büyülüyordu, kavanozları çıkarıp içindekileri, küf ve çürümenin biyolojik süreçlerini inceliyordu; temmuz ayında bir sabah Vasaparken'de ölü bir fareye rastladığımızda, uzun süre çömelip şişmiş etin içindeki kurtçukların mücadelesini gözlemlemişti. Âdeta bir şey onu sürekli aşağıya, yeraltına, kire, pisliğe, dağınıklığa doğru çekiyordu, başkalarının hissettiği tiksintiyi hissetmiyor, aksine hayranlık duyuyordu, sanki aşağılarda bir şey onu, bu boğucu, yapış yapış pisliği kendi hayatında sergilemeye itiyordu, bu nedenle çarşafları asla değiştirmiyor, evi süpürmüyor, bulaşıkları çoğu insanın katlanamayacağı bir hâlde bırakıyordu. Büyükannemde buzdolabını her açtığımda beni karşılayan göz kamaştırıcı beyaz ışıltıyı bazen özlesem de bundan çok mustarip değildim. Temizlik yapmanın pek çok nedeni vardı ve büyükannem için bu, saygınlıkla ilgiliydi, çalıştığı villaların ihtişamını eve taşımak isterdi; ama benim içinse asıl mesele uyum sağlamaktı, bir yere yerleşip mümkün olduğunca göze çarpmadan içeri girip çıkabilmekti. Büyükannemdeyken onun kadar sık temizlik yapardım, Niki'deykense yatağımı toplamak bile aklımdan geçmiyordu. Başta derli toplu olan köşedeki küçük alan, giysiler, kitaplar, kirli kahve fincanları ve bardaklar, yemek artıklarıyla dolu tabaklar, gazeteler, plaklar ve ıvır zıvırla kaplanmıştı. Niki evden çıkarken anahtarlarını genellikle bulamadığından, döndüğümde sıklıkla kapıyı kilitlenmemiş bulurdum ama bir yandan da bir hırsızın daireye girerek bu dağınıklıkta değerli bir şey aramaya yeltenebileceğini öngörmek de zordu.

Tanıştığımız ders bittmişti ama ben son sınava girmemiştim, önce bir depoda, ardından da Pressbyrån market zincirinde işe girmiştim, hastalananların yerine, şehirdeki farklı dükkânlarda geçici eleman olarak çalışıyordum. Bu da bazen

işim olduğu bazen de olmadığı anlamına geliyordu, boş günlerimde evde kalıp kitap okuyor, yazıyor, bazen de birileriyle veya Niki'yle takılıyordum. O da benimkine benzer bir hayat sürüyordu ama daha yoğun bir şekilde ve yazar olma hırsıyla yazıyordu. Daha doğrusu: Bir kitap yayınlamak için – yazdığına göre zaten bir yazar olduğunu söylüyordu. Kiramız düşük, masraflarımız azdı, böylece ikimiz de gereğinden fazla çalışmanın anlamsız olduğunu düşüyorduk. Gece eve geç geldiğimiz günler, potansiyel işverenlerin bizi erkenden uyandırmasından kurtulmak için telefonun fişini çekerdik. Bazen telefonu uzun süre aramak zorunda kalır ve sonunda onu, çekmeceye, fırına ya da çamaşır sepetine tıkılmış hâlde bulurdum. Telefon genellikle Niki'nin konuşmalarından biri ters gittiğinde, araması gerekli olmayan biri aradığında ya da tam tersi, araması gereken biri aramadığında yok olurdu. Bazen telefonun fişini çeker, bazen de çekmezdi, çekmemişse telefonun sesi kanepenin altından ya da bir gazete yığınının arasından gelebilirdi. Kısa süre sonra, artık bu tür şeylere ya da gecenin bir yarısı kapının çalınmasına, anahtarlarını kaybeden Niki'nin yeni tanıştığı bir grupla sarhoş bir şekilde içeri dalarak çay yapmasına ya da içki doldurmasına, sonra pikabı açıp dans etmeye başlamasına veya birkaç saat sonra çatıdan güneşin doğuşunu izlemek için beni uyandırmasına şaşırmayı bırakmıştım. Tavanarasından bir merdiven bizi bir zamanlar halı silkelemek için kullanılan balkona çıkarıyordu, çatı kapağı aslında mühürlüydü ama açması kolaydı ve çıktınız mı tren raylarıyla Klara Gölü üzerinden günbatımını, diğer taraftaki çatıların üzerinden de güneşin doğuşunu görebiliyordunuz. Ev yapımı bulanık şarap içer ve sırf çatıda oturduğumuz için cennete daha yakın olduğumuzu düşünerek, hayatın merkezine erişebilmek amacıyla avazımız çıktığı kadar haykırırdık. Bugün bile, onlarca yıl sonra, o dönemden yeni bir milenyum ve yepyeni bir dünyayla ayrılmışken, o haykırışı, belki de her zamankinden daha fazla, yakınlığa ve her şeyin önüne,

özüne inme özlemini hâlâ anlıyorum, ancak bunun için neden bir çatıya çıkmamız gerektiğini artık anlayamıyorum.

Bulanık şaraplı damacanalar benim fikrimdi, mutfakta durdukları yerde sessizce tıslarlardı, sonra şarap –eğer buna şarap denebilirse– yeterince çalkalanmış vida kapaklı şişelere döküle-rek buzdolabında saklanırdı. "Sidik şarabı", bu karışıma böyle diyorduk, bazı zamanlar o kadar kötü oluyordu ki, onların sade-ce çatıda içebileceğine karar veriyorduk, ne de olsa önümüzde uzanan manzara bu dünyadaki çoğu sorunu, hatta içilemeyen bir şarabı bile telafi edebilirdi. "Bu gece çatıda sidik şarabına ne dersin?" Sabah kalktığımda masanın üzerinde böyle bir not olurdu. Daireden çıkmadan önce cevap yazardım: "Neden ol-masın?" Sonra akşam buluşup yalnız ya da başkalarıyla çatıya çıkardık, sidik şarabımızı içerek çığlıklarımızın eski binalar ara-sında yankılanmasını dinlerdik. Tanışmamızdan birkaç ay sonra Niki, orduya katılmayı reddettiği için hapis yatmış, siyah gi-yimli sıska bir metalci olan ve kaçak içki üreten Jonas'la çıkma-ya başladı. Jonas'ın damıtma makinesi artık bizim mutfaktaydı, böylece damacanalardaki tatlı elma şarabının yerini şıra aldı. Artık az rastlanan bir şey olsa da bugün bile, bir binaya girer girmez, o kendine özgü kokuyu tanıyabiliyorum. Damıtma ma-kinesi kapalı koni şeklinde teneke bir kaptı, kabın içinde buhar-laşan alkol, bir hortum aracılığıyla kazanın üstündeki soğutucu-ya ulaşıyor ve orada sıvı formuna yeniden kavuşarak, toz hâline getirilmiş kömürden oluşan uzun bir tüpte arıtılmak üzere bir kaba damlatılıyordu. Elde edilen içkinin alkol oranı yüzde kırka yakındı, ağızda bıraktığı tat yanmış yağlı küçük hayvanları ha-tırlatıyordu. Makinanın ortak kullanıma geçmesiyle daireye gi-rip çıkan insan sayısında ciddi bir artış oldu; mutfağımız dışarı-da geçirilecek her türlü gecenin başlangıç noktası hâline geldi; insanlar yanlarında getirdikleri pizza kutularını yere üst üste yığıyor, kül tablalarını izmaritlerle dolduruyorlardı, ya kanepe-de oturup ya da Niki'nin yatağına uzanarak sigara dumanlarını

tavana üfler vaziyette sohbet ediyorlardı. Daha sonra en yakın arkadaşlarım olacak kişilerle işte bu şekilde tanıştım; Niki'nin ya da Jonas'ın yeni insanlar ve bedava içki vaadiyle cezbedilerek kendilerini bizim evde bulmalarıyla. Ancak, önceki grubumdan farklı olarak burada asıl önemli olan, içki değildi. Niki ve ben cuma gecelerini pekâlâ çay ve su içerek ya da hiçbir şey içmeden de geçirebilirdik, çünkü bizi bir araya getiren ve o zamandan beri de tüm ilişkilerimin merkezinde yer alacak olan şey sohbetti; üniversitede bir ders arasında amfinin önünde dikilirken Niki'nin yanıma gelerek ayakkabılarım hakkında bir yorum yapmasıyla başlayan ve birkaç yıl sonra, Galway'de bir binanın merdiven boşluğunda yankılanarak sona eren yıllar süren bir diyalog. Birbirimizi haftalarca görmemiş olsak da sanki zaman tek bir nefeste geçmiş gibi kaldığımız yerden devam ederdik. En çok sevdiğim şey, Niki ile sohbetin nereye varacağını öngörebilmenin olanaksızlığıydı. Tanıdığım çoğu insanın aksine, ana karakterin kendisi olduğu anekdotları, önceden anlattıklarını ya da genel anlamda herhangi bir anekdotu çoğu zaman anlatmazdı, çünkü anekdotun doğası –bir başı, ortası ve sonu olması– onun mutlak gerçeklik talebine aykırıydı. Yapmacık insanlardan hazmetmediğini söylerdi, başkaları için kendini değiştiren, kendilerinden bahsetmek için başkalarının sözünü kesen, her şeyi açıklayan, övünen, sadece kesin emin olduklarında ağızlarını açan, zeki görünmek için çabalayan, başkalarının fikirlerini kopyalayan, dalkavukluk yapan, katılmadıkları fikirlere katılıyormuş gibi görünenler. Anekdot anlatıcıları entelektüel açıdan sahtekârdı ve her kim aynı hikâyeyi birden fazla kez anlatma gafletine düşerse eve bir daha davet edilmezdi – ortalıkta sarhoş dolaştığı için Hamburg merkez istasyonunda tutuklanıp uyandığında hayretler içinde eski bir sınıf arkadaşıyla aynı hücrede kaldığını fark eden ya da annesini neredeyse ölüm döşeğindeyken doğurmuş büyükannesinden bahseden veyahut da bir gece Visby'deki botanik bahçesine gizlice girmeyi

başarmış olmasına rağmen bahçedeki hintkenevirinin kafa buldurucu hiçbir özelliği olmadığını keşfeden kişiler. Niki'yle arkadaşlığımdan bu yana anekdot anlatıcılığını, kimilerine musallat olan bir tür kronik hastalık olarak görüyorum; her şeyi bir hikâye şeklinde anlatma, hayatı, dinleyiciyi yakalayıp etkilemek, hüzünlendirmek ya da güldürmek için bir kalıba dönüştürme takıntısı. Sohbetin –ya da Niki'nin deyimiyle "sözde sohbet"– her bir tarafı, önünde kendi kapalı kutu yığınıyla, zihinsel olarak uyuşmuş, bir direğe bağlanmış ve aklı bir sonraki anekdotla meşgul bir şekilde oturana dek, her hikâye sadece kapalı bir kutudur. Bu tür sohbetler televizyondaki talk şovlara pekâlâ benzetilebilir, hani adı, "Daha önce bunu duymuş muydunuz?" olan programa mesela veya bunun gibilere. Bir televizyonumuz yoktu, en azından düzenli olarak yoktu ama bazen birileri, çöpten ya da çöp odasından çalışır durumda bir televizyon bulurdu ve onu getirip evde bir köşeye koyardı. Tabii hiçbiri çok uzun ömürlü olmazdı, fakat MTV'ye ilk kez bu televizyonlardan birinde rastlamıştım, böylece, başlangıçta rahatsız edici olduğu düşünülen ama artık sıradanlaşan, yepyeni, çılgın bir yayıncılık anlayışıyla tanışmış oldum. Soluk soluğa kalmış sunucuların ayakta dikilerek, şarkı üstüne şarkı sunup video kliplerinin kesitlerinden anlatımlar yapmaları karşısındaki şaşkınlığımızı hatırlıyorum. "Gelecek bu," demişti Niki. Sanırım hoşuna gitmişti. Televizyonu pasif bir şekilde, ekrana aval aval bakarak değil, analitik ve eleştirel olarak izliyorduk ve bu, etrafımızdaki dünyayı sürekli gözlemliyor oluşumuzun bir uzantısıydı. Bir programın içine gömülerek kendini kaptırmak zihinsel uyuşukluğun kesin bir işaretiydi. Akşamdan kalma bir hâldeyken bile televizyonu açıp da miskinlik etmek hiçbirimizin aklına gelmezdi. Televizyon programlarını; haftalık dergileri, siyasi tartışmaları ve aile davetlerindeki sohbetleri (benimkilerden birkaçına katılmıştı) nasıl görüyorsak öyle görüyorduk: Bugünü daha iyi anlamak için yorumlanabilecek

işaretler olarak. Televizyonla ilişkim o zamandan beri de pek değişmedi. Bir diziye, başkalarının yaptığı gibi, nadiren kendimi kaptırdığım oluyor, dizileri birbirine karıştırıyorum, bir sonraki bölümü izlemeyi unutuyorum ya da dizinin adını veya nerede gösterildiğini; ayrıca ne zaman kendimi ekran karşısında bulsam sanki bir kalabalığı izliyormuşum gibi dikkatim alakasız şeylere takılıyor – oyuncuların nasıl yaşlandığına, kimlerin yüzünün estetikli olduğuna ya da altyazılardaki yanlışlara; İngilizce milyar anlamına gelen "billion" kelimesinin, "biljon" yani trilyon olarak çevrilmesine. Televizyon söz konusu olduğunda başka biri bakışlarımı kontrol etmeye çalışıyor, oysa kitapta dilediğimi yapıyorum. Niki ile arkadaşlığımız boyunca çalışmadığımız günlerin tamamını Drottninggatan ve civarındaki kitapçılarda geçirirdik. Her biri farklı bir yapıya sahip çok sayıda kitapçı vardı; bazısı geleneksel burjuva kültürüne, bazısı şiir ya da tiyatroya, kimi ilk baskılara ve diğer nadir eserlere, kimi de ucuz ciltli kitaplara veya kurgu dışı olanlara yönelmişti. Kitapları elimizdeki paraya göre satın alırdık ama bunu sıradan bir alışveriş olarak görmezdik, bu daha çok bir tür yatırım gibiydi. Drottninggatan'a birkaç kitap "almak" için gittiğimizi söylerdik, "satın almak" demezdik, sanki kitaplar ve onların içindekiler bir şekilde zaten bize aitti, tek yapmamız gereken fidyelerini ödeyerek eve götürülmelerini sağlamaktı. Kitapları eve taşıdıktan, okuduktan veya okumaya başladıktan ya da ileride okumak üzere bir yere koyduktan sonra bile tamamen kendimize ait görmüyorduk. Tıpkı satın alınmaları gibi, kitapların mülkiyeti de diğer mülkiyet türlerinden farklıydı; örneğin herhangi birinin söz konusu kitaba ya da yazara gerçek bir ilgi göstermesi durumunda sonlanarak diğer şahsa devredilen bir emanetti. Kısa bir süreliğine, yatağımın yanındaki mavi vernikli, alçak kitaplıkta, birinin tavsiyesi üzerine edindiğim fakat çok geçmeden okumaya hazır olmadığımı anladığım dört ciltten oluşan *Niteliksiz Adam* romanı yer almıştı. İlk cildin yirmi sayfasına

kadar okumuş ve kaldığım sayfayı kıvırmıştım, bir akşam Jonas'ın iş arkadaşlarından biri, Palle, onu keşfedinceye kadar, birkaç hafta yatağımın yanında öylece durdu. Palle dünyayı dolaşıyordu ve para kazanmak için kısa süreliğine evine dönmüştü. İş bulma kurumu aracılığıyla bir kaynakçılık kursuna katılmış ve Jonas'ın çalıştığı tesiste bir iş bulmuştu, onu bir gün yatağımda oturmuş, elinde bir fincan çayla kitabın ilk sayfalarına gömülmüş bir hâlde gördüm. Giriş bölümünü ve çevirmen notunu atlayarak doğrudan metne geçmişti ki, bunun iyiye işaret olduğunu düşündüm. Kitabın ona ait olduğunu hemen anladım, tartışacak bir şey yoktu. Ben sadece kitabı ona ulaştıran bir aracıydım.

Otuz yılı aşkın bir süre sonra bile o mavi kitaplığı, Palle'nin yüzünü ve *Niteliksiz Adam*'ın kapağını bu kadar net hatırlayabilmem garip. Roman hayatım boyunca birkaç kez elime geçti ama her seferinde ya bir ayrılık durumunda ya da birinin ödünç alıp sonra iade etmemesiyle kayboldu, sanki kollarında hazinesiyle benden kaçıp durdu. Edinip de hiç okumadığım kitaplardan biri hâline geldi; çoğu evin kitaplığında, yarının, gelecekteki huzurlu bir okuma ortamının garantisi olarak yer alan kitaplardan. Niki'nin evinin herhangi bir yerinde, ister mutfak masasında, ister banyoda ister pencere kenarında ya da koridorda olsun, Birgitta Trotzig'in bir kitabı hep gözümüzün önünde olurdu. *De Utsatta*, *I Kejsarens Tid** ya da en önemlisi *Çamur Kralının Kızı*'nı –onun birden fazla baskısı vardı– bulabilmek için ortalığı uzun süre karıştırmam gerekirdi, çünkü bunlar Niki'nin, ödünç dahi olsa başkasına vermeyi aklından geçirmeyeceği yegâne kitaplardı. Her kim bu kitaplardan birini yatağın, masanın ya da lavabonun üzerinde bulup açarsa, Niki tıpkı bir çocuğun elinden bir kibrit kutusunu alır gibi kitabı alırdı. Sonra da o kişiye bir dizi uyarıda bulunurdu. Trotzig, öyle arka planda

* İsveçli yazarın kitapları: *Maruz Kalanlar*, *İmparatorun Zamanında*. –çn

radyo açıkken dalgın dalgın göz gezdireceğiniz türden kitaplar yazmıyor, derdi, bir bölümün ortasında okumayı bırakacağımız kitaplar değil bunlar, sonra da ne demek istediğini göstermek için bir iki sayfayı yüksek sesle okurdu. Şayet söz konusu kitap *Çamur Kralının Kızı* ise kitaba bakmasına bile gerek kalmazdı; pek çok bölümü ezbere biliyordu, metni güçlü ve saygıdan titreyen bir sesle okurdu, böylece kelimeler gerçekten bize de ulaşır, onun kadar bizim de içimize işlerdi, bir şeyleri sarsar, gerçek kılar, yeşertirdi; ancak dinleyicilerin ilgisi azalmaya başladığında –ki bu kaçınılmaz olarak böyle olurdu– okumayı küskünlükle bırakıp omuzlarını silkerek zaten bildiği bir sonuca varırdı; bu konuda insanlıktan çok az şey beklenebileceği gerçeğine. Benim için Birgitta Trotzig'in metinleri, televizyondaki bulanık bir görüntünün edebi bir karşılığıdır. Ortada ilginç bir şeyler var gibi görünüyor ama ne olduğunu anlamıyorum. Antenle oynuyorum, ayarları değiştirmeye çalışıyorum ama bulanıklık gitmiyor. Uzun bir süre Niki'yi, onun varoluşun manevi boyutlarına psikiyatrik yaklaşımını, iğrenç olana hayranlığını ve yeraltı dünyasına duyduğu tutkuyu Birgitta Trotzig'i okuyarak daha iyi anlayacağımı düşündüm. Sanırım her ikisi de duyguların, neredeyse her şeye hükmeden tanrılar olduğu, bir öfke patlamasının tabakların fırlatılmasıyla sonuçlanabildiği ve yeni bir aşkın insanı iki gün içinde dünyanın diğer ucuna götürebileceği, benim erişimime kapalı olan, kan kırmızısı, şiddetli ve kaotik bir dünyada aynı odayı paylaşıyor gibiydi. Oturduğumuz evin tek sahibi artık bendim. Jonas olayı anlamak için beni aradığında, "Gerçekten bilmiyorum," dedim, "ben de bir anlam veremedim." *Çamur Kralının Kızı* ve *Sjukdomen*'in* bulanıklığına gömüldüysem de kısa süre sonra onları kitaplığa geri koyup temizlik yapmaya başladım. Trotzig için hazır değildim, asla da olmayacaktım.

---

* Birgitta Trotzig'in romanı, *Hastalık*.

Niki'nin yazarlık dışında başka bir meslek hakkında konuştuğunu nadiren duymuşumdur. Per Olov Enquist, kitaplarından biri (sanırım *Kaptan Nemo'nun Kütüphanesi*'ydi) hakkında konuşma yapmak üzere ABF binasına geldiğinde, Niki daha sonra kürsüye çıkıp bir meslektaşı olarak onunla sohbete başlamıştı. Bir süre konuştular. Ne konuştuklarını duyamadım ama çıkışa yakın bir yerde durup salon boşalırken onları izledim; Niki bir sandalye çekip yanına oturdu, Enquist de cılız gövdesini uzatarak onun söylediklerini dinledi, gülümseyip başını salladı, sonra kendisi de bir şeyler ekledi. Niki, konuşmanın ardından onu beklediğim Sveavägen Caddesi'ne çıktığında bana çalışma yöntemleri hakkında konuştuklarını, disiplin, azim ve adanmışlığın öneminden bahsettiklerini söyledi. Bu görüşmeden, Per Olov Enquist'le birbirlerine deneyim ve tavsiyelerde bulunmuşlar gibi bahsetti, belki de öyleydi. Niki herkesle yazdıkları hakkında konuşuyordu. Durmadan kitap yazıyor ve her seferinde, vakit kaybetmeden beni ve etrafındakileri olay örgüsü, kurgu ve ana karakterler hakkında bilgilendiriyordu, sanki çoktan bitmiş bir kitap gibi fikirler hakkında konuşuyorduk; kitap yazılmıştı da kapağı, başlığı ve diğer her şeyiyle hemen önümüzdeki mutfak masasının üzerinde duruyordu. Özellikle başlıklar uzun konuşmalara zemin hazırlıyordu. Bunlardan bazılarını hatırlıyorum; bir adam ve ormanda dürbünüyle yürüyüş yaparken öldürüp gömdüğü, ardından da kayıp ihbarında bulunduğu gayrimeşru kızını anlatan *Kuş Gözlemcisi*; bir mahzende büyüyen ve yetişkin olduğunda, çektiği acıların diğer insanları acılarından kurtardığını fark eden bir kızın hikâyesi, *Mahzendeki Çocuk* ile kötü kalpli ailesinin pansiyonunda yaşayan ve bir gün pansiyona yerleşen bir aileye, işletmeyi yavaş yavaş ele geçirmeleri için yardımcı olan bir kız hakkındaki *Karanlık Misafirler*. Bildiğim kadarıyla bunların hiçbiri, sadece bir başlığın, kabataslak bir olay örgüsünün, fikirler ve dokunaklı ayrıntılardan oluşan, yoğun bir şekilde yazılmış on-on beş sayfanın

ötesine geçmedi çünkü Niki, fikirler hakkında gereğinden fazla konuşup işe koyulma ve daha planlı yazmaya başlama aşamasına geldiğinde, örneğin birinci bölümün başlangıcında, o ilk heyecanını kaybediyordu. Olay örgüsü boş görünüyor, karakterler yavanlaşıyor, tutkusu kayboluyordu. Kırmızı portatif bir daktilosu vardı, yatakta bağdaş kurarak oturur ya da sırtüstü uzanıp tavana bakardı; daktilo, merdanesinde boş bir A4 ile yanındaki yastığın üzerinde dururdu. Niki, benim yazdıklarım hakkında tek kelime bile etmeyen sinsi bir piç olduğumu söylerdi ve bunu sadece şaka olsun diye söylemiyordu. Sarhoş olduğumuzda bile konuşmayan sinsi bir piçtim, o ince defterlere neler yazdığıma dair ipuçları yakalamaya çalışıyordu. Geriye dönüp baktığımda aslında sadece yazma pratiği yaptığımı görüyorum; türler arasında gidip geldiğimi, diğer yazarları taklit ettiğimi anlıyorum ve bugün yaptığım şeyde de yine aynısının üstesinden gelmeye çalıştığım ortada: düşüncenin zihinden kâğıda aktarımı. Yazmak hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyordum ama bildiğim bir şey vardı: Benim için süreç, ocağımızın üzerindeki koni biçimindeki kapta kaynayan damıtılmış sıvı kadar sızdırmaz olmalıydı, her sızıntının ölüm anlamına geldiğinin, fazla kurcalarsam büyünün kaybolacağının, bitene kadar hiçbir şeyi açığa çıkarmayacağımın farkındaydım. Zaten bunun bir önemi yoktu, benim fikirlerim onunkilere kıyasla yetersizdi. Niki gibi yoğun ve coşkulu bir şekilde yazmak için birkaç girişimde bulunsam da öyle keyfimi yerine getirecek bir şey bulamadığım için çoğunlukla oturup oyalanmakla yetiniyordum.

Niki gideli bir ay olmuştu, yeni aşkı, James Spader'e benziyordu, İrlanda'nın batı kıyısındandı. Bolivya'yı yürüyerek gezmişler ve onlara halüsinasyon görmelerini sağlayan bitki karışımları veren bazı insanlarla tanışmışlardı. Niki bu hayallerin ara sıra yeniden ortaya çıktığını söylüyordu; duvar kâğıdının üzerinde gezinen bitkiler ve evin duvarları boyunca sinsice dolaşan kediler. Sonra Niki ansızın eve dönmüştü, Jonas bunalıp

da gece geç saatlerde aramaya başladığından beri telefon çamaşır sepetinden çıkmaz olmuştu. James Spader bir dart yarışmasına katılmak için Galway'e gitmişti, Niki de mutfak masasında oturup öğrendiği İrlandaca ifadeleri kullanarak süslü bir el yazısıyla ona aşk mektupları yazıyordu. Jonas'tan yoğun bir şekilde nefret ediyor, Adrian'ı ise (biz ona çoğunlukta James diyorduk) aynı yoğunlukla seviyordu, Bolivya'yı seviyor, henüz gitmediği ama yakında gideceği İrlanda'yı seviyor, İsveç'ten ise nefret ediyordu; en çok da hiçbir yerle karşılaştırılamayacak kadar manasız bir bok çukuru olan Stockholm'den. Beş hafta boyunca evde tek başınaydım ve bundan beklenmedik bir keyif aldım; birkaç kez Palle'yle yattım, çalıştım, bol bol temizlik yaptım, küvetin altında bulduğum küflü havluları yıkadım, buzdolabını artık ne olduğu belli olmayan yemek artıklarından temizledim, ekmek pişirdim, gerçek şarap aldım ve telefona telesekreter bağladım. Niki temizlikten memnun olduğunu söyledi ama dairenin tekrar normal hâline dönmesi birkaç günden fazla sürmedi. Sanki daireyi kişisel kaosuna katıyordu; yerdeki açık bavul, kötü kokulu kıyafetlerden, totem figürlerinden ve arkadaşlarıyla tanıdıklarına dağıtmak amacıyla satın aldığı hediyelik eşyalardan oluşan yeni bir karmaşanın merkez üssü gibiydi. Bana da mavi kitaplığın üzerine yerleştirdiğim küçük bir parmak davulu ve dibinde solucan olan bir şişe şeffaf bir içki getirmişti. James'le Stockholm'deki Modern Sanat Müzesi'nde tanışmışlardı, James'e yaklaşıp şöyle demişti: "*Why do all these tapes have women's names on them?*"* O da gülerek dağınık perçemlerini savurmuştu, sonra kafeteryaya gitmişler ve müze kapanana kadar orada kalmışlardı. James ertesi gün trenle yola çıkacaktı ama planlar değişmişti. Niki'yi yüzeysel tanıyanlar, aşkın onun için basit bir şey, açıp kapatabileceği bir düğme, gelip gidenler, sevdiği ve sevmekten vazgeçtiği insanlardan ibaret

* (İng.) Neden bütün bu etiketlerin üzerinde yalnızca kadın isimleri var? *–çn*

olduğu izlenimine kapılabilirdi. Dar bir hareket alanı olan basit bir mekanizma gibi görünüyordu: açık veya kapalı, siyah veya beyaz, sevgi veya nefret. Oysa gerçekte durum tam tersiydi; baş edebileceğinden çok daha fazla katman ve nüansa sahip bir duygu okyanusuydu, sanki antik çağın tüm tanrıları ve onların temsil ettiği tüm duygu ve hâller gözkapaklarının altında toplanmıştı. İçinde hiç bitmeyen derin bir curcuna vardı. Her şey bir anda zıddına dönüşebilirdi ve James'in hayatına girişiyle Niki'nin dünyası hızla değişti. Ancak U2'yu, Yeats'i, Jonathan Swift'i, Mary Black'i, Guinness birasını ve yeşil rengi "hep" sevdi. Biraz çakırkeyf olur olmaz, İrlanda aksanı olduğunu tahmin ettiğim bir şekilde kelimelerin sonlarını yutarak İngilizce konuşmaya başlıyordu. Kendisine ne olduğunu merak ettiğim için zaman zaman gündeme getirdiğim Jonas ise, polise ihbar etmesi gereken "kontrolcü bir domuz"du. Eğitimsiz, çirkin ve menfaatçiydi. Küçük bir pislikti, Niki onu hiç sevmemişti, kokuşmuş içki makinesini ve arkadaşlarını da alarak geldiği bataklığa dönebilirdi. Ona Palle'nin eve son gelişinde makineyi götürdüğünü söylediğimde bana şüpheli bir bakış attı. Mutfak masasındaydık, ocaktaki demlikte çay suyu kaynamak üzereydi. "Palle mi?" Başımı salladım. Bunu söylediğime hemen pişman olmuştum ama ona yalan söyleyemezdim, bu sadece gururla –kendi gururumla– ve eve istediğim kişiyi getirme hakkımla ilgili değildi; aynı zamanda Niki'yle aramızda her zaman var olan açıklık ve dürüstlükle de ilgiliydi. "Ben yokken Palle buraya mı geldi?" Tekrar başımı sallayıp omuz silktim. Belki de onunla yaşamanın en zor yanı buydu, dostluk ve düşmanlık arasındaki çizginin bu kadar ince olması. "Neden geldi?" diye sordu. "Seviştik, bana bir kitap verdi, sohbet ettik," diye yanıtladım. Niki kollarını göğsünde kavuşturup birkaç saniyeliğine gözlerini kapattı. Gözkapakları titriyordu, sanki kapaklarının altında gözleri ileri geri gidip geliyordu. Ona ihanet etmiş, düşmanla ittifak kurmuştum ve şimdi Niki'nin bu bilgiyi sindirmesini seyredi-

yordum. Aklında hiçbir şeyin oturmadığı belliydi. Sonra bana baktı. "Hangi kitaptı?" Bu anlaşılmaz bir soruydu, farklı ve uçuk bir yöne doğru bir ilişkilendirmeydi, sanki içindeki tanrılardan birinden kitabın adının çok önemli olduğuna dair bir mesaj almıştı. "*Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu*," diye cevap verdim, ki doğruydu. Bana sessizce bakmaya devam edince, yine samimiyetle ekledim: "Harikaydı. Bir günde okudum." Düşünceli bir şekilde başını salladı, kollarını indirip bana gülümsedi. Sonra ayağa kalkıp ocağın yanına giderek fincanları ve çay kutusunu çıkardı. "Peki ya sonra?" diye sordu. "Jonas'a vermek üzere içki makinesini almak için tekrar geldi. Yine sevişip sonra da biraz konuştuk. Birbirimizi birkaç kez gördük. Yeniden bir maceraya atılmak üzereydi, çok sevdiği Hindistan'a geri gidiyordu." Niki fincanları aramızdaki masanın üzerine koydu. "Benim hakkımda konuştunuz mu?" Bunu laf olsun diye sanki kayıtsızca sorduysa da gözkapaklarının ardındaki en yakıcı sorunun aslında bu olduğunu, içindeki tüm aşırı duyarlı tanrıların herhangi bir hakarete, aşağılayıcı bir yargıya ya da küçük bir dedikoduya karşı tetikte beklediğini biliyordum. "Yok, daha çok onun seyahatinden bahsettik, gideceği yerlerden. Şehirlerden ve sahillerden. Howrah İstasyonu'nda trene binme sanatından. Sonra da biraz *Vahşi Duygular** hakkında konuştuk. Yılan derisi bir mont istediğini söyledi." Niki cevaptan tatmin olmuş görünüyordu, çayına şeker döküp karıştırdı. onun bitirmesiyle, fincanından kaşığı alıp ben de kendi çayımı karıştırdım. Elbette gerçek bu değildi, saatlerce onun hakkında konuşmuştuk, Palle onun akla gelebilecek her anlamda "dengesiz" olduğunu düşünüyordu ama "dengesiz" tabiriyle neyi kastettiğini tam olarak açıklayamıyordu. O sadece lanet olası bir dengesizdi, bin dokuz yüz doksanların başında "gerçek bir kaçık", "acayip garip biri", "genel olarak sıkıntılı" gibi ifadeler herhangi bir teşhis olarak kabul ediliyordu. O

* Yönetmenliğini David Lynch'in yaptığı film, *Wild at Heart*. –çn

zamanlar işler birçok açıdan daha basitti, yargılar özneldi, kişisel deneyimlere dayanıyordu, insanlar bir araya geldiğinde yaşananlara, ancak etiketler muğlak ve kabaydı. "Dengesiz" insanları çılgına çevirip dünyalarını alt üst etme kapasitesi dışında başka ne anlama geliyor hakikaten? Benim için o sadece Niki'ydi ve ne zaman bakışlarım, kitaplığımdaki C harfinin bulunduğu köşeye –künyesinde Palle'nin yazdığı bir not ile kurşunkalemle çizilmiş küçük bir kalbin yer aldığı– *Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu*'nun yıpranmış cildine takılsa, mutfağın basık havasını, demlikteki çay yapraklarının kokusunu, Palle'nin yatağın üzerinde yanımda duran yüzünü, Nicolas Cage gibi sigara içmeye çalıştığını, sabah o gittiğinde romanı okumaya başladığımı ve romanın sarmal ayna labirentinin beni hemen içine çektiğini hatırlarım. Niki'nin "Hangi kitaptı?" sorusu deliliğinin bir tür teyidiydi ve daha sonra sık sık, Palle konuştuğumuz kitaplardan başka biriyle, Klas Östergren'den *Plåster**veya *Geceyarısı Çocukları* ile gelseydi ne olurdu diye düşündüm; kontrolsüz deliliği farklı bir yönde patlak verir miydi diye. Bir süre sonra kaşığı fincanımdan tekrar aldı, çayına biraz daha şeker atıp karıştırdı. "Palle ha, ona âşık mısın?" Bu cevaplanamaz bir soruydu, çünkü iki hafta önce gitmiş ve bugün ulaşmamın mümkün olmayacağı bir yerdeydi. Birinin gitmesine izin vermek, kelimenin tam anlamıyla onu kaybetmekle eşdeğerdi. Belki üç dört hafta önce gittiği bir yerden gönderilmiş bir kartpostal ya da mektup alır, belki de bana verdiği *poste restante* adreslerinden birine, daha önce geçmediyse eninde sonunda geçeceği bir şehrin –Jaipur, Mysore, Delhi– postanesine, kendim bir mektup gönderirdim. Atlasıma bakarak rotaları ve alternatif rotaları, şehirleri ve olası şehirleri, plajları ve olası plajları, ulaşılması zor adaları, arayıp bulmayı planladığı arkadaşlarını, sahilden izlemeyi kesinlikle kaçırmak istemediği güneş tutulmasını hatırlamaya

* *Yara bandı. –çn*

çalıştım. Onu takip edebilmek için kendi rotamı oluşturmuştum; Mumbai'den Pune'a ve sonra güneye Bangalore'a ya da Mumbai'den gece treniyle Racastan'a ve oradan çöle veyahut da Mumbai'den direkt otobüsle Goa'ya. Ortasında A harfi olan rögar kapaklarından birine basarsam Agra'ya ve Taç Mahal'e gidiyordu. K harfli bir rögara bastığımdaysa da bu onun Kerala'da olduğu anlamına geliyordu. "Olabilir," dedim, "ama bunun için çok geç, öyle değil mi?"

Muhtemelen sonunda Niki de diğerleri gibi, "gerçek bir kaçık", "acayip garip biri" veya "genel olarak sıkıntılı" şeklinde bir teşhis alarak, ayakta tedavileri, ilaçları ve tıbbi gözetimi kapsayan ve randevuları hatırlatan otomatik mesajlarla, belli bir psikiyatrik süreçten geçmiştir. Belki de her sabah tıkırdattığı küçük bir hap kutusu vardır; içindeki duygusal tanrıları kontrol altında tutan haplar ve belki de kendini daha iyi tanımasına yardımcı olan gözlüklü, tescilli uzman bir kadınla, herhangi bir klinikte düzenli seanslar gerçekleştiriyordur: "Peki, sana söylediklerinin yarattığı duyguyla nasıl başa çıktın?" İnternette çoğu kişinin eski dost ve düşmanlarının izini araması gibi, ben de cevaplar, bir tür ipucu aradım, ancak yıllardır evlere artık dağıtılmayan telefon rehberlerinin yerini almış bazı web sitelerinde bile adı geçmiyor. Hiçbir yerde yok, sosyal medya hesabı da dahil; ne blog yazıyor ne de bir fotoğraf veya video paylaşıyor, en azından kendi adıyla. Doksanlı yılların sonunda karşılaştığım ortak bir tanıdığımız Niki'nin, Atlas Mahallesi'ndeki dairesini, bina kooperatife dönüştürüldüğünde satarak daha sonra başka bir şehre, belki de yurtdışına taşındığını söylemişti. Aslında o da emin değildi, çünkü Niki taşındıktan sonra onunla da irtibatı kesmişti. Stockholm'le bağı kopmuş, tüm şehirle, şehrin sakinleriyle ve onu burada tanıyan herkesle ilişkisini bitirmişti. Bu küf çukuruna bir daha ayak basmamaya ve gerçekten nefes alabileceği bir yere yerleşmeye yemin etmişti. Dalavereyle elde ettiği evin satışı iyi bir meblağ bırakmıştı. Başkentin bize

verdiklerine karşılık, "gerçek bir dengesize" sunabileceği şeyler sanırım bunlardı: partiler, sıcak ortamlar, kaos, azarlayışlar, bizi kızdıracak binlerce şey ve tüm bunların ona sağladığı öz farkındalık.

Peki, arkadaşlığımız nasıl sona erdi? Elbette bir azarlamayla, zaten başından beri belliydi. Her ilişki aniden bitebilir, bu doğal bir risktir, ancak Niki'yle arkadaş olduğumda acımasız sonun yalnızca olası bir sonuç değil, akla gelebilecek tek sonuç olduğunun farkındaydım. Hiçbir arkadaşlığın bundan sağ çıkmayacağını biliyordum ama yine de şaşırmıştım. Sanırım ölüm de böyle bir şey. Herkes bunun olacağını biliyor ancak çok azımız, diri ellerine baktığında bir gün onların oda sıcaklığına kadar soğuyarak hareketsiz kalacağını düşünüyor. Her şey yazın ortasında başladı, henüz arkadaştık, Niki İrlanda'ya gidiyordu, bense yeni tanışıp kısa sürede arkadaş olduğum, babası dünyayı dolaşırken geçici olarak onun Lidingö'deki villasında yaşayan Sally'nin yanına taşınmak üzereydim. Şehir merkezinden ayrılarak ormana daha yakın ve daha büyük bir evde yaşama fikri hoşuma gitmişti. Niki bana ne zaman döneceğini söyleyemiyordu. "Sonsuza kadar da kalabilirim," dedi. "Evleniriz, ben romanlar yazarım, James Spader'a benzeyen küçük Katolikler doğururum. Aslında daha iyi bir hayat hayal edemiyorum." Toparlanma süreci tam bir karmaşaydı; çantalar dolduruluyor, boşaltılıyor, sonra tekrar dolduruluyordu. Daktiloyu yerleştirip yerleştirip çıkardı. James'in geniş ailesiyle arkadaşlarına hediye etmek üzere çantalara havyar tüpleri ve gevrek ekmek paketleri istifledi. Ekmeklerin bu uzun yolculuk sırasındaki akıbetinden şüpheliydim, havyar hakkında da bir şeyler söylemek istedim – yabancı damakların ondan pek hazzetmediğini, ayrıca tüplerin günlerce yerde durmasındansa, buzdolabında durmalarının daha iyi olacağını– fakat sessiz kaldım. Ona, Sally'nin büyük evine taşınma planlarımdan bahsetmiştim ama o yokken elbette başka bir kiracı ayarlayacaktım. Arkadaşlarımın neredeyse

hepsi, çeşitli alt kira sözleşmeleri arasında mekik dokuyordu, daireyi kiralamak isteyen birini bulmak sorun olmazdı. "Fark etmez," dedi Niki, "burada da farklı bir yerde kalabilirsin. Başka biri de aynı şekilde, burada da farklı bir yerde kalabilir." Ona baktım, yerde oturuyordu, daktiloyu bir kez daha çantadan çıkarmıştı. "Kirayı düşünüyorum," dedim, "birinin burada yaşayıp kirayı ödemesi gerekmez mi?" Kiradan Niki sorumluydu ve benden hiçbir katkı talep etmemişti. Bolivya'da geçirdiği bir ay boyunca, postaneye gidip kirayı ödeyebilmek için posta kutusuna bir kira ihbarnamesinin düşmesini beklemiştim. Gelmeyince Niki'nin hepsini peşin ödediğini düşünmüştüm. "Kirayı boş ver, o kendiliğinden halloluyor, daha anlamadın mı?" Şaşkın bir gülümsemeyle bana baktı, sanki nasıl bu kadar kalın kafalı olabildiğimden etkilenmişti. Gerçekten ıskaladığım bir şey mi vardı? Para konusundaki fütursuz yaklaşımının kökenini mi mesela? Ücretli işlere karşı umursamaz tavrının ve bazen bana ve başkalarına gösterdiği etkileyici cömertliğin kaynağını mı? İç çekerek bakışlarımı yeniden valizine diktim. Belki de o anda yollarımızın yakında ayrılacağını hissettim. "Havyarın soğuk tutulması gerekir," dedim, "yoksa bozulur." Niki birkaç gün sonra daireyi olduğu gibi bırakıp gitti; valize koymadığı eşyalar yerde duruyordu, buzdolabı ise havyar tüpleriyle doluydu. Buzdolabının içindekileri çöp poşetlerine doldurup onları avludaki çöp bidonuna götürdüm, rafları temizledim, dondurucuyu boşaltıp her şeyi attım, dolabın buzunu çözdürdüm, çamaşırhaneden zaman ayırıp bulabildiğim tüm kıyafetleri, çarşaf ve havluları yıkayıp kuruttum, sonra tek tek katlayıp Niki'nin gardırobuna yerleştirdim, mutfak masasını kabuk bağlamış yemek artıkları ve mumlardan arındırdım, bir paket mutfak beziyle deterjan alarak babaannemden gördüğüm şekilde mutfağa daldım, saçlarımı topuz yapıp radyoyu sonuna kadar açtım, son kullanma tarihi geçmiş olan her şeyi boşalttım, boş şişeleri toplayıp geri dönüşüm istasyonuna bıraktım, saksılardaki ölmüş bitkileri çöpe attım,

kırık tabak çanağı, kırık bir koltuk ve yanmış bir ekmek kızartma makinesiyle birlikte çöp odasına taşıdım. Yerdeki her şeyi topladıktan sonra etrafı süpürüp kovanın suyu artık siyah olmayana kadar bir güzel paspasladım. Yatağımı sokaktaki bir çöp konteynerine taşıdım, Niki'nin yatağına temiz çarşaflar serip anahtarı kapının iç tarafındaki ipe asarak oradan ayrıldım. Sankt Eriksplan'a çıkan merdivenleri tırmanırken bir an durakladım. Belki de bir mektup yazmalıydım. En azından masanın üzerine bir not ile Sally'nin numarasını bırakmalıydım, daireyi kiralayan biri belki bana ulaşmak isteyebilirdi. Geri dönerek çantalarımı kapının önündeki koridora bıraktım, posta deliğinden ipi yoklayıp anahtara ulaştım, sonra onu aradan geçirip kilidi açtım. Bu, Niki'nin –bazen de benim– anahtarları sık sık evde unuttuğundan, merdivenlerde oturup beklemek zorunda kaldığı için kendi kendimize bulduğumuza inandığımız bir taktikti. Ayakkabılarımı çıkarıp bir kalem ve kâğıt parçası bularak mutfak masasına oturdum. O sırada telefon çaldı ve uzun süre susmadı. Mutfak deterjan kokuyordu. Sally'nin adresiyle telefon numarasını yazıp notu bir mıknatısla buzdolabına astım, Birgitta Trotzig'in ortadan ayırdığı koyu renk saçlarıyla gizemli bir şekilde gülümserken çekilmiş bir fotoğrafının olduğu küçük bir kupürün hemen yanına. Derken sehpanın üzerinden telefon tekrar çaldı, satın aldığım telesekreter yok olmuştu. Niki'nin onu birine verdiğinden şüpheleniyordum. Telefonu açtığımda bir erkek sesi, "Alo," dedi. "Carolina'yla mı görüşüyorum?" Carolina, Niki'nin ailesinin ona koyduğu isimdi. "Hayır," diye cevap verdim, "ben onun ev arkadaşıyım, eski ev arkadaşı." Hangi ismi kullanacağımı bilemiyordum. "Niki İrlanda'da," dedim sonunda. Konuştuğum adam babasıydı, sesi tok ve yumuşaktı. Niki'nin annesi hastaydı ve Niki'nin eve dönmesini istiyordu. Adamı zihnimde canlandırmaya çalışarak dikkatle dinledim; Bergman'ın *Fanny ve Alexander* filminde, Jan Malmsjö'nün canlandırdığı Piskopos Vergerus gibi duruyordu,

iliklerine kadar işleyen sinsi kötülük, yakıcı bakışlar ve keskin dişler; ama hayır, duyduğum ses Beppe Wolger'in yumuşacık iyi geceler sesiydi, kızının ne yaptığını merak ediyor ve onun için endişeleniyordu, "O kadar yolu trenle mi gitti?" ve "Şu tanıştığı çocuk var ya, onun telefon numarası var mı sende?" Ona doğruyu söyledim, ne numarası ne de adresi vardı, soyadını bile bilmiyordum. Sadece nerede olduklarını biliyordum: Galway. Niki'nin babası Johannes bir süre sessiz kaldı. Sanki bir kalemi ısırıyor gibiydi. Bir süre sonra şöyle dedi: "İşte orada." Bir atlas çıkardığını söyledi, şehir İrlanda'nın batı kıyısındaydı, kolay ulaşılabilir görünüyordu ve çok büyük değildi. Bir sessizlik oldu, bir rica, bir tür teklif sezinledim. Sonunda açıkça, "İrlanda'ya küçük bir gezi" yapmak isteyip istemediğimi sordu. Ona üniversiteye yeniden başlamak üzere olduğumu söyledim. "Daha ağustosun başındayız," dedi Johannes, "dönem o kadar erken başlamıyor sanırım." Teklifini elimden geldiğince kibar bir biçimde reddettim, yine de bir süre sessizlikten sonra fikrimi değiştirme ihtimaline karşı bana numarasını verdi. Numarayı telefon defterime yazdım, telefonu kapattık. Böylece Niki'nin dairesinden son kez ayrılarak Sally'nin büyük ve denize birkaç dakikalık yürüme mesafesindeki evinin alt katına yerleştim. Üst kat Sally'nindi. Cumartesi günleri o üstte, ben altta temizlik yapardık, mutfağı birlikte hallettikten sonra karşılıklı bir kahve içer, Sally'nin pişirdiği hamur işlerinden yerdik. Niki'ye, gitmeden yeni numaramı vermiştim, aramasını bekliyordum ama zaman akıp geçse de ondan hiç haber alamadım; dönem başlamıştı fakat bir aydan kısa bir süre sonra okulu bırakarak Sabbatsberg Hastanesi'nde, yatakların neredeyse yaşamla ölüm arasındaki yaşlı insanlarla dolu olduğu bir koğuşta, geceleri saatlik işçi olarak çalışmaya başladım; bir gece bir kadını gerçekten ölmüş buldum, annesinin cesedini görmek ve ona veda etmek isteyen oğluna koğuşun kapısını açtığımda aklıma Niki düştü. İş sözleşmemde herhangi bir ihbar süresi, bir taahhüt

veya somut bir takvim yoktu, ertesi günü Johannes'i aradım, bana teklifin hâlâ geçerli olduğunu söyledi. Niki'nin annesinin durumu kötüye gidiyordu ve kızını bir an önce görmek istiyordu, Johannes bir zarf içinde bana para göndereceğini söyledi. Çantamı hazırlayıp şehre indim, bir interrail kartı alıp üzerimdeki parayı Merkez İstasyon'da İngiliz ve İrlanda pounduna çevirdim, hemen ertesi gün, Kopenhag'a giden trende cam kenarında oturmuş, bana verdikleri demiryolu haritasını incelerken Palle'yi arayıp benim de artık yabancı bir ülkede maceraya atılmak üzere yola çıktığımı haykırmak istiyordum ama ne var ki tek yapabildiğim, Kopenhag Merkez İstasyonu'ndan birkaç kartpostal alıp onları Palle'nin *poste restante* adreslerinden birkaçına göndermekti. Yaşadığım heyecan ataklarımın, kartlar Hindistan'a uçana kadar dayanabileceğinden emin değildim. Muhtemelen bir Hint sokağında, bahsettiği o akıl almaz kalabalığın ortasında durup kartpostalımı okurken, soğuk ve uzak, kansız ve cansız bir İskandinav esintisinin yanından süzüldüğünü hissedecekti. Öyle ya, Kopenhag'a giden yarısı boş bir trende bir koltuk, ne macera ama. Kartpostalları istasyonun önündeki kırmızı kutuya attığım an pişman olup bir sonraki trenin beklediği perona yöneldim. Etraf, yanlarında kocaman sırt çantalarıyla küçük gruplar hâlinde oturan gençlerle doluydu, bazılarının gitarı veya kasetçaları vardı, kimi önüne atıştırmalık bir şeyler çıkarmıştı –ekmek, krem peynir, bira– diğerleriyse sırtlarını duvara yaslamış ya uyuyor ya da sigara içerek boş bir ifadeyle havaya bakıyordu. Sabah Oostende'ten Harwich'e giden feribota binerek ertesi gün Galway Limanı'nda indim, meydandan geçip küçük bir otele yerleştim, kıyafetlerimle yatağın üzerinde uyuyakalmışım. Uyandığımda hava kararmıştı. Doğrulup resepsiyondan aldığım şehir haritasını inceleyerek nasıl ilerleyeceğimi belirlemeye çalıştım. Yetmiş bin nüfuslu bir kentte Niki'yi arama fikri teoride ilginç gelmişti ama o an aptalca görünüyordu. Bir kalem çıkarıp haritayı yirmi kareye böldüm,

hepsini didik didik etmeye, dükkân ve barları tarayarak yüzlerin arasında dolaşmaya karar verdim. James'i sadece bir kez Stockholm'de bir akşam, spontane gelişen Bolivya seyahatleri nedeniyle yapacakları gece uçuşundan birkaç saat önce görmüştüm. Çatıda oturuyorduk, o ve Niki her an tutkulu bir şekilde öpüşüyordu, birbirlerinin dilleri ve elleriyle dikkatleri dağılmış bir şekilde sohbet boyunca inlediler. Bu, dış dünyanın gözleri önüne serilmesi gereken, şahitlerin huzurunda yeşeren bir aşk gibi görünüyordu ve sanırım ben de bunun için oradaydım, ateşlerinin yanında kuru ve soğuk bir beden olarak tutkularını doğrulayıcı bir tezat oluşturabilmek için. Öpüşmelerinin havası değiştiğinde daireye döndüm. Yirmi dakika sonra aşağı indiklerinde saçları dağılmıştı, on beş dakikalığına da olsa uykulu sokakların sesini değiştirmiş olmaktan memnun görünüyorlardı. James'i görürsem –bunun olma ihtimalinden bağımsız olarak söylüyorum– tanıyacağımdan kesinlikle emindim. Galway'e ulaştığımda, Johannes'e haber vereceğime söz vermiştim ancak odadaki o tek masanın üzerindeki telefon çalışmıyordu, resepsiyona gitmek de içimden gelmemişti. Çantamdan plastik poşete sarılı bir muffin çıkarıp Dublin İstasyonu'ndan aldığım litrelik şişede kalan ılık suyu içtim; ardından duş alıp dişlerimi fırçaladım ve yatağa girdim. Gerçek adı Carolina olan Niki'nin, gerçek adı Adrian olan James'le yaşadığını varsayıyordum – ancak ne adres ne telefon numarası ne soyadı bilgisi vardı. Aramaya başlamak için bir hafta beklemeye karar verdim.

Mantıksız bir göreve metodik bir şekilde yaklaşmak, aslında umutsuz bir meseleyi başarabileceğimize dair bir nebze de olsa umut verebilir. Metodik olmak, bir dereceye kadar bir amaç duygusu aşılamaya yardım edebilir. Hatta bazı durumlarda neşe bile uyandırabilir. Belki de bir arayışı, yazmaya bu denli benzeten şey de bu bariz sistematikliktir; öyle olmadığı hâlde bir amaç taşıyormuş gibi görünen düşüncenin kâğıda dökülüşü, yabancı bir şehrin yirmi eş kareye bölünmüş haritası – burada olan ama kay-

bolmuş birini aramak. Haritanın kuzeydoğu bölümündeki, Eyre Meydanı'nı içine alan bir numaralı kareyle başladım işe; William Street'teki tüm barlara bakıp dar ara sokaklarda rasgele dolaştım. Öğleden sonranın geri kalanını, haritamın ikinci ve üçüncü karelerinde, yani nehrin diğer tarafındaki katedral ve üniversite çevresinde geçirdim. Sonraki birkaç gün de benzer şekilde geçti, metoda sadık kaldım fakat anlık hevese daha fazla kapıldım; bir otobüse atlayıp şehrin diğer ucuna gittim, Lough Atalia'ya yürüdüm, su kenarındaki yeşil bayırlar boyunca güneşin altında gezindim. Devasa bir kütüphaneye rastlayıp tüm bölümleri tek tek dolaştım. İçerisi bomboştu, yine de Niki'yi koridorlarda dolaşıp işaretparmağını kitapların sırtında gezdirirken hayal ettim. Girişte, kurs kitapları, okuma grupları ve gitar dersleriyle ilgili ilanların asılı olduğu büyük bir duyuru panosu vardı. Ne aradığımı tam olarak bilmeden, hepsine göz attım. Derken bir şey hatırladım, şu dart sporu, kütüphaneciye telefon rehberi olup olmadığını sormak için içeri girdim. Kadın ayağa kalkıp eliyle girişteki cam kapıların orayı işaret etti. Kaldırımda bir telefon kulübesi olduğunu gördüm. Çelik bir kabloya asılı duran telefon rehberi ince, süngerimsi ve sigara yanıklarıyla delik deşikti. D harfini açıp listedeki dart kulüplerinin ve bir mağazanın adresini not ettim. Arayışın gerektirdiği dikkat beni yormuştu; bir Çin restoranının barında yediğim akşam yemeğinin ardından, devam edecek gücü kendimde bulamayarak odama döndüm. Ertesi gün, otelin resepsiyonundaki telefonla işe koyuldum. Şehirdeki dart kulüplerinin adresleri güncel değildi ve telefon numaraları da ya kullanılmıyordu ya da dartla hiçbir bağlantısı olmayan kişilere devredilmişti; ama yine de doğru yolda olduğuma karar verdim, kaldı ki elimdeki tek seçenek de buydu. High Street'te dart ve dart tahtası satan bir mağazaya girdim, mağaza sahibi Adrian adında bir dart oyuncusunu tanımıyordu; ancak turnuvaların nerede yapıldığını biliyordu. James'i sonunda orada, Cross Street'te –dokuz numaralı kare-

deydi–, duvarları boyunca koyu suni deri kanepelerin sıralandığı bir barda buldum. Bira içen bir grup erkeğin arasında oturuyordu. Kapıda durup bir süre onu izledim, bir an fark etmedi, bakışları beni sıyırıp geçti fakat hemen ardından gülümseyerek gözlerini tekrar bana çevirdi. Sarıldık, koltukta yanına sıkıştım. Niki orada değildi, onu sorduğumda sadece başını salladı. Ortamdaki herkes, ellerinde bira şişeleriyle sessizce oturmuş, bizi izliyordu. Kül tablasında yarım kalmış bir sigara tütüyordu. James derin bir nefes aldı, diğerleri de muhtemelen daha önce defalarca dinledikleri bir hikâyedeki yeni bir ayrıntıyı kaçırmamak için öne doğru eğildiler. Niki, Zümrüt Ada'ya kelimenin tam anlamıyla dans ederek, sevinç içinde gelmişti, James'in tüm ailesini ve arkadaşlarını kucaklamış, bar sahiplerinin isimlerini hafızasına kazımış, dartın karmaşık kurallarını ve tarihini öğrenmiş, James'in çalıştığı muhasebe firmasına çat kapı giderek tüm iş arkadaşlarıyla tanışmış, şehri, sokakları, şehrin tüm sinir sistemiyle ruh hâlini tanımaya başlamıştı; düzenli gelirinin, yani ailesinin her ay hesabına yatırdığı para sayesinde, James'in, Shantalla'daki aile evindeki odasından ayrılıp şehir merkezindeki Sea Road'da daha büyük bir daire tutabilecekleri hemen netleşmişti. Taşınma sürecinin karmaşık ve ilginç olduğunu söyledi; kutu, mobilya ve bavulları küçük arabasıyla James'in kardeşi yeni eve taşımıştı, daha ilk gece ortalığı toparlamaya ya da eşyaları düzene sokmaya fırsat bulamadan bir taşınma partisi vermişlerdi. James çok geçmeden bu düzen sorununun, bir krize dönüşme potansiyeli olduğunu fark etmişti. Niki'nin Stockholm'deki dairesindeki dağınıklık bir dereceye kadar anlaşılabilirdi, bunu, ortak yaşam alanımızın sıkışıklığının ve daireye sürekli bir insan akışı olmasının bir yan ürünü olarak düşünmüştü, fakat bu sefer bambaşka bir şeydi. James eşyalarını çıkarıp çekmece ve dolaplara yerleştirirken, Niki'nin eşyaları çantalarda veya çantaların kenarında kalmış ya da yere ve sandalyelerin üzerine atılarak yeni alınanlarla karışmıştı ve bir

hafta sonra, James'in eşyaları da dağınıklığa yenik düşmüştü; kolsuz tişörtünü bir koltukta bulmuştu, kanepenin üzeri kısa sürede yemek, kahve ve şarap lekeleriyle kaplanmış, mutfak sadece tabak ve yemek artıklarıyla değil, aynı zamanda kitaplar, kâğıtlar, plaklar, açılmamış postalar ve roman taslaklarıyla da dolmuştu. İlk iki hafta boyunca James neredeyse hiç çalışmamıştı ve dağınıklığa rağmen hayat olağandı; gündüzleri yatakta ya da deniz kenarında, akşamları ise bir barda, restoranda ya da bir arkadaşlarının evinde geçiriyorlardı. James işe döndüğünde Niki de mutfakta kendine bir tür ofis kurmuştu; masada kitap yığınları arasında oturuyor, daktiloda takır takır bir şeyler yazıyor, küfürler savuruyor, kâğıtları buruşturup yere atıyordu. James'in işten döndüğünde önce mutfağı toplaması, ardından da içinde bulunduğu durumdan giderek daha fazla şikâyet eden Niki'yi motive etmesi gerekiyordu. Niki kendini kapana kısılmış hissettiğini söylüyordu. Hayattan bundan fazlasını istediğini haykırıyordu. Daha fazla seyahat planlıyorlardı, belki yeniden Güney Amerika'ya gidebilir ya da bir arabayla ABD'yi boydan boya geçebilirlerdi ama bunlar için paraya ihtiyaç vardı, James çalışmak zorundaydı. Niki bir süre sonra, James'in başlangıçta kendisine son derece sevimli gelen bazı arkadaşlarından şüphelenmeye başlamıştı. O olmadığında arkasından kötü konuştuklarını hissediyordu, belki de haklıydı, çünkü öfkesiyle odadaki tüm oksijeni tüketme, dans etmenin uygun olmadığı yerde dans etme, somurtmanın uygun olmadığı yerde somurtma eğilimiyle tartışmasız tuhaf biriydi; bir yandan kendi duygularıyla başa çıkamıyor, diğer yandan da onları ifade etmeden duramıyordu. Niki'ye âşık olan insanlar, başkalarının sinirlendiği şeylere de aşık oluyordu; dolayısıyla James'in sürekli manevra ve arabuluculuk yapması gerekiyordu. Niki'yle bir arada olmak isteyen herkes gibi o da Niki'nin ruh hâlini anlama konusunda uzmanlaşmıştı. Daha kapıdan içeri adımını atar atmaz daktilonun tıkırtısından günün iyi mi yoksa kötü mü geçtiğini anlaya-

biliyor, gerisini ise onun selamlama şeklinden tahmin ediyordu. Bir gün cıvıl cıvıl ve sevecen; ertesi gün ters ve mızmız, bütün akşam sürecek suçlama ve güvensizliklerle dolu bir gösterinin habercisi niteliğinde bir tonda oluyordu. Niki ideal bir misafir olmaktan da çok uzaktı, doğasında bir misafirden beklenen pasiflik yoktu, her gün kütüphanede dolaşmasına, insanlarla konuşmasına, yeni şeyler öğrenmesine ve akşamları İrlandaca kursuna gitmesine rağmen, hayat bazen boğucu olabiliyordu. "Durumu daha iyi idare edebilirdim," dedi James ama masanın etrafındaki arkadaşları buna itiraz etti. Elinden geleni yaptın, dediler. Hatta daha fazlasını. Keyfi yerindeyken, Niki'nin parlak, akıllı, sorgulayıcı, eğitimli, müthiş bir hafızaya sahip, komik, sevecen biri olduğu konusunda hemfikir olsalar da bir süreliğine aralarından ayrılmış olmasından memnun görünüyorlardı. İşte her şeyin değiştiği gece yine böyle bir geceydi; arkadaşlarıyla bardaydılar, dart oynuyor, bira içiyorlardı, Niki o gün kütüphanede okuduğu Joseph Plunkett şiirlerini şimdi ezberinden onlara okuyordu, herkes kendini devrimci ve iyi bir ruh hâli içinde hissediyordu, ta ki biri yanlarına gelip de James'e sarılana kadar. Bu Emily'ydi, James'in eski bir sevgilisi; James henüz Niki'nin eski eşler ve kız arkadaşlarla olan ilişkisini deneyimlemediğinden, onların patlayıcı bir madde olarak görülmesi gerektiğinin farkında değildi ve bu nedenle de mutlulukla Emily'ye sarılıp onu tanıştırma gafletine düşmüştü. Niki selam vermek için elini uzattıktan sonra, yüzünde zoraki bir gülümsemeyle lavaboya doğru uzaklaştı. On dakika geçmesine rağmen dönmeyince, James ona bakmaya gitti. Niki sigara otomatı ile tuvalet kabinleri arasında kollarını kavuşturmuş bekliyordu, burnundan soluyordu, çok öfkeliydi ve küçük düşmüştü, avazı çıktığı kadar ona bağırdı. Bar bir anda sessizliğe büründü, sanki insanlar bu deliliğin derecesini anlamaya çalışıyorlardı, sonra her zamanki gürültü devam etti. "Hayatımın en garip tartışmasıydı," dedi James, "çünkü bir an bile ne olduğunu

anlamadım." Masanın etrafındaki arkadaşlarına bakındı. "Geriye dönük sadakat," dedi karşısındaki adam sırıtarak, "belki de yirmi sekiz yaşında bir bakir olmanı bekliyordu." Beyzbol şapkasını kafasına ters takmıştı, birasını dudaklarına götürdü. Diğerleri gülüştüler. Yanındaki adam, "Sahiplenme küstahlığı ve tam bir teslim alış, sahiplenmeyle ilgili akıldışı talepler," diye yorum yaptı. Diğerleri ona bakarak başlarını salladı. Adam şöyle devam etti: "Çekici görünen eski bir sevgiliyi kıskanmak belki anlaşılabilir ama böyle bir olaya neden olmak bambaşka bir şey." James önce ona, sonra bana baktı. Gözlerinde bir soru vardı sanki. "Belki de sadece terk edilmekten korkuyordu," dedim, "feci şekilde korkuyordu ve bununla başa çıkma konusunda feci şekilde yetersizdi." Bir sessizlik oldu, biri kalkıp biraları tazelemeye gitti. Niki o gece eşyalarını bir valize koyup ortadan kaybolmuş ve bir daha görülmemişti. Neredeyse bir haftadır yoktu. James fazla endişeli görünmüyordu, onu aramak gibi bir planı da yoktu. Bu, durumu daha da kötüleştirirdi. Nerede olabileceğine dair bir fikri olup olmadığını sorunca beyzbol şapkalı adam, bir Fransız'ın, gezginleri ve kısa süreli kiracıları ağırladığı, nehir kenarındaki bir pansiyondan bahsetti. Masanın üzerine haritamı açtım, nehrin güneyindeki küçük bir mahalleyi işaret etti. "Niki'yi neden arıyorsun?" James, harita üzerindeki çizgilere ve notlarıma bakarak sordu. "Ona ulaşmam gerekiyor, hepsi bu," diye cevap verdim. "Elimde telefon numarası ya da adresi yok ve bunca zamandır beni hiç aramadı. Yani tek yol bu." Masaya yeni biralar geldi, ben de gitmek üzere ayaklandım. James haritanın bir köşesine kendi evinin adresiyle telefon numarasını yazdı. "Onu görürsen," dedi, "benden selam söyle ve de ki..." Cümlesini tamamlamadı. "Sadece selamımı ilet."

Nehir kenarındaki pansiyon aslında eski bir tekne evdi; rıhtımda kalmasına izin verilmediğinden karaya çekilmiş, ancak sonra orada da kalmasına izin verilmeyerek suya geri bırakılmıştı. Teknenin sahibi, Fransız aksanıyla bozuk bir İngilizce

konuşuyordu, yaşlı bir akrabasından ödünç aldığı yan evin birbirinden ince duvarlarla ayrılmış küçük odalarını kiraya veriyordu. Odaların geceliği altı pounddu ve görünüşe göre bu fiyata, masanın üzerinde bekleyen kahvaltı büfesiyle laflamak amacıyla her an, her yerde bitiveren Fransız'ın sohbeti de dahildi. Niki de orada kalmıştı, büyük odalardan birinde, ancak ben gelmeden bir gün önce Fransız'la bir konu hakkında anlaşmazlığa düşerek ortadan kaybolmuştu. Sinirle eşyalarını toplayarak hesabı kapatmadan odayı terk etmişti. Bahçedeydik, adam çimlerin üzerine çıkarılmış bir ofis sandalyesinde oturuyordu. "Tam da ona göre," dedim. Derken Fransız içeri girdi, ben de onu takip ettim, merdivenlerden çıktık. Bina, birbirinden bağımsız odalara bölünmüş eski bir dokuma fabrikasıydı. Üst katın ortasında ortak bir mutfak vardı, bazı konuklar masanın etrafında oturmuş, bira ve sigara içiyorlardı. Niki köşedeki bir odada kalmıştı. İçeri girdiğimizde, Niki'nin yeşil çitlere, bahçeye ve suya bakan, üstelik geniş bir yatağı, bir masası ve bir okuma lambasıyla köşedeki kapının ardında kendine ait banyosu olan bu odayı ne kadar sevmiş olabileceğini tahmin ettim. Fransız, banyonun kapısını açıp ışığı yaktı, içeriye bir göz attı. "Galiba bunu unutmuş," dedi, lavabonun yanındaki kancada asılı poşeti alarak. İçinde kirli bir havlu, ıslak bir mayo ve sayfaları mayo yüzünden nemlenmiş *Çamur Kralının Kızı*'nın bulunduğu plastik bir market poşetiydi. Olur ya, herhangi bir nedenle şehirde kalmaya karar verirsem geri gelip kendisinden bir oda tutacağıma dair söz vererek poşeti de alıp oradan ayrıldım. "Bu odada kalabilirsin, "dedi. "Seve seve," diye cevap verdim. O akşam James'i arayıp ona, Niki'nin izini bulduğumu, ancak henüz kendisine rastlamadığımı, bir şekilde menzilime girmiş olmasına rağmen yine ortadan kaybolduğunu, artık pes ederek eve dönmeye niyetlendiğimi söyledim. Belki Niki de öyle yapmıştır, kimbilir belki o da Stockholm'e ve Atlas'taki eve doğru çoktan yola koyulmuştur. "Hayır, o burada," dedi James,

"dün gece eve geldiğimde buradaydı. Her şey yolunda." Otelin resepsiyonundan arıyordum, telefon önümdeki bankonun üzerindeydi. Görevli titreyen bir ekranın önünde oturmuş, klavyenin tuşlarına basıyordu. James, "Onunla konuşmak ister misin?" diye sordu. "Şu an banyoda ama." Duvardaki saate baktım. Yedi buçuktu. "Hayır, ben uğrarım." Parlak kırmızı telefonu, işaretparmağımın ahizeyle telefon arasındaki kıvrımlı kabloya dolanışını ve çayını yudumlayan görevlinin bana nasıl bakış attığını hâlâ hatırlıyorum. Onu bulmak bir başarı, bir zaferdi ama sadece benim için. Niki bulunmamak için elinden geleni yapmıştı; ne yeni adresini taşıyan bir kartpostal göndermiş ne de bir telefon numarası bırakmıştı. Büyük olasılıkla, benim onu arayışımı bir çeşit ihlâl gibi algılayacaktı, saklambaç oynamak istemeyen, sadece ortadan kaybolma niyetinde olan biriyle oynanan bir tür saklambaçtı.

Her şey, merdiven boşluğunda bir azarlamayla sona erdi. Mutfak masasında çay ve bisküvi eşliğinde geçen yirmi dakikanın ardından nihayet maksadımı kavramıştı. Annesinin ağır hasta olduğunu söylediğimde bakışlarının gölgelendiğini hissettim ama belki de bu sadece bir hayaldi. Bir an için, annesinin hastalığının, onu bulmak için görevlendirilmeye göz yumarak sadakatime ihanet etme gerçeğini bir şekilde hafifleteceğini düşünmüştüm. Ama yanılmışım. "Şimdi pılını pırtını topla ve hayatımdan çık git," dedi sessizce. Sonra ayağa kalkıp sesini yükselterek konuştu. "Yoruldum, yoruldum, yoruldum." Zihninin içinde yaşayan duygu tanrılarının kartları karıştırdığını düşündüm. Aslında kızgındı, yorgun değil. İsveççe konuşuyorduk, sadece melodiyi takip edebilen James, elini Niki'nin koluna koydu. Ama o hemen onu savuşturdu. "Sen de başlama!" diye bağırdı İsveççe. Mutfaktan koridora doğru yürüdüm. Niki peşimden geldi, James de onun peşinden. Ahşap zeminli, kapı çerçeveleri farklı renklere boyanmış ve köşelerinde büyük saksılarda yemyeşil bitkilerin olduğu güzel bir daireydi. İki-

sinin de ayağında aynı tarz yün çoraplardan vardı, bense ince çoraplarımla donuyordum. Son bağırtıları merdiven boşluğunda yankılanmadan kapıyı açmayı başarmıştım. Bu "gözden çıkarma" durumu arkadaşlığımızın başından beri vardı aslında; her şey ince bir buz tabakası üzerindeki tehlikeli bir yürüyüşü andırıyordu, bu nedenle olabildiğince hazırlıklıydım. Fakat yine de Niki'nin öfkeden çarpılmış yüzünü görüp son sözlerini işittiğimde içimde bir şeyler kırıldı. "Sen asla benim arkadaşım olmadın. Seni piç kurusu, seni lanet olası piç!"

O gece trene bindim ve iki gün sonra Sally'nin evinin kapısından içeri adımımı attım, Sally eve geldiğinde ben küvetteydim. Banyo kapısından başını uzatıp merhaba diyerek Hötorget'ten aldığı bir poşet taze kantarel mantarıyla bir şişe kırmızı şarabı gösterdi. Şarap bittiğinde bir şişe de konyak çıkardı, tam bir içki âlemiydi, sonra bir taksiye atlayıp şehre indik, dans ettik, çekilmez bir hâle geldik. Johannes'le konuşmayı sürekli erteledim, ancak bir hafta sonra onu arayabildim. Tek umudum, karşıma telesekreterin çıkmasıydı –zorlu soru bombardımanına maruz kalmadan genel bir açıklama yapmak için kullanılan en iyi icat– fakat telefonu anında açtı. Ona durumu açıklayarak, Niki'yi bulduğumu ancak onun beni umursamadığını anlattım, aslında aile evine dönmesi için daha ikna edici şekilde çabalayabileceğimi ama elimden gelenin en iyisini yaptığımı söyledim. "Anlayamadım?" dedi. "O geldi. Siz görüştükten bir gün sonra uçaktaydı, Sonja'yı iki gün görme fırsatı oldu." Bir sandalyeye çöküp büyük pencereden bahçeye baktım. "Sonja mı?" Johannes içini çekti. "Sonja, Carolina'nın annesi. O öldü, sanki Carolina gelene kadar beklemişti." Johannes çok nazik, çok sakin bir adamdı, yitik kızını geçici bir süre için de olsa eve getirmeyi başarmış bir duldu. Valizimi açtığımda en dipte, içinde havlu, ıslak mayo ve *Çamur Kralının Kızı*'nın olduğu poşet duruyordu. Nemden yıpranmış bir hâlde olan kitap, o zamandan beri benimle, kitaplığımda

duruyor. Birgitta Trotzig dönem dönem yeniden moda oluyor ve insanlar ne zaman ondan bahsetse, Niki'nin ayağa kalkarak bizlere sessiz olmamız için bağırdığı ve ardından da dünya görüşü bakımından bir bakıma yalnız ancak yine de çok inançlı ve ateşli bir biçimde *Çamur Kralının Kızı*'nı okuduğu o daireyi ve mutfağı hatırlarım. Bu kitabı ödünç verme konusunda her zaman garip bir gönülsüzlük hissettim.

3
Alejandro

Tam bir fırtına kopsun diye beklediğim bir anda, fırtına koptu. Bir şeylerin beni alıp götürmesini, peşinden sürüklemesini istiyordum ve de öyle oldu, kendimi tam olarak aradığım şeyin içinde buldum; evet, bunun için şanslı sayılabilirim ama istediğimi sandığım her şeyi tattığım içinse şanssızım, tutkulu bir aşk için ettiğim duaların karşılık bulmasının şansı ve şanssızlığı kısaca. Milenyuma girmeye yaklaşık dört ay vardı, Årsta'daki dairemizin yatağında Kristian'ın yanına yüzüstü uzanmış, sevişmemizin akabinde filizlenen bebek projesini dinliyordum. Kristian parlamentoda bir parti sekreteri olarak çalışıyor ve orada köşe yazıları, demeçler, "hoşnutsuz vatandaşlar"ın sesini duyuran mektuplar, önergeleri destekleyen belgeler, basın bültenleri ve milletvekilleri için blog yazıları yazıyordu; dolayısıyla kampanyaların ve fikirlerin adamıydı, kendisinin ve başkalarının değişken fikirlerinin, gelecekteki fikirlerin, insanların henüz sahip olacaklarını bile bilmediği fikirlerin. Fikirler, onun sanatının hammaddesiydi, kelimelerin yeşerdiği topraktı. Bugün bir çevre örgütünün bilgi işlem müdürü olarak çalışıyor. Bazen bazı etkinliklerde karşılaşıyoruz (ortak arkadaşlarımız var) ama beni

her gördüğünde sadece başını sallayıp uzaklara bakıyor, sanki yaranın hâlâ kapanmadığını bilmemi istiyor. Bir elini kuyruksokumuma koymuş, burnunu da saçlarıma dayamış bir hâlde, henüz doğmamış müstakbel çocuklarının isimlerini duyan çoğu insanda canlanan fantezilerin teşvikiyle bir bebek (ya da iki, üç, beş bebek) projesi yürütüyordu: Dante, Max, Wilmer, Maya, Nelson, Lova, Miranda, Berit, Margareta, Julia, Bassian, Bella, her ne kadar bu bir oyun gibi görünse de (Johnny, Conny, Sonny, Ronny) aslında, bir lobicinin fuar standının önünde sunulan o yağcı küçük şeker kâselerinin bir tür versiyonuydu; bir an durup iltifat yağmuruna tutulduğun, sohbet edip şakalaşmaya başladığın. En sevdiğim isimlerin Frank ile onu yüksek sesle güldüren Billy olduğunu ağzımdan kaçırmak öyle kolaylaşmıştı ki, artık konu kapanabilirdi, *anlaşma* sağlanmıştı. İşte o andan itibaren yerimin değiştirilebilir olduğunu hissettim, tıpkı fikirleri, iş arkadaşları, işverenleri gibi ya da kot pantolonu ve marka ceketiyle hevesle hizmet ettiği, kitaplığındaki kalın hacimli kitaplarda kapsamlı bir şekilde ele alınan büyük düzenin bir dişlisi, bir aksesuarı gibi; aksini ispat etmek için adımı koluna dövme yaptırdığında ben ondan çoktan uzaklaşmış, Vaxholm'den bindiğimiz bir taksinin arka koltuğunda Alejandro'yla çoktan sevişmiştim, yani geriye dönüp baktığımda hangimizin yerinin doldurulabilir olduğunu söylemek zor.

Alejandro, Zomby Woof'a katılmak için grup üyelerinden herhangi bir teklif almamıştı aslında, hiçbir enstrümanda yeterliliği yoktu, ancak söylenene göre, kendini sahneye atıp da müziklerinin ritmiyle salınmaya başladığı o gece, grup kendini ilk kez tamamlanmış hissetmişti. Sonunda biri yanına gidip eline bir tef tutuşturdu ama onu izleyenler elindeki enstrümanı umursamadı bile. Alejendro hipnotize ediciydi, gözlerinizi ayırmanız imkânsızdı, öyle bir adanmışlıkla hareket ediyordu ki "dans" kelimesi yetersiz kalıyordu, daha ziyade müzik kendini sanki onun bedeni aracılığıyla ifade ediyor, herhangi bir kesinti

ya da duraksama olmaksızın ritme fiziksel bir form veriyordu. Hareketleri, benim daha önce hiç deneyimlemediğim bir şekilde müziğin ta kendisiydi, daha sonra çıkmaya başladığımızda bana bunu, psikedeliklerle yaptığı yolculuklarla açıkladı; ses ve madde özünde aynı şeydi, nasıl müziğin bir mimarisi varsa, mimarinin de bir müzikalitesi vardı ve duyuların birbiriyle istedikleri gibi etkileşmesine izin verdiğimiz sürece bize hayal edebileceğinizin daha fazlasını anlatabileceklerini deneyimlemişti. Daha sonra bazılarını hiç duymadığım çok sayıda uyuşturucu kullandığı ortaya çıkacaktı. Onu ilk kez Fasching isimli gece kulübünde gördüm, mekâna girdiğimizde grup çalmaya başlamak üzereydi, bir ayağı hoparlörde biriyle konuşuyordu ama biz yerleşirken başını çevirip bizim tarafa doğru baktı, o an göz göze geldik. Sally ve birkaç kişiyle daha, sadece müzik ve bira olan herhangi bir yerde oturma niyetiyle dışarı çıkmıştık ve derken kendimizi şehir merkezi ile Kungsholmen arasında yer alan bu dumanlı, meşhur caz kulübünde bulduk. Sally de dahil diğerleri, yaklaşık bir saat sonra başka bir yere gitmek üzere ayrıldılar ama kaldım, fiziken hareket edemiyormuşum gibi hissediyordum. Alejandro kırmızı bir spor ayakkabıyla siyah, dar bir pantolon giymişti, bir süre sonra düğmelerini açtığı beyaz düğmeli gömleğinin altından beyaz atleti görünüyordu, saçlarını ensesinden at kuyruğu yapmıştı ve bir şarkı sona erdiğinde, tek dileğim yeni bir şarkının başlamasıydı. Tek isteğim buydu, tüm varlığımla oturup bu şifreli dilekle yeni bir şarkının başlamasını bekleyip durdum. Lütfen, bir şarkı daha, içinde onun olduğu bir şarkı daha. Zomby Woof ritmik ve ilginç bir tür elektro caz çalıyordu; perküsyonda iki kişi vardı, diğer grup üyeleri ise davul, piyano, synthesizer ve kontrbastaydı, bir trompetçi de ara sıra sahnenin kenarındaki bir sandalyeden kalkarak solo yapıyordu. Ve sonra Alejandro... bir nevi ana figür, kayıt sırasında neredeyse hiç bulunmamasına rağmen çıkardıkları tek albümün reklam yüzü. Albümleri, CD olarak yayınlanarak iki

yüz kopya sattı, bu da zaten her şeyi anlatıyordu; müzikleri görsel ve doğaçlamaydı, sadece canlı bir dinleyici kitlesinin karşısında sergilenebilecek türden bir çabayla o an ortaya çıkıyordu. Gruptaki müzisyenler profesyoneldi, başka projelerle de meşgul olduklarından Zomby Woof nadiren prova yapabiliyordu, konserleri akışına bırakıyorlardı, bir saat önceden buluşup kahve içerek ilk hangi şarkıyı çalacaklarına orada karar veriyorlardı. Hepsi bu kadardı, geri kalan her şey mekânın atmosferine göre şekilleniyordu, Alejandro'nun dansı konser boyunca ön plandaydı. Müzik esnasında, son derece yoğunlaşmış, kendi içine yönelmiş görünüyordu, ancak şarkı aralarında sahnede rahatça dolaşıp cam sürahiden su içmiş, mikrofona yaklaşıp İngilizce, İspanyolca veya İsveççe birkaç kelime söylemişti, alkışlar için dinleyiciye teşekkür ederek bir sonraki şarkıyı ve grup üyelerini tanıtmış, yaklaşan bir konseri duyurmuştu. Konuşurken birkaç kez bana odaklandığını hissettim fakat haliyle bunu sadece zihnimde kurduğumu düşündüm ama ne malum bu düşüncenin kendisi de bir kurgu olabilirdi. Ki öyle olduğu ortaya çıktı, çünkü son şarkılarından birini anons ederken "*this is for the lonely lady in black*"* diyerek işaretparmağıyla beni gösterdi. Karşılık olarak elimi kaldırıp hafifçe salladım. Böylece ilişkinin ilk tohumu atılmış oldu.

Sally ve ben böyle sık sık şehre inerdik, bazen sadece baş başa kalır, bazen de gece ilerledikçe bize katılabilecek kişileri arardık, arzuladığımız şey bira içip müzik dinlemek ya da denk geldiğimiz yabancılarla gevezelik etmekten ziyade bir tür özgürlük duygusuydu; eğer başka bir yerde yaşayan, farklı insanlar olsaydık aynı duyguyu yakalayabilmek için ya balığa çıkar ya da çırılçıplak denize atlayıp sonra geceyi bir kayanın üzerinde yan yana ufka bakarak geçirebilirdik. Sally'nin babası birkaç yıl önce bir yelkenliyle Pasifik Okyanusu'nda kaybolmuştu, kay-

---

* (İng.) Bu, tek başına olan siyahlı bayan için. –*çn*

bolduğu o ilk yıl boyunca, yani onu canlı bulma umudumuz hâlâ varken, bar ve restoranlarda oturup hep bu konuya kafa yorduk. Umut etmek için bir bardan daha iyi bir yer yoktur, özellikle de tükenmeye yakınken. O bir yılın sonunda Sally'nin yalnız kalması artık imkânsızlaşmıştı; evde önünde bir haritayla oturup, Filipin Denizi açıklarındaki rüzgârların nasıl yön değiştirdiğini, rüzgârın yönüne dik olarak gelen ve bu nedenle de rüzgâr batıdan estiğinde bir tekneyi kuzeye sürükleyen su akıntılarını ve ekvatorun hemen kuzeyinde oluşan subtropikal okyanus girdaplarını düşünüyordu. Oysa Fyra Knop'ta rüzgâr hep sakindi, tıpkı pencere kenarındaki masada çorba içtiğimiz, ceset bulunup da ülkeye gönderildiğinde gittiğimiz ve cenazeden sonra toplandığımız Fenix ve Indigo'da olduğu gibi. O çarşamba gecesi Kristian'ı yatakta bırakıp çiseleyen yağmurda bisikletime atlayarak Sally'ye gitmiştim, çay ve şarap içip arkadaşlarımızı aramıştık. Bazısı kendine çoktan bir cep telefonu almıştı bile, kiminin evinde de gelen mesajları dinleyebildiği bir telesekreter vardı. Bazılarına da telefonlar iş yerlerinden verilmişti ama özel görüşmeler için onları gizliden kullanıyorlardı. En az biri de hâlâ, bipleyerek yanıp sönen eski bir çağrı cihazıyla dolanıyordu. Sally yaklaşık bir yıl önce babasının Lidingö'deki evini satarak Malmgårdsvägen'de bir daire satın almış ve burada eski koltuk, sandalye ve kanepelerine yeni bir hayat vermek isteyenlerin mobilyalarını döşediği küçük bir de atölye kurmuştu. Kenarlarından sivri uçlu tırnakların fırladığı, oturak kısmı sararmış ve henüz tamiri bitmemiş bir taburede oturuyordum. Sally'nin üzerinde, boya ve tutkal lekesiyle dolu bir marangoz pantolonu vardı ama gidip kıyafetini değiştirmesi çok sürmedi. Arkadaşlığımızın başlarında birbirimize âşık olma ihtimalini gözden geçirdiysek de bu his kısa sürede yatışarak yerini çok daha kalıcı bir şeye bırakmıştı; yıllarca devam eden bir sohbete, sahiplik iddiası olmayan gerçek bir sevgiye, hayattaki her yeni durum karşısında ikimize de güç veren bir

ittifaka. Birbirimizi tanıdığımız yıllar boyunca, onun kanepesinde defalarca oturup ağladım, kanepeler değişse de ağlamalar aşağı yukarı aynıydı, sonra güldüm, âşık oldum, çirkinleştim, kıskandım, başarısızlığa uğradım, sanki bu, dünyanın en doğal şeyiymiş gibi hayatlarımızı birleştirip birbirimizi koruyacağımıza dair üstü örtük ve karşılıklı bir söz vermiştik; eğer ıssız bir adaya sadece bir kişiyi götürebilecek olsaydım, falan filan. Mutfak masasında oturuyorduk, Sally gazeteden etkinlikler ve konserlerle ilgili haberleri tarıyordu. "*Dans sürprizli, sıra dışı bir bambu caz.* Ne düşünüyorsun?" Gazeteyi bana uzatıp yatak odasına girdi, döndüğünde üzerinde yazlık elbise tarzı bir şey vardı. "Neredeyse ekimdeyiz," dedim. Omuz silkerek eliyle beni gösterdi. "Peki ya sen? Her zamanki gibi cenazeye mi katılıyorsun?" Evden çıkıp otobüse bindik, Fasching'in önündeki kuyrukta birkaç arkadaşla karşılaştık, saat sekizdi, hayatım sadece birkaç saat sonra, Zomby Woof üyelerinin gösteri sonrası çekildikleri o inanılmaz dumanlı odanın kapısını çaldığımda yeni bir dönemece gireceğinden, önceki saatlerde olan her şeyi garip bir kesinlikle hatırlıyorum; Kungsbron Köprüsü'nün ıslak asfaltını, Vasagatan'ın köşesindeki Burger King'in önünde duran bir grup genci, Sally'nin cep telefonunun antenini dişleriyle çıkarıp birini aramasını, "Hadi artık, defolup girelim," deyişini – çünkü ince montu ve yazlık elbisesiyle donuyordu. Tüm bu detaylar şimdi bana oldukça sıradan ve çocuksu geliyor, çok safça ve avare, sanki önümde yaşayabileceğim hiçbir önemli an kalmamış ya da almamı gerektirebilecek hiçbir radikal karar yokmuş gibi, sanki hayatımda yanabilecek her şeyi çoktan tüketmişim gibi.

O akşama kadar insanın prensipte rasyonel olduğunu, davranışlarının genel anlamda, basit ya da karmaşık, kasıtlı, hatalı veya anlaşılmaz olsa da birtakım hesaplarla güdülendiğini ve bu hesapların temelde bir amaç, kazanç, neşe, zevk ve belki de mutluluk niyeti taşıdığını, insanların özünde bilge olduğunu, kendisi ve bazen de başkaları adına en iyisini aradıklarından

iradi düşünceye itaat etmeye şartlandıklarını savunmuştum. Ama o kapıyı çalıp da el yazısı ile "*backstage + crew*"* yazan notun hemen yanında duran –sonbahar havasından çatlamış ama o akşam sıcacık olan– parmak eklemlerime bakarken yanıldığımı anladım; bu hesapları dürtülerimize göre yapıyorduk, hayatlarımızı yönetenler içimizdeki çılgın vahşi köpeklerdi. Sally'nin kanepe ve koltuklarında, Niki'nin Atlas'taki dairesinin çatısında, çalıştığım çeşitli işyerlerinin yemekhanelerinde, üniversitedeki kafelerde ve daha pek çok yerde oturup hep bir mantık elçisi olarak hareket etmiştim. Niki sık sık "Tarih insanın tamamen deli olduğunu kanıtlıyor," gibi şeyler söylerdi ama ben bir kez bile onunla aynı fikirde olmadım, tam tersine tarihin, insanın rasyonelliğini, sağduyusunu ve hatta iyi niyetini kanıtladığını savundum. Bu tartışmalar teorik, genel ve belki de banaldi, ancak insanların makul birer varlık olduğuna dair inancım, hayatımı idame etmemi kolaylaştırmıştı. Beni iyi yapmıştı. Beni bütünleştirmişti. Beni uçurumdan uzak tutmuştu. Fasching'deki Zomby Woof konserinin ertesi günü, Niki'yi ve diğer herkesi arayarak onlara haklı olduklarını söylemek istedim. İşe (Solna'da, eğitim kitapları basan bir yayınevinde editörlük yapıyordum) gidiyordum, metrodaydım, etrafımdaki yabancıların yüzlerini seyrettiğimde, ilk defa bir kaos teorisyeninin *öngörülemeyen değişkenler bütünü* olarak nitelendirildiği şeyi gördüm; her insanın derisinin hemen altında yatan vahşi ve sonsuz deliliği. Kabul etmem gerekiyordu ki aslında o hep oradaydı, görememiş olan bendim. O gece hiçbir şey olmadı –"oldu"– ama kapıdan adımımı atıp da odaya girdiğim an Alejandro sanki beni bekliyormuş gibi başını kaldırdı, söze dökülmesi gerekmeyen karşılıklı bir anlaşmayla birbirimize güle güle dediğimizde ise birkaç saat geçmişti. Alejandro'nun annesinin ailesi Sobibor'da katledilmişti, babası ise Eylül 1973'te, askeri

* (İng.) Sahne arkası ve ekip. *–çn*

darbe sırasında, Victor Jara ile Estadio Chile'de* tutuklanmıştı, dansı Stockholm'deki bale akademisi ve İngiliz dans topluluğunda öğrenmişti ama aslında dans onun hep içindeydi; bana anlattıklarını, benimle paylaştığı tüm *bilgileri*, hafızamda öyle dikkatle sakladım ki, onları Sally'ye ve sorabilecek olan herkese aktarabileyim, hatta belki de gelecekte bir noktada kendime bile, ancak bu bilgiler sadece birer ambalajdı; ertesi sabah beni, Kristian'ın yanında ve onun, komidinin üzerindeki, başlığında *örgütlenme* ve *küreselleşme* gibi terimler olan, kalın ciltli kitaplarıyla tüm o düzenli hayatımızın ortasında, kalbim küt küt atarak uyandıran *detaylardan* çok uzaktı. Ertesi akşam Sally'nin kanepesinde oturuyordum. Kanepe onu almaya gelmemiş bir müşteriye aitti; eski ve yumuşaktı, kırmızı, yeni bir kırmızı keten kumaşla kaplanmıştı, kumaşın üzerinde gerçek dışı mor çiçekler vardı, yalnızca *çiçek*, bir insan hayalinin ürünü olan çiçekler, sanatçıların söz konusu doğa olduğunda sahip olduğu türden bir özgürlük: Doğayı gözlemleyip sonra onun yerine bambaşka bir şey tasarlamak. Çay içip ızgara peynirli ve hardallı sıcak sandviç yedik. "Victor Jara, hı?" Başımı salladım. "Sobibor mu?" Yine başımı salladım. "Peki üç saat boyunca ne konuştunuz?" Alçak sehpanın dibinde yan yana oturuyorduk. Tabaklarımızın hemen önünde kutusundan çıkmamış bir filmin video kaseti vardı, *Mutluluk*,** fakat onu videoya koymak için biraz daha bekledik. Film gecelerimiz genellikle böyle geçerdi, bazen filme dokunulmazdı bile. Omuz silktim. Alejandro'yla ne konuştuğumuz hakkında hiçbir fikrim yoktu, sadece onu içime çektiğimi biliyordum, dansı hâlâ içimdeydi, hareketleri, yerde kayan kırmızı spor ayakkabıları, gülümsediğinde ağzının köşelerinde beliren parantez şeklinde kıvrımları ve Kristian'ın genellikle *beside the point*** diyerek savuşturduğu yöne uzanan

---

* Şili Ulusal Stadyumu. –*çn*

** Todd Solondz'un yönetmenliğini yaptığı film. –*çn*

*** (İng.) Konu dışı. –*çn*

karışık cümleler, çağrışım ve sorulardan oluşan bir konuşma tarzı. Belki de bundan sonra her şey orada yaşanacaktı, belki de artık tüm bu bilgilerin, tüm bu yüzeyin etrafındaki detaylardan daha fazla içinde olmayı isteyebileceğim bir yer yoktu. Orada ne olduğunu bile bilmeden, sadece Alejandro'nun içine inmek, içimizin derinliklerine gömülmek istiyordum, ensesindeki topuzu çözüp yeniden yapan ellerini düşündüğümde vücuduma bir ürperti yayılıyordu, sanki sırf onların var olduğunu düşünmek bile beni sarsmaya yetiyordu, o ellerin ona ait olup onun komutlarına göre hareket etmesi gerçeği, tüm varlığıyla kanlı canlı biri olması, şans eseri bir kez bile karşılaşmadan, şehirde oradan oraya dolaşması, bir sokakta ya da evinin banyosunda olması, bir yerlerde olması yani, bunu hayat boyu yapması ve tüm bunların bir şekilde bu evrende olabilirliği bile beni ürpertiyordu. Filmi başlatıp cenin pozisyonunda kanepeye kıvrılarak daha önce yüzlerce kez yaptığım gibi, Sally'nin üzerime örttüğü battaniyenin altında, kapanış jeneriğine kadar uyumak isterdim. Kendimi hasta ve ateşli hissediyordum, sanki içimde yeniden bir dağılım gerçekleşmişti; organlarım yer değiştirmiş, düşüncelerim yeniden şekillenmişti. Kendimle, bu "benlik" ile olan ilişkim garip bir şekilde gevşemişti, hayatım, âdeta en küçük bir sarsıntıyla zincirlerinden koparak uzayda kaybolabilirdi. Sally video kasetinin kutusunu eline alıp arkasındaki yazıyı meraksızca okuyarak kutuyu masanın üzerine geri koydu. "Bir daha ne zaman görüşeceksiniz?" diye sordu. "Bilmiyorum," dedim. Güldü, ayağa kalkıp tabakları mutfağa bırakmaya gitti, içeriden gelen takır tukur seslerin akabinde elinde dolu bir çaydanlıkla döndü. Videonun önüne çömelip kaseti yerleştirdi, iki elinde birer kumandayla kanepeye yerleşti, fragmanı ileri sararak jenerikte duraklatma düğmesine bastı, kumandaları masanın üzerine bırakıp bana baktı. "Cumartesi," dedim.

Tanıdığım herkes milenyumdan önceki dönemi az çok utanarak hatırlıyor, çünkü geriye dönüp bakıldığında bu heyecan

çok yersiz, çok anlamsız, bir bakıma aptalca görünüyor. Küresel bir halk hareketi gibi resmen kolektif bir dürtüydü, yine de kimse meselenin özünü, "zamanın geçmesinden" daha derin bir şekilde tarif edemiyordu. Rakamlar büyülü görünüyordu, büyülüydüler de ama sadece rakam olarak. Muhtemelen her şey tüm o sıfırlarla ilgiliydi ve onların arındırıcı bir ateşin karşısında olduklarına dair beslenen umutla –ya da iki bin gibi çift ve mükemmel bir sayının bir şeyin kanıtı olması gerektiğine yönelik bir inanç söz konusuydu– başlı başına bir zafer niteliğindeydi, insanın zamanın efendisi olduğunun göstergesinden başka bir şey değildi. Belki hafızayı korumanın bir yolu olarak ama daha ziyade onu yok etmek için –eğer yeterince özenle sınıflandırılırsa, geçmişin silineceği umuduyla– geçtiğimiz yüzyıl ile binyılı anlatan binlerce özet derlendi. Bir zamanlar, çocukluğumda ve ergenliğimde, milenyumun başlangıcı uzak bir gelecekte parlayan bir noktayı temsil ediyordu; ışıltılı bir "iki" rakamı ile üç muhteşem "sıfır"ı olan, artık bir yetişkin olduğum ve tereddütsüz kendi ayaklarım üzerinde durabileceğim bir yeri. Seksenlerin başından beri, yıllardır, yeni milenyuma girilecek gece yarısı için pek çok farklı insanla planlar yapmıştım; Katarina ve Anatte'yle Dejegatan'daki futbol sahasında, Jim Pihl'le Brandenburg Kapısı'nda, Laura ve adını unuttuğum üç Amerikalıyla Komorin Burnu'nda ve Danne'yle de elbette Kvarnen restoranında buluşacaktım – zamanın geçmesine karşı geçici bir sevinç anında ya da gelecek sarhoşluğuyla, bir nevi gurur içinde yapılan bazı anlaşmalar. O gün geldiğinde, kararlaştırılan herhangi bir yere gitme gibi bir niyetim hâliyle olmadı ve kimsenin de olduğunu sanmıyorum; Kvarnen'de sık sık karşılaşıp bazen de durup konuştuğum Danne dışında belki, çoğu zaman sarhoş ya da akşamdan kalma gibi görünürdü; eğer o gün bir maç günüyse yeşil-beyaz bir atkı takardı, bana Afgan haşhaşının enflasyona karşı BigMac'lerle aynı hassasiyette olduğunu söylerdi. Hayatta farklı yollar seçmiştik ama şehirde aynı yolları takip ediyor

gibiydik, her karşılaşmamızda midemde solar pleksus çevresinde ya da alternatif yaşam tarzlarımın konuşlanıyor olabildiği her yerde hafif bir huzursuzluk hissederdim, gündemindeki haşhaş fiyatları ve iç saha maçlarının yanında dikildiğim algısı vardı. Sonra onun da bana benzer bir acıma duygusuyla baktığını fark ettim; yarım yamalak bir kariyeri olan, ilişkileri yürümeyen, sık sık taşınan, çocuksuz ve uysal bir yetişkin. Danne'nin üç farklı kadından, üç farklı "huysuz" kadından, üç çocuğu vardı ama ne bir aile hayatına ne de anlayabildiğim kadarıyla düzenli bir iş hayatına yakın görünüyordu. Çocukları ara sıra görüyor, dönem dönem çalışıyor, parası olduğunda Roskilde'ye ya da başka bir festivale gidiyor, "hayattan deli gibi zevk alıyordu" ve yeni bir milenyum endişelenecek bir şey değildi. "Zaman sadece burada," dedi işaretparmağıyla kafasına vurarak, "abartacak bir şey yok." Bense henüz çok uzak olduğu zamanlarda bile milenyumu dört kez gözle bekliyordum, henüz paketindeyken muhteşem bir hediyeydi, ancak zaman yaklaştıkça gelecekteki bu noktada kendimi bir "yetişkin" olarak hayal etmem öyle gülünç hâle geliyordu ki. Muhtemelen hepimiz aynı duyguyu paylaşıyorduk, yani bu bir hediye filan değil, tıpkı diğer günler gibi gelip geçecek sıradan bir şeydi. Endişelerin bir kısmı aslında, dünyanın tüm bilgisayar sistemlerinde kaos ve yıkıma neden olabilecek bir virüsle bağlantılıydı, kimileri ise zaman ayarlı bir uzaylı istilasından bahsediyordu, ancak çoğunluğun derdi sadece uzun, hararetli ve çılgın bir partiye katılmaktı, partilerin partisine, partilerin partisinin de partisine, milenyumu kutlamak için nasıl çılgın bir parti yaptıklarını gelecek nesillere anlatmak istiyorlardı, bu öyle umdukları gibi gitmese bile yine de o gece ne kadar çılgın bir partiye katıldıklarını anlatacaklardı. Sally "1900"ün kalple çevrelendiği bir rozet takıyordu, bu onun taktığını gördüğüm tek sloganlı rozetiydi ama elbise arayışlarına çoktan başlamıştı. Film bitmişti, yarısında uyuyakalmış, jenerikte uyanmıştım, elimde bir fincan soğumuş çayla

oturuyordum, siyah mı-kırmızı mı, uzun mu-kısa mı, sade mi-balo elbisesi mi diye karar vermem bekleniyordu. Yılbaşı gecesi için üç etkinliğe katılmayı planlamıştık; yemekli bir ön parti, gece yarısı partisi ve bir de *after* parti. "Üç parti, üç elbise," dedi Sally. Yemekli olanı biz organize edecektik. Sally birkaç gününü ikinci el mağazalarında geçirerek, o sırada bana sergilemekte olduğu bir yığın elbise toplamıştı. Modayı çok severdi, yüzlerce giysisi vardı. Bazı akşamlar defalarca üstünü değiştirdiği olurdu, öyle ki bundan ötürü dışarı bile çıkamazdık. Sonunda evde kalıp kıyafetlerle sessiz sinema oynar, kıyafetlerle birbirimize kitap (*Hundstunden*, *Husfrid*)* okur ya da kıyafetler ve şarapla öylece otururduk. Sally'nin hiçbir zaman bir ilişkisi olmadı, sadece gelip geçici ya da daha doğrusu geldikleri gibi sepetlenen *sevgilileri* oldu; ilişkileri genellikle başlamadan biterdi. Onun için bu bir oyundu ya da oyunmuş gibi davranıyordu; erkeklerin isimlerini unuttuğu ve kendisini tuzağa düşürme çabalarına güldüğü bir yatak odası komedisi. *Teoride*, gelecekte bir gün karşısına doğru kişi çıktığında hayatını onunla paylaşmak istiyordu. Ancak ne zaman doğru kişi karşısına çıksa, kendi yaşlarında, iyi karakterli ve çekici bulduğu bekâr bir adam, sonunda o, yine doğru kişi olmuyordu. "Seçici" Sally'yi tanımlamak için kullanılabilecek bir kelime gibi görünse de aslında o ne seçici ne talepkâr ne de kaprisliydi, hatta titiz bile denemezdi; aslında, eve yerleşip de diş fırçalarını özenle lavaboya koyar koymaz erkeklere kapıyı göstermesine sebep olan, onun herhangi bir karakter özelliği değildi; tersine, eğer güven bir karakter özelliğiyse, bu özelliğin olması gereken yerdeki boşluktu, çünkü Sally ne zaman birine bağlanacak olsa deliye dönüyordu. Ben buna "bağlanmak" derken, o "sıkışıp kalmak" diyordu, bu ikisi arasındaki fark konuşmalarımızın yapıtaşlarından biriydi; onun "sıkışıp kalma" korkusu benimse "bağlanma" eğilimim. O zamanki

---

* Krista Lung'un *Köpek Saati* ve Sonja Åkesson'un *Ev İçi Barış* kitapları. –*çn*

sevgilisi güvenli bir liman olan Robert'tı, tıp ya da kimya (Sally hangi bölümde okuduğunu bir türlü hatırlayamıyordu) eğitimine devam etmek için Tel Aviv'e dönmek üzereydi ve belki de vazgeçene kadar oradan Sally'ye birkaç özlem dolu e-posta yazabilirdi. Onu ziyarete gidip gitmeyeceğini sorduğumda Sally kaşlarını çattı. Güven, ruhunuzda hissetmediğiniz sürece sadece bir kelimeden ibarettir. Fakat bir kez oluşup da bedende kök salmaya başladığındaysa harmanlanarak başka adlar alır. Johanna, Hägersten, baba, Atlas, Farsta. *Bağlanmak*, benim için tıpkı bir dövme gibiydi; her şey ve her ayrıntı yerinde ve sağlam, sevdiğim herkes hâlâ benimle. Sally'nin denediği elbiseleri askılara asıp daha sonra onları bir yığın hâlinde gardıroba taşımasını izledim. Üçünü seçmiş, diğer üçünü de yedek olarak ayırmıştı. *Sıkışıp kalmak*, belki de sadece doğru elbise ve doğru seviyede bir sarhoşluk meselesiydi, sınırlarınızın biraz gevşediği bir anda doğru kişiye rastlamakla ilgiliydi, böylece güven her şeye rağmen kök salabiliyordu –yapamayacağı zaman bile– doğru ve sihirli bir anda vurduğunuzda parçalanabilecek o dayanıklı mermer yumurta gibi.

O cumartesi, Vaxholm'de kışlık bir verandası olan rıhtım manzaralı bir mekandaydık, Zomby Woof, o gün çıkacak dört grubun ikincisiydi, saat dokuz olmadan sahnelerinin bitmesiyle Alejandro zikzak çizerek pencere kenarındaki masama doğru ilerledi. Yalnız ve ayıktım, sanki hayatımın geri kalanı bu ana bağlıymış gibi tetikteydim, uyanık olmaktan daha öte bir uyanıklık durumuna ulaşmaya çalışıyordum, duyularımın diken üstünde olduğu bir tür mutlak gerilim. Sanki geçmişim yokmuş gibi hissediyordum, sanki hiçbir yerden gelmemiştim, sanki yirminci yüzyıl içimde otuz yıldır hiç yaşanmamıştı ve birazdan da sona ermek üzereydi; bir-iki saat sonra kalktığımızda, işaretparmağıyla elimin üstünü okşadığı o küçücük temas dışında birbirimize dokunmamıştık. Birkaç milimetrelik bir deri parçasının sadece bir saniyelik teması, ancak yirmi yıldan fazla

bir süre geçmiş olmasına rağmen, bugün bile hâlâ o dokunuşu ve onun bünyemde yarattığı etkiyi hatırlıyorum: Kanım damarlarıma sığmaz olmuştu, hayatım içime dar gelerek taşmış, her şey birbirine geçmişti, önce takside, sonra da birkaç saat boyunca Örnsberg'deki, bir köşesinde dar bir yatak olan iki odalı dairede; kahkahalar kesilerek yerini yoğun bir ciddiyete bırakmıştı ve bu beni korkutmuştu, çünkü burada artık zevk değildi asıl mesele, daha temel bir şey söz konusuydu, içimde her şeyin seyrelerek daha erişilebilir hâle geldiği bir boşluk, çocukluğum, çevrem ve her biri arasındaki bağlantılar. "Arzu", ben içinde kaybolup orada kalana kadar "arzu gibi" görünmüştü. Ama sonra başka bir tür arzu ortaya çıkmıştı, içimizdeki birbirine dokunamayan noktaların birbirine dokunduğu geçici bir sihir anlaşması. Sahici olmak, bu oyunun ortasında aklımda tek bir düşünce olmadan, rol yapmadan, hayatımı bir kez daha huzur içinde parçalayabilmek. Böyle durumlarda kendime çok yakın olurdum, tam sınırda ama yine de Alejandro'yu orada buldum, kendi bedenimde, bir içe dönük olarak onu içimde keşfettim, sanki başından beri birbirimizi beklemişiz gibi ter ve tutku çok çabuk bizim oldu.

Ertesi sabah benden çok önce kalkmış şehirdeki "işlerini halletmek" için dışarı çıkmıştı ama uyandığımda yanımda yatıyordu, rüyanın bitip günün nerede başladığını ya da "ben"in başladığı sınırı göremeden yavaşça rüyadan sıyrıldım. Alejandro'yu bugün bile böyle hatırlıyorum, yastığın üzerinde, yüzü bana yakın ve tamamen hareketsiz yatarken siyah gözleri içinden geçebilmek için yakınlaştırmam gereken iki nokta gibiydi. Hayatımda payıma düşenden daha fazla mucize yaşadım, çoğu zaman da yeni insanlarla tanıştığımda. Orada bir şey var, *sadece* orada olan bir şey. Bundan daha açık ifade edemem, ancak şunu söyleyebilirim ki aradığımız şeyi ancak birbirimize bakarak bulabiliriz, gözlerimiz birbirimizin iç dünyasına ve deneyimlerine açılan karşılıklı iki nokta gibidir.

"Sorunlu bir çocuk," dedi Sally, daha bir hafta geçmişken, "sorunlu"yu söylerken parmağıyla havada tırnak işareti yaptı, bazıları için asla geçmeyen bir ergen hareketi. Bugün bu "sorunlu" tanımlaması Alejandro'yu tıbbi bir kategoriye pekâlâ sokabilir ama işte o zaman yeni milenyuma girmeden önceki ekimdi. Sally Årsta'dan taşınmama yardım etti. Kristian son eşyaları pencereden fırlattı: Bir giysi kutusuyla birbiri ardına düşen askılar. Attıklarını bana isabet ettirmeye çalıştığını fark ettiğimde, hemen çekilip binanın duvarına yaslanarak pencerenin kapandığını duyana kadar yerimden kımıldamadım. Kutuları Sally'nin çatı katındaki stüdyosuna taşıyıp atölyesine bir şilte sürükledim. "Sorunlu bir adam" derken uyuşturucuyu kastetmiyordu, gelip gitmesini, ortadan kaybolup iki gün sonra başka bir şehirden aramasını, randevu saatinden çok daha geç ya da çok daha erken gelmesini, hatta hiç gelmemesini kastediyordu. Alejandro plansız, vaatsiz yaşıyordu, geleceği düşünmeden, "gündelik hayatın teröründen" korkuyordu, bense bu gündelik olana umutsuzca bağlıydım, içimizde incelikle akan o belirli saatlere, o sancılı mucizenin ayrıntılı planına; hikâyenin sonu baştan belliydi aslında, önceden kabullenilmiş bir sonuç. Doğası gereği sona erecekti, tıpkı mevsimler gibi, ateşi harlayan da biteceğinin bilinmesiydi. "Farklı hayatlar yaşıyorduk, hepsi bu," aramızda olan biteni merak edenlere verdiğim ortak cevap olsa da, "farklı hayatlar" bir yumuşatma, "hepsi bu" da bariz bir yalandı. O, düzenli bir dünyada sorunlu bir adamdı, sürekli hareket hâlindeydi, aşırılıklara meraklıydı, sonra ekliyordum, "Uzun vadede asla yürümezdi," şüphesiz yerinde bir tahmin ama daha çok kendimi teselli etme çabası.

Sally'nin yılbaşı elbiselerinden ilki uzun ve maviydi, ince altın sarısı süslemeleri, bir kenarında da cüretkâr bir yırtmacı vardı; yine süslemeli, göz alıcı bir ters V, Sally'nin çıkıntılı köprücük kemikleri ve sık sık attığı şen kahkahalarla akşamın ve gecenin havasını belirliyordu. Sally benden daha iriydi,

özellikle de daha uzun boyluydu ama yine de ondan siyah bir elbise ödünç almıştım, bana uyacak şekilde onu tadilattan geçirmişti. Elbise gerçekten mükemmel olmuştu. Sally'nin elinin değdiği hiçbir iş yarım kalmazdı, dünyadaki her nesneye özen gösterirdi, bir partiye gittiğimde onun orada olup olmadığını hemen anlardım, çünkü eğer oradaysa ayakkabılarını, ayakkabılığın üzerinde ya da diğer kişilerin ayakkabılarının yarattığı karmaşanın yanında bir köşeye düzgünce yerleştirilmiş olarak bulurdum. Ellerinde ve hareketlerinde doğuştan bir zarafet, her türlü nesneye karşı bir şefkat vardı, nesneler onun sayesinde canlanıyor gibiydi. Bana, bir müşterisi tarafından kendisine hediye edilen gazlı içecek makinesinin ne kadar çirkin olduğunu söylerken makine bunu duyup da alınmasın diye sesini alçaltmış ve onu, plastik bir kahve makinesi, bir mikrodalga fırın ve diğer çirkin mutfak aletleriyle dolu bir dolaba kaldırdığı sırada, bunu tıpkı mobilyaları tamir ederken ve babasının mezarına bakarken gösterdiği özen ve metodik özveriyle, fiziksel varoluşun tüm ayrıntılarına duyduğu sonsuz saygıyla yapmıştı. Akşam yemeği onun evindeydi, oturma odasındaki uzun masanın etrafına dizilmiş yaklaşık on konuk vardı, yandaki masa da şarap ve şampanya doluydu, bazıları vantilatörün altında ve binanın asma balkonunda dizilmiş sigara içiyordu, ana yemek (fırında somon) geciktiğinden tatlı (sorbe) aceleye gelmişti, çünkü bir sonraki durak bizi bekliyordu. Sally mutfakta, sandalyede oturmuş puro içiyordu, bir bacağı masanın üzerindeydi, yırtmacı tüm bacağını açığa çıkarıyordu. Çıkmadan, yatak odasına gidip üzerini değiştirecekti. Sigaranın dumanını açık pencereye doğru üfledi. "Aslında önümüzdeki on yıldan sadece üç şey istiyorum," dedi. "Kendim için yani." Ben ondan daha ayıktım, evden ayrılmadan masadaki bulaşıklar ve yemek artıklarını toplamaya çalıştım; tabaklarla, çatal-bıçakları lavaboya doldurdum, şarap kadehlerini tezgâha dizdim, boş şişeleri poşetlerde topladım. Yemeği, masanın etrafındaki yüzleri her zaman

hatırlayacağımızı düşünerek planlamıştık, sadece bu merasimin bile geceyi ve sohbetleri unutulmaz kılacağını hayal etmiştik, ancak geriye dönüp baktığımda oradakilerin sadece bir kısmını hatırlayabiliyorum: Sally'nin New York'ta yaşayan erkek kardeşi Jack ile onun, yemek boyunca bana uzun bakışlar atıp gecenin ilerleyen saatlerinde de Södra Teatern'in dans pistinde beni öpmeye çalışan o zamanki kız arkadaşı Beth; Sally'nin çocukluk arkadaşı, o dönem ünlü bir yönetmen olan Markus; Markus'un karşısında da onun kim olduğunu bilmiyormuş gibi davranan Paul. Koca bin dokuz yüzleri arkamızda bırakmıştık, önümüzde bilinmeyen bir milenyum vardı, bu muazzam bir boşluktu ama biz hâlâ küçük şeylerle, yozlaşmış duygularla uğraşıyorduk; "İsmin neydi, Rasmus mu?" dedi Paul, Markus içerlemiş bir ses tonuyla onu düzeltti, bir gazeteci olan Anna araya girerek, "Kim olduğunuzu biliyorum, birçok eserinizi izledim," dedi, ardından bize yönetmenliğini Markus'un yapmadığı harika bir tiyatro performansından bahsetti, Markus onu da düzeltmek zorunda kaldı ve bir süre sonra cep telefonunu alarak gidebileceği başka bir parti aramaya koyuldu. "Üç şey, bu oldukça mütevazı bir istek listesi," dedi Sally, purosunu düz tuttuğu iki parmağının arasına alıp göstermelik bir nefes çekti. Sadece ayda yılda bir sigara içenler böyle yapar, sigara içenlerin jestleriyle yoğun bir bütünlük içinde ve özgürlüklerini gösterişli bir şekilde sergileyerek. Sonra puroyu lavaboya fırlattı, ayağa kalkmasıyla elbisesinin yırtmacı uyluğunu tekrar sardı, elbise üzerine düzgünce yeniden oturdu. "Barış, öpücükler ve bir bebek. Çok mu şey istiyorum?"

Alejandro bir gece önce yola çıkmıştı, Latin Amerika'ya ve "ABD'de bazı yerlere" gidecekti. Beni görmek istedi, sona geldiğimizi anlamıştım. İlk kez gözyaşlarına boğuldum, bir taksiyle Örnsberg'e gittim, amacım onu durdurmak değil, sadece görebilmekti, koridorda durduk, bir elini benim göğsüme, diğerini de kendi göğsüne koydu. Söze dökmeye bile lüzum olmadan

bitmişti; "birlikte" ve "ayrı" arasındaki farka bir açıklık getirmemize, ne zaman döneceğini sorup sonra ısrarcılığımdan dolayı mutsuz olmama, onunsa cevap vermekten kaçınmasına ya da verdiği herhangi bir sözü çiğnemek zorunda kalmasına gerek yoktu. Bitmesi de başlaması kadar doğal olacaktı. Ama sonra saatine baktı. "Uçak dört saate kalkıyor. Gidip pasaportunu almak için vaktin var." Şaşkınlıkla ona baktım. "Ne demek istiyorsun?" Ellerini omuzlarıma koydu fakat başka bir şey söylemedi. Akşamın ilerleyen saatlerinde Merkez İstasyonu'nun ana salonunda vedalaştık, ellerim ceplerimde Vasagatan'ın kapısına doğru yürüdüm, arkamı her döndüğümde orada durmuş bana bakıyordu. Muhtemelen "hayır" diyeceğimden emin olduğu için böyle bir teklifte bulunmuştu, sonun ikimiz için de daha kolay ve karşılıklı olmasını sağlamanın bir yoluydu. İlişkimiz bir nefes kadar kısa sürdü ama o bir şekilde yine benimleydi, sanki içimde onun etrafında şekillenen bir şey vardı, gelecekteki tüm fiillerim için yeni bir çekim kalıbı. O zamandan beri sevdiğim ya da tırnak içinde "sevdiğim" herkes, ilişkimizin ilk başlarında kaçınılmaz olarak birkaç kez onunla karşılaştırılmayı kabullenmek zorunda kaldı, bu düşünceleri kovabilmek için boğazımı yüksek sesle temizlemem gerekti, çünkü bunlar her durumda hem mantıksız hem de adaletsizdi ve sonuç asla kimsenin yararına değildi. Uyanık benliğim, sıradan bir arkadaş ortamında Alejandro'dan "kocaman bir gereksizlik" olarak bahsediyor, oysa rüyamda sürekli kapıyı çalıp onunla gelip gelmeyeceğimi soran bir Alejandro görüyorum ve her seferinde tereddüt etmeden montumu alıp onunla gidiyorum. Arkama bile bakmıyorum.

Sally gecenin ikinci kıyafeti olarak, koltuk altından dizine kadar vücut hatlarını saran, iki ince omuz askılı parlak siyah tüp elbisesini giydiği sırada sokakta bizi beklemekten bunalan taksi şoförü ortadan kayboldu. Radyo gün boyu açıktı, her saat başı gezegenin yeni bir yerinden saatin gece yarısını gösterdiği haberleri geliyordu, bu hareketli milenyum değişiminin güzelliği

yadsınamazdı, ufuk boyunca hareket eden güneşin ışınları altında, dönen bir küre üzerinde yaşadığımızı ve sıranın yakında bize geleceğini hatırlatıyordu. Yemek yaparken elbiseme zeytinyağı sıçradığından Sally bana kumaş pantolonla siyah gömlek ödünç vermişti, bisiklete atlayıp –ben sürüyordum– Katarina Bangata ve Östgötgatan Caddelerindeki kar yığınlarının arasından geçtik, Mosebacke Meydanı'na kadar olan son yolu ise yürüdük, Södra Teatern'in önündeki kısa kuyruğa girdik. Biletlerimizi ağustos ayında almıştık. Jack ve Beth vestiyerin yanında bir köşede tartışıyordu, Anna ise parıltılı ışık zincirleriyle süslenmiş uzun barın önündeki kalabalığın içinde oturuyordu. Giriş ücretine bir şişe köpüklü şarap da dahildi. Sally şişeyi dudaklarına götürerek, "İğrenç," dedi. Barmenin şarapla beraber kadeh de uzatmasını bekledim ancak uzatmadı. Sonra etrafa bakındığımda, insanları bir arada, kendi şişelerinden yudumlarlarken gördüm. Saat on bire yaklaşıyordu. Jack partiden ayrılarak yirmi dakika sonra geri gelmişti. O sırada Beth bana duyduklarının doğru olup olmadığını sordu: Şu seksi TV sunucusuyla gerçekten çıkmış mıydım? Başımı salladım. Sonra da ekledim, "Radyo sunucusu, televizyon değil." Beth bunun üzerine güldü: "Bak, onu tanıdığını biliyordum işte." DJ gömleğini çıkarıp sesi yükseltti ve küçük mikrofonuna doğru bağırdı. İnsanlar iyi bir yer kapmak için dışarıdaki terasta toplanmaya başlamıştı bile. Bazıları cep kameralarını getirmişti, arka fona Slussen, Gamla Stan ve Skeppsbron rıhtımının ışıltılı manzarasını alarak birbirlerinin ve kendilerinin fotoğraflarını çekiyorlardı. Havai fişek ve maytap sesleri çoktan gelmeye başlamıştı, her yerde oradan oraya hareket eden bir insan seli vardı, gün boyunca yağan kar dondurucu soğukta yerde kalarak her yanı beyaza bürümüştü. Jack, Anna ve Berth'le dans ederken Sally de terasta bana takıldı. "Şu birkaç tuhaf saat boyunca," dedi korkuluğun üzerinden bakarak, "aynı dünyada, fakat farklı binyıllarda olunacak." Şişesinden bir yudum içti. "Ben de bunu

düşünüyordum," dedim. Yavaşça bana doğru başını salladı. "Bu da zamanın bir aldatmacadan başka bir şey olmadığını gösteriyor," diye devam etti, "tüm bu saçmalık." Elindeki şişeyle gökyüzünü işaret etti, sesini yükselterek, "Herkes evine gidebilir," diye bağırdı, "bu kahrolası durum tamamen bir aldatmaca ve hileden ibaret." Bazıları yüzünü ona doğru çevirdi ama gürültü ve müziğin içinde kimse bunu umursamadı. Şişesinden bir yudum daha alırken, "Belki biraz yavaşlasan iyi olur," dedim. Kendiminkini bir yere bırakmıştım, aramaya da niyetim yoktu. Gece yarısı olmadan dışarıya çıkmak isteyenler içeriden hücum hâlindeydi. Ne de olsa bu görkemli manzara için para ödemişlerdi; gece gökyüzünün altındaki parke döşemeler ve şehrin, yetkili uzmanlar tarafından patlatılacak olan havai fişekleri. Södermalm'ın kuzeyindeki bu küçük çıkıntı, olur da yeni milenyumla ilişkili bir bilgisayar hatası ya da daha beklenmedik bir şey olursa –örneğin evrenin kükreyip bizi yutması veya iki bin yılının sıfırlarının bize bir tür mesaj iletmesi gibi– karanlığın, kontrolü ele geçirişini izlemek için de iyi bir yerdi. Beth ve diğerlerinin kalabalığın arasından bize doğru ilerlediklerini gördüm. Markus da terasın diğer tarafında birkaç kişiyle duruyordu. Saat on ikiye çeyrek vardı, havai fişek sesleri sıklaşmıştı, Katarinavägen'deki binaların arkasından birkaç ışıltılı havai fişek patladı. Hava soğuktu, donuyordum. Beth ve Jack yanımıza geldiğinde, Beth milenyumun şerefine şişesini kaldırdı, Sally de kendi şişesini kaldırıp sonra bir yudum aldı. "Sonunda lanet olası milenyum başlıyor," dedi. Birbirimizle dip dibe duruyorduk, kalabalığın arasında sıkışmıştık. "Evet, artık bunu unutup hayatımıza devam edebiliriz," diye karşılık verdim. Sally sanki şaka yapmışım gibi güldü. "Devam edebilirsin elbette," dedi, "ama unutmak hiçbir zaman sana göre olmadı."

Saat on ikiden sonra partiden ayrılıp Sally'nin evine gittiğim için, onun üçüncü elbisesini üzerinde görme fırsatım olmadı, kulağımda tıkaçlarla yatakta uyuyakalmışım ama elbise kırmızı,

esnek visko bir kumaştandı, yeni yüzyıla girdikten sadece birkaç saat sonra Sally'nin, banyoda bir deniz biyoloğunun üzerine oturmasıyla yırtılmıştı. Kuzeye giden kırmızı metro güzergâhı üzerinde bir yerde katıldığı bir after partide olmuştu ne olduysa, Sally tam olarak hatırlamıyordu ama bileğinde kendi rujuyla yazılmış bir telefon numarası vardı. Dünyanın her yerinde gece yarısının nihayet geçerek, gezegenin akşamdan kalma, memnun ve yeni binyıla hazır olduğu ertesi sabah Sally'yle onun mutfak masasında kahve içip *filmjölk** yiyorduk. "Bir şey hissediyordum ama," diye söze başladım kolunu işaret ederek, elini kaldırıp beni susturdu. "Anlıyorum. Ben de çok fazla şey hissediyorum," dedi. "Fakat öncesinde bugüne odaklanalım. Bugüne, bu kahvaltıya. Sonra bakarız."

Yeni milenyumun beşinci ayında Alejandro'yu aramam için bir neden oluştu. Son yılların en sıcak baharı olduğu söyleniyordu, ilk kez kendime ait bir eve taşınmıştım; Gubbägen'de, sabah gazetemi güneşin altında okuyabileceğim, doğuya bakan bir balkonu olan, iki odalı küçük bir daireydi. Henüz nisan ayında kuş kirazları açmaya başlamış, embriyonik zarlar her yıl olduğu gibi yırtılmıştı; şehrin yeşil alanlarında inatçı bir sızı gibi yoğun bir koku hâkimdi; yeni ama bir o kadar da tanıdık gelen sessiz ve organik bir doygunluk, zamanın daha yavaş aktığı, farklı bir öze sahip bir mekân. Sally şubat ayında yeni aşkıyla Hindistan'a gitmişti ve ne zaman bir internet kafeye rastlasa bana uzun, dolambaçlı e- postalar yazıyordu. Haftada sadece üç ya da dört gün çalışıyor, geri kalan günlerimi şehirde dolaşarak geçiriyordum; Vasa Park'ta bir bankta otururken, Niki'yle bir yaz sabahı orada rastladığımız, keskin sabah ışığı altındaki, ölmüş ve üzeri kurtçuklarla kaplanmış o fareyi hatırladım. Mayıs ayının başında bir cumartesi günüydü, Örnsberg'deki dairenin kapısını çaldığımda, kapıyı açan kadın Alejandro adında birini tanımadığını söyledi. Bir yıl

* İsveç mutfağına ait fermente edilmiş bir süt ürünü, kefire benzer. –*çn*

boyunca yurtdışında yaşamıştı ve anlaşılan, kiracısı evi başkasına kiraya vermişti –Alejandro'ya– ve kadın evine döndüğünde banyodaki bir gömlek ve birkaç saç tokasını saymazsak etrafı temiz ve düzenli bulmuştu. "Burada onunla mı yaşıyordun? Bu Alejandro dediğin adamla?" Arkasındaki, koridorun açık mavi ve üzerine de daha koyu bir maviyle işlenmiş Fransız zambakları olan, o tanıdık duvar kâğıdına gözüm ilişti, derken kırpıntı kilimli ahşap zemin ile oturma odasının beyaz boyalı kapı çerçevesi. "Hayır, ama burada az çok zaman geçirdim. Birlikte burada kaldık. Belki yeni adresini bırakmıştır diye düşündüm. Ya da bir telefon numarası." Başını iki yana salladı. İçerden onu çağıran bir çocuk sesiyle, ben de teşekkür edip gitmeye hazırlandım. "Bir dakika bekle," diyerek ortadan kayboldu. İçinde kirli beyaz bir gömlekle, her birinde birkaç siyah saç teli bulunan üç kırmızı lastik tokanın olduğu küçük bir poşetle geri geldi. "Zaten atacaktım," dedi. O günün ilerleyen saatlerinde grubun Gävlegatan'daki prova yerine gittim, Jens'i kontrabasın arkasında buldum. Parmakları enstrümanın sapı boyunca monoton bir bas çizgisinde geziniyordu. Bir köşeye uyku tulumlu bir yatak konmuştu, tezgâhın üzerindeyse içinde hazır noodle artıkları kalmış bir tencere duruyordu. Bakışlarımı izleyerek, "Evet, mekânıma hoş geldin, kahve ister misin?" dedi. Başımı salladım. Enstrümanını bir kenara bırakarak su ısıtıcısını çalıştırıp bir kutu hazır kahve çıkardı. Alejandro'nun yurtdışında kayıplara karıştığını ve aylardır ortalıkta görünmediğini söyledi, üstelik baharda bir dizi de konserleri olmuştu. "Biz tabii ki onsuz da çaldık ama aynı şey değildi." Masaya iki fincan koyup avuçlarını havaya doğru açarak bana baktı. "Dürüst olmak gerekirse tam bir felaketti. İnsanlar ara verildiğinde salonu terk etti. Organizatör diğer konserleri iptal etti." Jens, Alejandro'nun nerede olduğunu bilmiyordu, ona ait ne bir adres ne de bir telefon numarası vardı, "Gerçek adını bile bilmiyorum," onun bir daha ortaya çıkacağına inanmıyordu. "Bazı insanlar böyledir," dedi,

"hayatımızdan ışık hızında geçip giderler." Yüzü küçük tezgâha dönüktü. "Gerçek adı derken neyi kastediyorsun?" diye sordum. Başını bana döndürüp, "Yani Alejandro'nun bir tür sahne ismi olduğunu düşündüğümü söylüyorum. Aslında isminin farklı olduğunu." Su ısıtıcısı tık edince onu masaya koydu, ben de montumun düğmelerini açıp sandalyeye oturdum. "Tamam," dedi karnımı fark edince, "tamam, ona neden ulaşmaya çalıştığını anlıyorum." Kahvenin tadı iğrençti ama yine de konuşurken birazını içtim, Jens ertesi hafta başka bir grupla turneye çıkacaktı, Alejandro'nun iletişime geçmesi ihtimaline karşı numaramı cep telefonuna kaydetti. "İyi şanslar o zaman," dedi ben tam çıkarken. "Yani her anlamda," diyerek geniş bir el hareketi yaptı.

Yaklaşık bir sene önceydi, Jens arayarak benden Zomby Woof'un CD'sini bulmamı istedi, birkaç saniye elimde parlak bir disk ve onu koyabileceğim herhangi bir cihazın yokluğuyla oturma odasında şaşkın bir hâlde durdum. Alejandro'nun kapaktaki siyah beyaz fotoğrafı bulanık ve grenliydi, bazı harfler saçlarının siyahlığında kaybolmuştu. Uzun ve anlaşılmaz sololarla amatörce olduğunu hatırladığım prodüksiyonun ne kendisine ne de tasarımına fazla bir çaba harcanmıştı. Albümde "hit" olabilecek hiçbir şey yoktu ve kimsenin de albümü herhangi bir radyo istasyonuna gönderme zahmetine girdiğini sanmıyorum. Zombi Woof canlı bir orkestraydı, müzikleri öyle radyoda çalınabilecek türden şeyler değildi, CD de sırf konserlerde dağıtılmak üzere sınırlı sayıda çıkarılmıştı, kısa bir süre için grubun çaldığı yerlerin barından ya da kasasından maliyetine satın alınabilecek küçük bir bonus. Ancak Jens'in şimdi bana duyurduğu üzere, işler değişmişti. "Acil bir konu, çok önemli bir şey," Bunu telefonda halledebileceğimizi düşünmüştüm ama o eve gelmek istedi, mühim olduğunu söyledi, "çünkü dünya sonunda Zomby Woof'u fark etti." Onu davulların hemen yanındaki kontrbasın arkasında, yuvarlak gözlüklü, enstrümanından bir baş boyu kısa ve müzik coşkusuyla dolu bir grup lideri olarak hatırlıyordum.

Aynı günün akşamı evime geldiğinde, Berlin'deki bir radyo istasyonunun, onların şarkılarını, günün her saati aralıksız çalmaya başladığını ve bunun diğer birkaç Alman istasyonuna da yayıldığını anlattı. Bu unutulmuş CD'nin bir kopyasının Berlin'e nasıl ulaştığı konusunda sadece tahminde bulunabilirdi. Ancak talep "çok büyüktü" ve bir turne düzenlemeyi düşünüyordu. Mutfak masamda oturmuş, koyduğum çay fincanın üzerinde parmaklarını gezdiriyordu. Kırlaşmış saçları kısa ve modern bir tarzda kesilmişti. Gözünde kare gözlükler vardı, o tanıdığım uzun parmaklı, hevesli basçıdan pek eser kalmamıştı. Ergenlik çağındaki iki oğlum mutfağa girip çıkarken onlarla hiç ilgilenmedi. Aramızdaki masanın üzerinde tüm bu telaşın sorumlusu nesne duruyordu, artık hiçbir cihazda çalıştıramadığım CD. Piyasaya daha fazla plak sürmek artık söz konusu bile değildi. "Spotify'a girmeliyiz," dedi. Yüzüne dikkatle baktım ama şaka yapmıyordu. "Sonra Berlin'de ve başka yerlerde kulüp konserlerine çıkarız, belki birkaç büyük konserle devam ederiz." Hollanda ve Belçika'da da hayran kazanmaya başladıklarını söyledi ve "muhtemelen Japonya'da da." Jens geçici müzik öğretmenliği yapıyordu, ne onun ne de grubun diğer üyelerinin bu fırsatı geri tepme gibi bir niyetleri vardı. "Biliyorsun gençler artık çok daha kafalı, ne yaptığımızı anlıyorlar." Bana internette dolaşan video kliplerinden herhangi birini görüp görmediğimi sordu. "Konserlerden. Yeniden ünlü olmaya başladığımız için insanların paylaştığı eski video kayıtları işte." Cümlesinde her ne kadar, "yeniden" ve "ün" gibi üzerine çarpı atmak istediğim kelimeler olduysa da ona ilk fırsatta kliplere bakacağımı söyledim. "Nerede olduğunu bilmiyorsun değil mi?" diye sordu. Karnımda, solar pleksus civarında hafif bir sancı hissettim. Başımı iki yana sallayarak, "Hiçbir fikrim yok," dedim. Jens mutfağı inceleyerek sanki bir ipucu verebilirlermiş gibi duvarları ve rafları taradı. "Hayatta olup olmadığını bile bilmiyor musun?" Omuz silktim. "Bildiğimi söyleyemem. Ama vücudumun bir yerinde bunu

hissedebilirdim. Ölmüş olsaydı yani." Göstermek için bir elimi göğsümün ortasına koydum. Sonra Jens'in ifadesinden asıl sorduğunun, Alejandro olmadığını gördüm, yani benim eski Alejandro'm değildi aradığı – sonunda ona biraz para getireceğini umduğu müziğin, telif hakkı sahibini arıyordu o. Grubun tüm üyeleri hak sahibi olarak listelenmişti. "Eğer gelmezse işler karışabilir," dedi, "teknik olarak da finansal olarak da." Montunu giydi, Youtube'a yüklenmiş konser kliplerinden birini ararken eğilip bir süre cep telefonunun başında durduk, ancak klibi bir türlü oynatamadı. Alejandro'dan bir haber alırsam onunla iletişime geçeceğime söz verdim. Çıkmaya hazırlanırken, "Beni Insta'da takip et," dedi. "Her şeye oradan ulaşabilirsin." Tam o sırada kapıdan bir anahtar sesi duyuldu, derken kızım içeri girdi. O ve Jens tek kelime etmeden birbirine baktı, sonra Jens kaşlarını kaldırarak bana döndü. Başımı salladım. Siyah bukleler, gözler, ağız, tüm o yumuşak yüz. Anlamamak mümkün değildi. O akşamın ilerleyen saatlerinde Jens'in Instagram hesabına baktım; Zomby Woof'un sözde dönüşüyle doluydu sayfası ya da gönderi yorumlarına yazdığı gibi "süper dönüşüyle". Bağlantılardan birini tıkladım ancak eski telefonum videonun formatını desteklemediğinden açılmadı. "Muhtemelen Japonya'da da," Alejandro bunu duymuş olsaydı, nasıl da kıs kıs gülerdi diye düşündüm.

4
Birgitte

Hayatlarımızın içinde pek çok hayat yaşıyoruz; insanların gelip gittiği, arkadaşların kaybolduğu, çocukların büyüdüğü parça parça hayatlar ve ben, hangi hayatımın diğerlerini çerçevelediğini asla bilemiyorum. Fakat ne zaman ateşim çıksa ya da âşık olsam, hiçbir karışıklık kalmıyor, "benliğim" geri çekilip yerini isimsiz bir mutluluğa bırakıyor; detaylar korunup birbirinden ayrılmadan, yan yana sıralanan net bir bütüne dönüşüyor. Sonrasında ise bu durumu hep bir lütuf olarak hatırlıyorum. Belki de her şey bu şekilde anlatılabilir; yüzümün önünden rasgele geçip giden insanlarla. "Başlangıç" ve "son" yok, kronoloji yok, sadece anlar ve o anların içinde olup bitenler var. Bu noktada, artık yazmaya başladığıma göre, göz ardı edemeyeceğim biri var. Birgitte. Eskiden, hayatta olmanın en derin hissine ormanda ulaşacağıma, uzun çam ağaçlarının arasında dolaşırken, bir kütüğün üzerinde tek başıma oturup güneşe bakarken ya da kıyıdaki kayalıklardan denizi seyrederken onu yakalayacağıma inanırdım; tam anlamıyla uyanabilmek için sessiz unsurların arasında olmam gerektiğini zannederdim. Ama sonra her şeyin zaten burada, etrafımdaki detaylarda olduğunu keşfettim,

mesele sadece onları fark etmekti; kendimi unutup dikkatimi dışarıya, yani gerçekten *dışarıya* çevirebilmekti. İşte hayatta olmanın en derin hissi burada yatıyor, bir başkasına dikkatlice bakmakta. Birgitte'yi de bu şekilde, onu dikkatle gözlemleyerek anlamayı başardım.

İlk gençlik yıllarında yaşadığı bir travma, Birgitte'yi ruhsal olarak mahvetmiş, zihnini kalıcı bir endişeyle doldurup içe dönük bir insan hâline getirmişti. Bir saat içinde ölmüş, başka biri olarak yeniden doğmuştu, bu akıl almaz olay, içinde derinde bir yere yerleşip dış dünyadan korunarak hayatının geri kalanında ulaşamayacağı korunaklı ve sağlam bir yük olarak kalmış. Birgitte'nin uyanık olduğu saatlerde, düşüncelerinin oraya yöneldiğini hiç sanmıyorum. Ancak otuz yıl sonra, olayı anlattı, o da sadece bir kişiye ve sanıyorum o konuşmada, olayın artık hatırladığı bir "olay" değil, daha çok bir renk ya da fraktal gibi bir şey hâline geldiğini fark etti, kendi başına bir anı bile değildi, tüm anıların doğduğu yerdi, hayatının arka planında her gün soluyan bir gölge gibiydi. Sanırım onunki gibi bireysel deneyimler bir insanı böyle şekillendiriyor; zehir henüz sağlamken kapsüllenip usulca, kararlı bir şekilde içeriye sızıyor. Çoğu insanın aşina olduğu, "seni öldürmeyen şey güçlendirir" sözü, ancak bir tecavüz kurbanıyla hiç tanışmamış biri tarafından söylenmiş olabilir.

Gerçi bu olaydan önce de kırılgandı, günümüzde psikiyatride travmatik deneyimlerin farklı insanları neden farklı şekilde etkilediğini açıklamak için kullanılan "kırılganlık-stres modeli" onu daha iyi anlamama yardımcı olabilirdi. Hatta belki onun da kendisini daha iyi anlamasını sağlardı. Temkinli bir çocuktu. Babası apandisit ameliyatından bir gün sonra aniden öldüğünde sadece yedi yaşındaydı; ambulans gittiğinde, oturma odasının zemininde babasının kanı ve midesinden çıkanlar vardı. Cenazeden sonra babadan bir daha bahsedilmeyecekti, aile (iki kardeşi vardı) yeni bir döneme girmişti. Sanırım bu, bir tür

grimsi trans hâli, ruhsuz bir gayret durumuydu; o zamana kadar evde olan annenin, aileyi ayakta tutabilmek için iki işte birden (kasaba otelinde temizlikçi ve yaşlılar evinde bakıcı) çalışması gerekti. Çocuklar da sorumlulukları konusunda ellerinden geleni yaparak, ergenlik çağına geldiklerinde ailenin geçimine katkı sağlamak amacıyla hafta sonları ve okul tatillerinde çalışmaya başlamışlardı. Çalışmaktan ve uyumaktan başka bir şeye pek zaman kalmıyordu. O zamanlar *psikoloji*, *travma* ve *yas süreci* gibi kelimeler çoğu insanın kelime dağarcığında yer almıyordu; Birgitte, kurt saatinde* uykusunda, "baba, baba" diye mırıldanıyormuş gibi yaparak, ablasının yatağına girdiğinde ablası, Birgitte susup da gözlerini açana kadar eliyle onun ağzını kapatırdı. Aile, takvimde belirtilen tarihlerde mezarı ziyaret ederdi, anne işaretparmağına ince işlemeli bir mendil sararak gözyaşlarını gözünün kenarından akmadan yakalardı. Bu zamanlarda söylenecek pek bir şey olmazdı. Uzun zaman sonra bir gün, Birgitte'yle Stavanger'in üç-beş kilometre güneyindeki mezarlıkta anne ve babasının mezarını ararken (beni oraya götürmesi için zorlamıştım), isteksizce babasından, onun büyük ellerinden, iyi niyetinden, işlettiği tamirhanedeki aşırı detaycı düzenden bahsetmişti. Biraz karları temizleyip üzerinde isim ve tarihlerin yazılı olduğu mezar taşının üzerine çiçeklerimizi bırakmıştık. Sonra bana bakmış, başını sallamıştı, o zaman da söylenecek bir şey yoktu. Birgitte daha genç bir kızken susturulmuştu; annesinin tanıdıklarından birinde bebek bakıcılığı yapıyordu. Evin erkeği, eve beklenenden erken gelmişti. Bebek beşiğinde yeni uykuya dalmıştı. Dört saatlik çalışması karşılığında aldığı yirmi kron eteğinin cebindeydi. Açıkta ve savunmasızdı, yeni felaketler seziyor, onlar için endişeleniyordu, başka bir felaketin kendisine neler yapabileceğinin farkındaydı.

---

* İsveççesi *vargtimmen*, özellikle 03.00-04.00 arasındaki zamanı tanımlar. İsveç kültüründe *vargtimmen*, gecenin en karanlık ve sessiz olduğu, iç sıkıntısı ve kaygının arttığı bir zaman dilimi olarak kabul edilir. –*çn*

Sırtını kapıya dayamış duran adamın bakışlarıyla karşılaşmadan önce bile, olayın gelmekte olduğunu biliyordu bana göre. Yıllar sonra Stockholm'de bir psikiyatri koğuşunda çalışmaya başladığımda, bana Birgitte'yi hatırlatan insanlar tanıdım. Mesaimin bitiminden çok sonra bile aklımdan çıkmayan şeylere maruz kalmışlardı ve huzursuzlukları tıpkı onunki gibiydi; gelip geçici olmayan, her şeyin içinde bir gerilim şeklinde varlığını sürdüren bir kaygı. Onlarınki sadece bir kahkaha değil, kaygılı bir kahkaha, tıpkı kaygılı bir neşe, kaygılı bir yürüyüş, kaygılı bir konuşma gibi. Birgitte'nin huzursuzluğunu iyi tanıyordum, çünkü girdiği her mekânda ortaya çıkarak bir şekilde kendini gösteriyordu. Her şey gibi o da zamanla değişti ama bir yandan da değişmedi. En küçükleri olmasına rağmen, kardeşler arasında evden ilk ayrılan ve kendi yolunu seçen o olmuştu. Ya da kısmen "kendi yolunu seçen", çünkü "kendi yolunu seçmenin" daha şanslı olanlara mahsus bir ayrıcalık olduğunu fark etmesi uzun sürmedi; ancak birine ya da bir şeye yaslandığında "kendi" olunabiliyordu. Bir adama. Bir gruba. Açıkça tanımlanmış bir sisteme. Altmışlı ve yetmişli yıllarda politik olarak aktifti, yeni hareketlere katıldı, eğitim aldı, gösterilere gitti, uyuşturucu denedi, otostopla Avrupa'yı dolaştı, bir folk grubunda gitar çalıp söyledi, açık mor tonlarda giysiler giydi, siyah saçları beline kadar inerdi; ancak onun siyasi bağlılığını tam anlamıyla inandırıcı bulmuyorum, belki de "gerçekten aptalca bir savaştı" (Vietnam savaşı hakkında), "her şeye de onlar karar veremez" (ABD emperyalizmi hakkında) ya da "egzoz dumanı kötü kokuyor" (çevre sorunu hakkında) argümanları dışında daha derin bir analiz yaptığını hiç duymadığım içindir. Rüzgâr ne yöne eserse o yöne savruluyordu ama rahat ya da uyumlu olduğu için değil, başka türlü yapamadığı için. Çocuğuna bakıcılık yaptığı ve daha sonra kemeriyle uğraşırken onu kapı dışarı eden adamın ona bıraktığı şey, kaçınılmaz bir uyum sağlama dürtüsüydü. Adam birkaç dakika sonra kapıyı tekrar açarak bu defa da Birgitte'nin montunu

yollamıştı dışarıya. Uyum sağlamak, ortama karışıp onun içinde kaybolmak; aklını kaybetmemek için seçtiği yol buydu. Yıllar sonra Stockholm'deki psikiyatri koğuşunda tanıdığım hastaların çoğu için delilik ve dağılmışlık tek seçenek gibi görünüyordu. Halbuki Birgitte uyum sağlayabilmişti ve hatta öyle bir uyum sağlamıştı ki en belirgin kişilik özelliği, kişilik özelliğinin yokluğuydu. Bu nedenle kolektif hareketler onun için oldukça uygundu ve böylece yetmişli yılların başında rahat yaşadı. "Sudaki bir balık gibi," diye tanımlıyordu kendisini. "Sürüdeki balık gibi," diye geçiriyordum aklımdan. Seksenli yılların başarı ve rekabet zihniyetine ise uyum sağlamakta zorlandı. Birgitte, Batı dünyasının seksenlerde ve ondan sonraki her on yılda bir öngördüğü türden bir "birey" değildi hiçbir şekilde. Karakterinin anlaşılmazlığı belirginleşti ve sanırım insanlar tarafından silik ve sıradan biri olarak görüldü. Muhtemelen de öyleydi; etrafındaki insanların onu bir etkinlikte ya da toplantıda görüp görmediklerini hatırlamakta zorlandıklarını hayal edebiliyorum. "Birgitte cuma günü partide var mıydı?" Diyelim bu sorulmuş olsa bile hatırlaması imkânsızdı. "Birgitte dünkü toplantıda bir şey söyledi mi?" Cevaplaması zor, hatırlaması zor. "Orada mıydı ki?" Kimse öyle ya da böyle bir şey diyemezdi. Topluluklar dağılıp da insanlar özel hayatlarına çekildikçe, Birgitte bir şekilde arkada kaldı, inisiyatif almaktan ya da kendi duruşunu sergilemekten yoksundu. Uyum sağlama ve sürtüşmelerden kaçınma çabası, kişisel bir karakterde oluşması gereken –irade, cesaret ve sağlam bir duruş gibi– özellikleri yok ediyordu. Bunun yerine orada sadece endişe vardı; yüzeyde gezinen, yorucu ve daimi bir endişe, Birgitte'nin dışarıdan bakıldığında görülebilen tek yanıydı.

Delirmekten endişe eden çoğu insan delirmez ama Birgitte yirmi üç yaşındayken bir psikoz atağı geçirmişti. Altmışların sonunda, kasım ayının başında beni doğurduğu pazar günü yaşanmıştı. Malmö Devlet Hastanesi'nde doğuma birkaç saat kala

kalbim durmuş ve Birgitte ebenin gözlerinde gerçek bir endişe görmüştü, bir felaketin habercisi olarak yorumlayabileceği derin bir endişe. Zaman uzamıştı, içeride sıkışıp kalmış olmalıyım. Babam koridorda bir taburede oturmuş bulmaca çözüyordu. Onu, saboları, kot pantolonu ve yakasında FNL* rozeti olan kadife bir ceket ve ensesine kadar uzanan saçlarla hayal ediyorum, personel yanından koşarak geçerken başını kaldırıp ne olduğunu anlamaya çalışmasını. Sadece üç yıl sonra Stockholm'deki Söder Hastanesi'nde kız kardeşimin doğumuna girmesi artık normalleşmişti. Vakumla çekilerek, sonunda Birgitte'nin karnına, çığlık çığlığa ve kıpkırmızı bir yüzle, onu çoktan merak etmiş ve ona çoktan kızmış bir hâlde konduğumda, o çok uzaklardaydı, kendi içinde kaybolmuştu. Doğumhanede sessiz ve uykusuzdu, Slottgatan'daki daireye döndüğümüzde patlak verecek bir çılgınlığın üzerinde kuluçkaya yatmıştı, kaygısı artmış, manik ve ateşli bir hâl almıştı. Bebek arabasıyla yürüyüşe çıkıyor ve kendisine baktığını düşündüğü insanlara bağırıyordu ya da odasının perdelerini sıkıca kapatıp karanlıkta yatarak saatlerce ağlıyor, sonra da hiçbir şey olmamış gibi kalkıyordu. Babamla ben biberonla beslenme, uzun yürüyüşler ve annemi doktora götürme konularında uzmanlaşmıştık. Doktor babamın bir tanıdığıydı, anneme uyku hapları verdi. Yemek ve uyku, dedi oğlu babamla askerlik yapmış olan doktor. Yardım edecek şeyler bunlar, ayrıca güvende hissetmek, yürüyüşler ve anlayışlı bir çevre. Aslında, diyerek, bize kaçınılması gereken tek bir şey olduğunu söyledi: Birgitte durumundaki insanları yatırdıkları dönemin "akıl hastanelerinde" sunulan tedavi, çünkü bir kez oraya girdikten sonra çıkmak zordu. Bu ziyaretlerden birinin sonunda doktor, babamı yanına çağırmıştı. O esnada kapının yanında duran bebek arabasında uyuyormuşum, Birgitte ise

* Ulusal Kurtuluş Cephesi; tarihsel olarak farklı yerlerdeki devrimci ve direniş hareketlerini tanımlamak amacıyla kullanılan bir terim – öne çıkan örneklerinden biri de Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi'dir. *–çn*

üzerime eğilmiş, bir şeyleri düzeltiyordu. "Bebekle yalnız bırakılmamalı kuşkusuz," demiş doktor. İki adamın, ona nasıl baktığını gözümün önüne getirebiliyorum; dağınık saçlarını, elbisesiyle aynı renkteki parlak kırmızı şalını, yüksek topuklu kışlık botlarını, kirli tırnak etlerini ve makyajının altındaki hissedilir yüz seğirmelerini. Tüm bu küçük delilik belirtileri sanki Birgitte yeni bir ülkeye düşmüş de oranın yöresel kıyafetlerini giymek zorunda kalmış gibi, açık ve netti; o döneme ait herhangi bir fotoğrafa baktığımda –babam bir fotoğrafçıydı ve yanında hep bir fotoğraf makinesi olurdu, bize o zaman oturduğumuz daireyi ayarlayan ünlü bir fotoğrafçının asistanıydı– genellikle onun bakışlarından, tırnaklarından ve özenle seçilmiş kıyafetlerinin duruşundan, fotoğrafın ne zaman çekildiğini çıkarabiliyorum. "Ah, *o* dönem." Taşınmadan ve her şey düzelmeye başlamadan önceki ilk kış... Babam saatlerce yanımda yatıp beni uyutmak için parmağını burnumun üzerinde ileri geri gezdirirdi. Beşiğim geceleri karanlık oda olarak kullandığı, fotoğrafları tabedip kopyaladığı banyonun hemen dışındaydı. Birgitte ise geceleri ve sabahları uyurdu, uyandığında onun ruh hâline göre dışarı çıkar, çoğu zaman bir yürüyüşe ya da bir kafeye giderdik. Kendini daha iyi hissetmeye başladığında ise tanıdıklarımızı ziyaret etmeye başladık, sonunda diğer insanların beni kucaklarına alıp tutmalarına, hatta benimle odadan çıkmalarına bile izin verir olmuştu. Birgitte, babamın onu kucaklamasıyla anksiyetesini yönetmeyi öğrenmişti. Belki de "yönetmek" doğru bir ifade değil, "katlanmak" ya da "hayatta kalmak" daha uygun çünkü vücudu hâlâ gergindi ve gözleri, olası felaketlere karşı çevresini taramaya devam ediyordu: kenara yakın duran bir bardak, masanın üzerindeki kılıfsız bir bıçak, kül tablasında yanan bir sigara, komşunun bahçe çitindeki bir boşluk. Dünya onun için hayatı boyunca tehlikeli bir yer olarak kaldı, herkes için tehlikeli, dayanılmaz bir yerdi, asla insanlar için yaratılmamıştı. Gelecekle ilgili belirsiz, çok şey vardı; düşüp kırılabilecek, yangın

çıkarabilecek tüm olasılıklar, gerçekleşmeyi bekleyen kazalar, çarpışmalar, seller, ateşli hastalıklar ve felaketler. Anksiyetenin temel işi, korkunun talimatıyla önden koşup her şeyi yoklamak, gerçekleşmelerini engellemek amacıyla olası felaketleri zihinde didik didik etmektir, bu süreç durmaksızın devam eder ve yaşamın bir parçası hâline gelerek onunla bütünleşir. Bazen, çocukken ödünç aldığımız bir motorlu tekneyle takımadalara gittiğimizde Birgitte'nin bir kayanın üzerinde, yüzü güneşe dönük oturuşunu izler ve her seferinde gözkapaklarını birkaç saniye kapalı tuttuğunu, sonra başını kaldırıp gözlerini kısarak etrafını hızla kontrol ettiğini fark ederdim. Sanki içsel bir güç tarafından itiliyormuş gibi istemsiz bir hareketle yapıyordu. Hiçbir zaman huzur bulamadı. Dünyanın her zaman işler kontrolden çıkmasın diye kontrol edilmesi gereken bir yönü vardı ve sanırım kaygıdan mustarip tüm insanların felaketi de aslında şu: İnsan varlığının doğası gereği kontrol edilemez oluşu.

Birgitte ilk kış cehenneme kısa bir yolculuk yapıp geri döndü. Fakat dünyası zihnindeki çatışmaların oyun alanı olmaya devam etti, buna rağmen çığlıklar ve delilik, boş bakışlarıyla huzursuz kirli parmaklarını ve derisinin hemen altında onu sürekli tetikte tutan paranoyayı da alarak yok oldu. Stockholm'e taşınmıştık (babam orada bir gazetede iş bulmuştu), kreşli, kariyerli (Birgitte İsveççe öğretmeniydi), gösteriler, partiler, Haga Parkı'nda bränboll* eşliğinde yapılan pikniklerle yeni ve çok daha huzurlu bir dönem başladı. Bu zamandan kalma fotoğrafları bir bakışta çıkarabiliyorum: Hamngatan'ın ortasında elimde "Barış!" yazan bir pankartla çocuk arabasında oturuyorum, Birgitte ise çocuk arabasını sürüyor, makyajsız, bol pantolonlu, sırt çantalı, kendisi gibi düşünen kalabalığın içinde rahat, kameraya gülümsüyor. "Ah, *o* dönem." Solna'da yaşıyorduk, sonra

* İsveç, Norveç, Danimarka ve Almanya'da amatör düzeyde oynanan bir sopa ve top oyunu. *–çn*

Kocksgatan'a taşındık, ardından babaannemin Jacobsberg'deki evinde yaşadık, arkasından Salem'de bir evde, derken sırayla Hälsingegatan'da, Kronobergsparken'in karşısındaki bir evde ve de kız kardeşimle benim sonunda bir gündüz bakım evinde yer bulduğumuz Farsta'da. Hararetli tartışmaların yaşandığı partilere giderdik, babam Sovyet ve Çin tarzı komünizmden hoşlanmazdı ve bunu tanıdığı herkesle, hatta komünistlerle, belki de özellikle onlarla hevesle paylaşırdı; gece ilerledikçe daha da hararetlenen tartışmaların hep merkezinde yer alırdı. Hiçbir zaman sessiz kalmadı, kalamazdı, özellikle de konu komünizm olduğunda. İnsanları öldürmeden hayata geçirilemeyen bir ideolojinin, hor görülmekten başka bir şeyi hak etmediğini savunuyor ve bu ideoloji uğruna hapsedilen, susturulan, öldürülen ve açlıktan ölen çok sayıda insan olmasına rağmen, bu kadar çok kişinin komünizmi en iyi alternatif olarak görmesinden dehşete düşüyordu. Bu konuda çok netti, gece ilerledikçe görüşlerini daha da sert bir şekilde dile getirirdi, özellikle de komünizmin, *teoride* iyi bir fikir olduğu, dolayısıyla da gerçek bir değer taşıdığı yönündeki popüler argümana karşı çıkmayı severdi. ("Bu köprü güzel görünüyor olabilir ama ne yazık ki biri üzerinden geçmeye çalıştığında yıkılıyor.") Bu dönemde anne ve babamı düşündüğümde aklımda aynen şöyle bir görüntü canlanıyor; babam bir kanepede oturmuş, elinde mısır koçanı piposuyla, birçoğunun uğraşamayacağı kadar çok insanla tartışıyor, yalnız ve kendinden emin, son derece enerjik ve politik; Birgitte ise arka planda bir yerlerde, orayla öyle iyi bütünleşmiş ki onu görebilmek için bir süre aramam gerekiyor, kendi fikrini asla dile getirmeyen, kimseye karşı çıkmayan ya da babam gibi asiler arasında bir asi olmaya cesaret edemeyen biri. Konuştuğunda genellikle bir önceki konuşmacıyla aynı fikirde olurdu, başka biri daha ikna edici göründüğündeyse fikrini değiştirmeye tamamen hazırdı, söylediklerinin her türlü yoruma el verecek şekilde muğlak ve bulanık olmasına dikkat ediyordu.

Her ne olursa olsun kırılganlık ve çatışmaya neden olmaktan kaçınırdı, bu nedenle de babamın etrafındakileri devamlı sinirlendirmesinden hoşlanmazdı. Henüz partinin başlarında, insanlar mutfakta sigara içip yemek yerken; kız kardeşim, ben ve diğer çocuklar odalardan birinde oyun oynarken ve masanın üzerinde hâlâ bir-iki şarap şişesi beklerken babamın görüşleri ayrı bir merak konusu olarak öne çıkardı. Zeki ve hoşsohbet biri olarak tanınırdı, pek çok hikâyesi vardı, son derece güzel fotoğraflar çekerdi. Akşamın ilerleyen saatlerindeyse, biz çocuklar yere ya da yataklardan birine uzanıp çizgi roman okumaya başladığımızda, sigara dumanı yoğunlaştığında ve insanlar campari ve cin içmeye geçip de kilerin zeminini boş şişelerle doldurduğunda ortam daha da hararetlenirdi. Şu favorili fotoğrafçı bir burjuva mıydı yoksa? Ve çok geçmeden kız kardeşimle ve ben, Birgitte'nin akşam boyu bizi gizlice izlediğinin bilincinde, bir yatakta yan yana uyuyakalırdık, bazıları gramofonun bulunduğu kitaplığın yanında elleri havada dans ederken, babam koltuğunda oturup karşıtlarının eleştiri yağmuru arasında pozisyonunu korumaya devam ederdi. Bugün kendisiyle konuştuğumda, o dönemde dile getirilip düşünülen aptallıkların sınırı olmadığını söylüyor. Seksen üç yaşında ve hâlâ sol görüşlü ("bugünlerde bu ne anlama geliyorsa"), incelikli ve özgün biri, o dönemin büyük değişiminin kalıcı başarısının; meselelerde, parti politikalarında, hatta belki mücadelede bile değil, daha ziyade insanlar arası ilişkilerde olduğuna inanıyor, herkesin birbiriyle konuşmaya başlamasında; evlere temizliğe giden yalnız bir annenin oğlu olarak, mimarların oğulları, öğretmenlerin kızlarıyla oturup tartışabildiğinden, birbirlerine küfredebilmelerinden, özür dilemek zorunda kalmamalarından, mekânı ve anı eşit şartlarda paylaşabilmelerinden dem vuruyor. Babam bana her fırsatta babaannemin, doktora giderken en güzel kıyafetleri giydiğini, sosyal statüsü yüksek bir komşusunun asansör beklediğini gördüğünde merdivenleri kullandığını hatırlatıyor,

oysa bugün böyle bir şeyin hem benim hem de kendisi için ne kadar sıra dışı olduğunu tekrarlıyor. "İşte o zamanın mirası bu," diyor, "gerçek bir devrim." Eski arkadaşlarının çoğu ölmüş ya da bunamış ama o hâlâ ya kendisiyle ya da henüz altmış yaşındaki karısıyla sohbet etmeyi sürdürüyor, *Times* ve *Economist*'e abone, belgesel izliyor, kitap okuyor. Rönninge'de küçük bahçeli bir evde yaşıyor ve her günün güzel olduğunu söylüyor. Artık Birgitte hakkında hiç konuşmuyoruz ama Birgitte'nin sonunda açıldığı kişi oydu, cenazesinden birkaç hafta sonra, bana ondan bahsederek, hakkında bildiği her şeyi, yaşadığı felaketleri, ona sır olarak söylediklerinin hepsini anlattı. On beş yıldır ayrı olmalarına rağmen, Birgitte için ağladı; onun yaşanmış ama bir o kadar da boşuna geçmiş hayatı için.

Kaygıyla ilgili makaleler, kaygının faydalı olduğunu ve bu nedenle evrim yoluyla kaygının doğamızın bir parçası hâline geldiğini söylüyor. İnsanları ateşin söndüğünden ve çocukların nefes aldığından emin olmaya yöneltip kendimizi ve birbirimizi kollamayı öğreterek bizi tehlikelerden koruyan şeydi kaygı. Sınıflandırma basitti: Ormanı yırtıcı hayvan endişesiyle kolaçan eden Taş Devri insanları hayatta kalırken, ağaçların arasında dikkatsizce dolaşan herkes canlı canlı yenmişti. Yani bugün yaşayan bizler bu endişeli atalarımızın torunlarıyız. Birgitte'nin, Skogskyrkogården'deki mezarını ziyaret ettiğimde, şayet kaygıları olmasaydı, nasıl bir hayatı olurdu diye merak ediyorum, ancak havanın olmadığı bir günü hayal etmek kadar zor bu. Anksiyete onunla bir bütündü; bu hayatta kalma mekanizması, yaşam boyu onun hem kalkanı hem engeli oldu, zamanla her şeyi kontrol altına alan küçük bir işlev... Anlaşılmaz bir sebeple, bunu en açık şekilde sadece mezarının başında hissedebiliyorum; kaygılarının ızdırabını, hızlı iç çekişlerini, zihninin yoğunluğunu takip ediyor gibi görünen duyulamaz bir melodiyi sürekli mırıldanmasını. Eve arkadaşlarımı getirdiğimde o yokmuş gibi davranırdım. Böylesi daha rahattı. Sınıf arkadaşlarımın pek

çoğu da böyle yapıyordu çünkü onların da farklı biçimlerde tuhaflıkları olan ebeveynleri vardı; sarhoş olup öğleden sonralarını yatarak geçirenler, evlerine gelen herkesi azarlayan ya da başka şekillerde patlayanlar, ücretli çalışmanın ve zor çocukların yükü altında sıkışıp kalanlar, veli toplantılarında ağlayanlar ya da sadece eski kafalı görünen ve tuhaf kokan anneler ile çocukların saçını çeken veya gizlice birkaç aile kuran veyahut da ilk yarıyılda hastalanıp ölen babalar. O zamanın şartlarına göre tüm bunlar normal sayılırdı ya da babamın bu durumu ne kadar küçümsediğini göstermek için yapmacık bir vurguyla telaffuz ettiği gibi "normal". Birgitte'nin, neredeyse "normal" kabul edildiği, Malmö'deki o ilk kış, babamı bu noktada daha geniş bir bakış açısına sahip olmaya itmiş olmalı. Zamanına göre açık fikirli bir adamdı babam; omuz silkip eğilerek bana kulak verirdi. Nadiren yargıda bulunur ve hiçbir şeyi kınamazdı. Ağzında piposu, her şeyi konuşmaya açık ve hem hoşgörüye (biseksüellik, alkol) hem de mücadeleye hazır (haşhaş, okul devamsızlığı) bir şekilde otururken, kız kardeşimle benim tüm ergenlik isyanımız sadece ona yönelikti. Birgitte başka bir yerdeydi, kendi içine hapsolmuştu, ailede hiç kimse öfkesini onun o ürkek gözlerine yöneltmeye dayanamazdı. Yatak odasında oturup bir şeyler üzerinde çalışır ya da yatakta kitap okurdu; çatışmaları ise babama bırakırdı. Komidinin üzerindeki bej karton kapaklı *Sevmeye Kendinden Başla** kitabının, daha sonra kitaplığın sadece kendisine ait olacak yeni bir bölümüne konduğunu hatırlıyorum. Babamın edebiyat anlayışının temsilcileri ise, Tunström ile iki harfi yan yana getirir getirmez bana okuttuğu Gunnar Ekelöf'tü. Diğer yandan: Graham Greene, Hemingway, Steinbeck, Eyvind Johnson, Lagerlöf ve fotoğrafçılık kitapları. Ed McBain ile hayranı olduğu Sven Lindqvist'in çoğu eserini paralel okurdu. *En älskares dagbok*'u** okuyup bitirir bitirmez bana

* Ilse Sand'ın psikolojik destek kitabı. –*çn*

** Sven Lindqvist'in *Bir Aşığın Günlüğü* adlı kitabı. –*çn*

vermişti ki kitap, dilin farklı bir boyutunu keşfetmeme vesile oldu. Ergenlik yıllarındaydım, bir gün önce komşu duvara vurana kadar tartışmıştık, genel olarak dünyaya öfkeliydim; ertesi sabah kahvaltı masasındaki yerimde kitap beni bekliyordu, meğer uzun vadeli bir ödünçmüş, çünkü hâlâ kitaplığımda duruyor. Babam hiçbir ruh hâlini ertesi güne taşımazdı, her sabah yeni bir başlangıçtı. Karmaşık ve yarı sınıflandırılmış kitaplık, Birgitte'nin kendine ayrı bir yer açıp yeni tür kitaplarla bir raf oluşturduğu güne kadar ikisinin ortak yeriydi; *Sevmeye Kendinden Başla*, Birgitte'nin Drotninggatan'daki Vatumannen adlı kitapçıdan satın alarak, yin-yang sembollü kitap desteklerinin arasına ilk yerleşen kitap oldu. Ki bu, hem kitaplık hem de Birgitte için, hiçbir şeyin başka bir şeyi dışlamadığı, yeni bir dönemin başlangıcı anlamına geliyordu: Jung, Janov, Fromm, astroloji, mıknatıslar, kristaller ve tarot kartları. Rüyalarını yorumlatıyor, Ayuverda masajına* gidiyordu; hepimiz yemeğimizi yerken, onun tabağında rendelenmiş çiğ sebze kökleri yığılı oluyordu; başında durup vücudunun üzerinde ipe bağlı bir top sallayarak organlarına sorular yönelten bir adama bir servet harcadı. Anlaşılan organlar sarkaç aracılığıyla adama dengesizlikleri hakkında tek tek bilgi gönderiyordu. Öland Adası'nda çamur ve avokadoya bulanmış bir hafta sonu geçirdi. Jutland'a gidip özgürleştirici Afrika dansları yaptı, bir boyama kursuna katılıp ardından birkaç hafta boyunca sadece sarı giyindi, turnedeki bir guruya aurasını ölçtürdü, saman gibi kokan Çin tozlarından içecekler yaptı, medyumlarla tanışarak sabahları ben okula gitmeden, parmağıyla alnıma küçük dairesel hareketler yapmaya başladı. Ondan durmasını istemek hiç aklıma gelmedi. Akrep burcuydum ki bu da Birgitte'nin gözünde eleştiriye ve öfkeye eğilimli olduğum anlamına geliyordu ve onun kehanetliklerini doğrulamaya hiç niyetim yoktu. "Çakraların dengesiz"

* Hindistan kökenli sağlık ve yaşam felsefesi. *–çn*

ya da "pazartesiler güçlü yin için iyi bir gündür" gibi ifadeler, ailenin geri kalanından karşılık almadan geçip gitti. Sabah saatlerinin olumlu enerjisini sabote ettiği için gazete okumayı bırakmıştı. Bir tanıdığının bodrumundaki bir seansta, vücudunu belirsiz toksinlerden arındırmak için ithal salyangozları saatlerce sırtında gezdirdi, haftalarca oruç tuttu, yogik lavman uyguladı, burnunu tuzlu suyla yıkadı ve ellerim kuruduğunda onları hindistancevizi yağıyla ovdu. "Eczanede satılan her şey zehir içeriyor." O döneme ait fotoğrafları tarihlendirmek kolay. Takımadalardayız, Ingarö Adası'nda kiralık bir kulübedeyiz, sonbaharın başları, Birgitte'nin saçları kınayla boyanmış ve kıvırcık, vatkalı süet bir ceket giymiş, yin-yang sembolü bir kolye takıyor. Şu daima var olan yin-yang'in gerçekte ne anlama geldiğine dair tatmin edici bir açıklama duymadım. Yaklaşık on yıl sonra Sovyetler Birliği ve Moğolistan üzerinden trenle Pekin'e gitmiştim ve Güneydoğu Asya'da geçirdiğim sekiz ay boyunca bu sembolün, Birgitte gibi turistlere satılan bir metadan başka bir bağlamda kullanıldığını hiç görmedim. Fotoğrafta, haftalar süren meyve orucundan sonra kansız görünüyor. Yaz bitmiş, Ingarö'deki kulübeden ayrılmak üzereyiz. "Ah *o* zamanlar," kız kardeşim –fotoğrafın ortasında– şezlongda oturuyor, kucağında gitarı var, babam ise onun yanında duruyor, muhtemelen pencere pervazına yerleştirdiği fotoğraf makinesinin deklanşörünü tutuyor, Birgitte'nin bakışları biraz mesafeli, âdeta kaçamak. Belki de eve dönüş yolculuğu için endişeleniyordur; geride bir şey unutmayalım, kaza yapmayalım, herkes emniyet kemerini taksın, ceza yemeyeceğimiz bir park yeri bulabilelim diye. Ben arka plandayım, neredeyse kadrajın dışında, siyah bez terliklerimle, elimde kalın, yıpranmış ciltsiz bir kitap var: *Vinter i parasidet.** Doğa hakkında Ulf Lundell gibi yazmayı başaran birinin, dünyaya karşı başka bir borcu olamaz. Birgitte galiba bu dönemde kendini

* Ulf Lundell'in *Cennette Kış* anlamına gelen kitabı. –*çn*

bir "arayışçı" olarak adlandırıyordu ve hatta muhtemelen bir şeyler bulduğunu da iddia ediyordu. Sanırım ciddi bir arayış içinde olan çoğu insan er ya da geç bir şeyler bulur; eğer arayış samimiyse pek tabii, kendini gerçekten tanımak ve aynadaki o tanıdık yüzün ardına ciddi bir şekilde bakmak samimi bir arzuya dayanıyorsa. Kendilerini öyle adlandırsın ya da adlandırmasın pek çok "arayışçı" tanıdım, hatta sanırım ben de onlardan biriyim; ancak Birgitte'nin durumunda arayışın bir kaçış manevrasından, bir pozdan, yüzeysel olmanın yeni bir yolundan başka bir şey olduğunu sanmıyorum. "Yüzeysel" derken, "sıradan" demek istemiyorum aslında; daha çok "aciz" demek istiyorum, sahicilikten yoksun olma. Yoğun kaygıları olan tüm insanlar gibi o da sürekli yüzeye doğru yüzüyordu, dünyayı yerinde tutmaya çalışmak, tehlikeleri öngörmekle meşguldü. Kaygısı, onu varoluşun yüzeyinde tutuyordu ve bu anlamda, çaresizce ve kendi iradesi dışında sıradan biri olduğunu söylemek doğru olabilir. Derinlere inmek, kontrolün kaybedilmesini de beraberinde getirir; zamanın ve mekânın daimi denetiminden vazgeçerek, kişinin kendinin veya bir başkasının içine yahut hayatın pek çok çatlak ve yarıklarından birine bodoslama dalmayı gerektirir. Bir dönem gittiği Rahip Lars-Åke'yle bu konuları konuştuğunu düşünüyorum: "Gerçek bir şifacı anlayacağınız." Birgitte gerçeklik, Tanrı, İsa, zodyak, aura, kristaller, falcılar, taşlar ve şifalı çamur hakkındaki tüm o bağdaşmayan inanç sistemlerinin arasında hiçbir çelişki görmüyordu. Ona göre her şey arasında birbiriyle bağlantılıydı ve işe yarayan işe yarıyordu; Birgitte böyle görüyordu. Lars-Åke'nin tüm bunlar hakkında ne düşündüğünü bilmiyorum ama Birgitte'nin cenazesinden önce karşılaştığımızda (Birgitte'nin isteği üzerine cenazeyi o yönetmişti) bana konuşmasa da bilen birinin ifadesiyle bakmıştı. Tören sırasındaki anma konuşmamdan sonra elini nazikçe omzuma koydu. "Görünüşün dışında," dedi, ne söyleyeceğini tahmin ettiğim için başımı salladım, "ona hiç benzemiyorsun."

Peki ya sonu? Beklediğimden daha iyi ama yine de korkunçtu; hastalık onu aylarca mahvetti, anksiyetesi için öyle çok benzodiazepin kullanıyordu ki öğle yemeğinden itibaren gözleri bulanıklaşıyor, büyümüş gözbebekleriyle saatlerce yatağının yanındaki duvarın desenine kilitleniyordu. Partneri (Petter, hayatındaki son erkek) elini tutuyor, bir karşılık almasa da onunla konuşmaya devam ediyordu, belli ki bundan rahatsız değildi. Birgitte son haftalarda önce konuşma, sonra da görme yetisini kaybetti, çoğunlukla yattığı yerde bir şeyler mırıldanıp duruyordu ama sesimi duymasıyla ellerini coşkuyla hareket ettiriyordu. Belki de söylemek istediği bir şey vardı. Başucuna oturup dünya edebiyatını, sinema tarihini düşündüm; buna benzer çok sayıda sahneyi, son anlarında yataktakinin nihayet başını uzatarak önemli bir şey söylemeyi, bir açıklama yapmayı başardığı sahneler, bir "üzgünüm" ya da avutucu bir söz; ama benim içinde bulunduğum durumun ne kadar nadir resmedildiğini fark ettim; artık çok geç kalındığını, bir şeylerin boşuna gittiğini ve aramızdaki bu son boşluğun bile ne açıklanabilir bir yanı olup ne de kelimelere dökülebileceğini. Kaldı ki kimse de bir şeye yeltenmedi, "beni affet" denmedi, gerçi bunu yapmaya herhangi bir neden var mıydı? Ya da hangimiz bunu yapmalıydık hâlâ bilmiyorum. Sonuna kadar endişeyle nefes aldı, vücudunu terk eden son şey endişeydi. Ancak kısa bir süre sonra, partneri onu kaybettiğimizi söylemek için bir hemşire getirmeye gittiğinde, Birgitte'nin çok yakınımdan geçtiğini hissettim. Ve ona şöyle seslendim: "Sonunda tüm bunlardan kurtuldun."

Benzodiazepinlere seksenli yılların sonunda, boşandıktan kısa bir süre sonra, kız kardeşim onu uyku sorunları için doktora gitmeye zorladığında başlamıştı. Belki de o kimyasal sakinleştiricilerin içinde bir yerde, arayışına yönelik bir cevap gizliydi. Yuvarlak beyaz tabletler yüzlük kutular halinde satılıyordu, onlarla kısa sürede arkadaş olmuştu. Daha sonra eşyalarını düzenlemesine yardım ettiğim bir gün, banyo dolaplarını

boşaltırken anladım ki bunları reçete eden birkaç farklı doktoru vardı, hatta daha fazlasını alabilmek için Norveç'e bile gitmişti. Onun kliniklerdeki hâlini, masum cazibesini, ürkek gözlerini ve etrafındaki erkeklerin onu her seferinde duymuş göründüğü yalvaran sesiyle ilaçların adını laf arasında nasıl söylediğini hayal edebiliyorum. Öncelikli ihtiyacının *kalıcı bir korumaya* kavuşmak olduğu konusunda netti ve tanıştığı erkeklerin çoğu da imkânları doğrultusunda bunu sağlamaktan mutluluk duyuyordu. Boşandıktan sonra onu korumak ve sevmek isteyen erkekler sıraya girdi, etrafı tanıdığı bekâr, yeni boşanmış veya bazısı hâlâ evli olan erkekler ve arkadaşlarının onu sürüklediği bar, restoran gibi yerlerde tanıştığı yeni erkeklerle çevrildi. Birgitte artık pek çekici değildi ama yine de bu erkeklerin, kendisine yardım edip destek olma, yol gösterme ve anlayışlı davranmaya yönelik içgüdülerini harekete geçiren her şeye hâlâ sahipti. Artık aynı evde yaşamadığımızdan onu çok sık görmüyordum ama kız kardeşim onunla yaşıyordu ve bana sabahları mutfakta oturup *filmjölk* içen ya da gece geç saatlerde ellerinde çiçek demetleriyle kapıyı çalan erkeklerden bahsediyordu. Muhtemelen kendisi öyle hissetmese de Birgitte'nin istediğini seçebileceği pek çok alternatifi vardı, bazıları bir ay kalırken diğerleriyse gecenin ilerleyen vakitlerinde getirdikleri çiçekleri mutfak masasındaki vazoda öylece bırakıp bir an önce gitmek zorunda kalıyordu. Geriye dönüp bakıldığında taliplerinin onun ilgisini kazanmak için birbiriyle rekabet etmesi, bir avantajmış gibi görünebilirdi; ancak bu kişilerin desteği tabii ki koşulluydu. İyi niyetlerinin bazı şartları vardı. Birgitte'nin kaygısı çok çılgınca, dengesiz, psikiyatrik bir vaka ve ilkel görünebilirdi; ancak ailemizin –yani o, ben, kız kardeşim ve babamdan oluşan aile– dışında, onu normal kabul edilen bir aralıkta dizginlemeyi başardı. Kırgınlığını normal göstermek için bir ömür boyu süren bu uğraşı hayatının en büyük savaşıydı, başkalarının sevgisini kazanmanın en büyük şartıydı. Haplara başladıktan sonra her şey kolaylaştı, onları

bırakmak istemedi, bırakamadı ve boşandıktan bir yıl sonra bir akşam yemeğinde tanıştığı Petter, ne o gece ne de başka bir gece onun gözlerinin irisinin tamamını görebilmişse de, yine de ona âşık oldu. Birlikte çıktıkları gezilerin –çoğunlukla da Kanarya Adaları'na– fotoğraflarında, Birgitte kameraya tatlı tatlı gülümsüyor. Sanırım otomatik odaklamalı kompakt bir fotoğraf makineleri vardı, zoomlu ve kendinden flaşlı gümüş renkli modellerden ve yoldan geçen birinden fotoğraflarını çekmesini istemişlerdi. Bir restoran masasındalar ya da bir kumsalda, arkası deniz olan bir uçurumda da duruyor olabilirler; fotoğraflar bu tür yerlerde gördüğüm yüzlerce fotoğrafa o kadar benziyor ki, sanki ortak bir güneş tatili fantezisinden fırlamışlar. Birgitte daha dolgun görünüyor, saçları boyalı, topuz şeklinde toplanmış; Petter olası bir düşüşe ya da beklenmedik bir kontrol kaybına hazırlıklı gibi, çoğu zaman hafifçe eğilerek arkasında duruyor. Tanıştığı tüm erkekler arasında en istikrarlı olanıydı; maddi açıdan bağımsızdı, yaygaradan hoşlanmıyordu, yetişkin çocukları vardı ve de düzgün bir saç çizgisini takip eden kısa kesilmiş bukleleri. Evlenmeyi düşünüyorlardı ama Birgitte daha ilk adımda hastalandı. Muazzam bir endişe içindeydi, küçük beyaz arkadaşlarının kutuları benzersiz bir hızla boşalıyordu, ziyarete gittiğimde onu kanepede oturup kaskatı kesilmiş bir hâlde panik içinde hıçkıra hıçkıra ağlarken buluyordum. Milenyuma girilmesine altı ay kalmıştı, henüz elli beş yaşında bile değildi. Petter onun yanına oturmuş, sırtını okşuyordu ama Birgitte bunu fark ediyor gibi durmuyordu. "Birlikte atlatacağız," dedi; Birgitte ile "biz" olmak istemesi içimi minnetle doldurdu. Onun Petter'e karşı büyük bir ilgi beslediğini hiç fark etmedim ancak hastalığın ikinci ve son nöbetine kadar birkaç yıl huzur içinde yaşadı; Birgitte bu dönemi Petter'in koruması altında, beyaz dostlarının perdesi arkasında geçirdi, her şeye rağmen bir kez daha hayatta kalmayı başardı.

Kızımı doğurduğumda (Söder Hastanesi, on dokuz saat, Sally göbek bağını kesmişti) Birgitte ve Petter ertesi gün bizi görmeye geldiler ve çocuk Birgitte'nin kollarında hemen uykuya daldı. Petter'le İspanya'nın Atlas Okyanusu kıyısı boyunca yaptıkları seyahati konuştuk, Birgitte ise sessizdi, hareketsizce oturup uyuyan kızı izledi. İlk kızının ilk çocuğu kollarındaydı, belki de bu belli bir rahatlama, bir soluklanmaydı. Belki de kıyamet günü biraz daha uzaklaşmıştı, sanki sonunda bir şeye tutunmuş, ayakları yere basmış ve zamana bir kazık çakmıştı. Kızımla birlikte geçirebildikleri birkaç yıl oldu ama ikiz oğullarım için Birgitte sadece bir mezar taşı ve yatak odamın aynasının köşesindeki siyah beyaz bir fotoğraftan ibaret. Kasım ayında genellikle mumlarımızı alır, Skogskyrkogården'e gideriz; girişte Sally ve çocuklarıyla buluşuruz (onun babasının mezarı da Birgitte'ninkinden üç yüz metre ötede), mezarların arasında yürürken, yıllar da ince perdelerin ardından el sallayarak hızlıca kayıp gider. Ölülerin gözünden kronolojinin hiçbir önemi yoktur, önemli olan tek şey detaylardır; yoğunlaşmanın derecesi, *nasıl*, *ne* ve *kim* ile ilgili olan her şey. Gençken, daha çok seyahat etmem, daha uzaklara gitmem, yabancı ülkelerde daha çok zaman geçirmem, kendimi hayata katıp daha derin bir şekilde yaşamak için sürekli bir koşuşturma içinde olmam gerektiğini düşünürdüm ama zamanla anladım ki, aradığım şey tam burada içimde, etrafımdaki şeylerde, işim hâline gelen o geçici işlerde, gündelik hayatın hengâmesinde ve bakışlarımı oraya yönelttiğim sürece karşılaştığım insanların gözlerindeydi. Ateşten sonra tıpkı eski ve derin bir yaranın açılıp kanamaya başlaması gibi yeniden yazıyorum ve sanırım bu, tamamlanmamış bir bulmacaya evriliyor, başkaları hakkındaki görüntülerin eksik kaldığı, betimlenenin kim olduğunun asla tam bilinmediği. Mezarlardan birinde Sally termosunu çıkarıyor, etrafımızdaki mezar taşlarına vurarak kadeh kaldırıyor. Termosu bana uzatırken, "Yakında çok geç olacak," diyor. "Bu nedenle sonuna kadar çabalayalım."

SON

Ia Genberg, kendi memleketi İsveç'te August ve Aftenbladet ödüllerine layık görülen *Detaylar* romanıyla, uluslararası arenada da Booker ve Dublin edebiyat ödüllerine aday gösterilerek, Avrupa edebiyatının son yıllardaki parlayan yıldızı hâline geldi. Genberg insan ilişkilerinin detaylarını, bir zamanlar yaşanmış ama zihnin kıvrımlarında kalmış biçimleriyle, hafızasının ateşlendiği anlardan yola çıkarak aktarıyor.

Detaylar'da anlatıcının uzandığı geçmiş, bir Paul Auster romanının sayfalarından fırlamışçasına bir sıtma hararetiyle ortaya çıkıyor: Seksenlerin Stockholm'ünde, psikolojinin henüz gençlerin pervasızlıklarının adlarını koymadığı dönemde ev arkadaşlarının, dostların, sevgililerin, hayatı etkileyip belirleyen ama sonradan kaybolanların peşine düşülüyor. Dört etkileyici adımda günümüz insanının profili çiziliyor.

Biz böyle yaşadık... Yalın ve dürüst anlatımıyla, bir kuşağın hemen hemen tüm dünyada yaşadıklarına da dokunan, insana unuttuklarını kâh gülümseterek kâh ürperterek hatırlatan, bir kadının gözünden bizim kayıp zamanımız.

"Mucizevi türden bir roman."

— HERNAN DIAZ

"O kadar güzel ki tekrar okuyabilmek için cümlelerin altını çizip duruyorum."

— MARK HADDON

"Kaybolanın kayıp kaldığı bir zamanı özlemle hatırlıyor."

— THE TIMES

www.ithakiyayingrubu.com
9 786052 655658
/ithakiyayinlari

İTHAKİ MODERN 127
ROMAN

ithaki